

Isten lépteinek nyomában – emlékezés halottainkra

10. oldal

– amit a felvidéki választóknak tudni kell

52. oldal

Tizenöt éves az MKP

3. oldal

Kettős állampolgárság: homokszem a szlovák jogállamiság gépezetében

18. oldal

Pered – egy kisbolygó a szlovák jogállamiság gépezetében

23. oldal

Találkozás a Felvidék Ma munkatársaival és barátaival

25. oldal

Arad, 1849. október 6.

29. oldal

A külhoni magyarság értéktára

37. oldal

250 éve alapították az első magyar állami árvaházat Tallóson

40. oldal

Esterházy-konferencia a Fórum Intézetben

45. oldal

Vámbéry emlékévé – tisztelgés az orientalista tudós előtt

55. oldal

1956 hőseire emlékeztünk

46. oldal

Duray Miklós: Felvidéki kis magyar politikatörténet

58. oldal

Tisztelt Olvasó!

Mikor e sorok megjelennek, már javában dübörög a megyei választásokon való részvételre buzdító kampány Szlovákiában. Aligha kell különösebben bizonygatnunk éppen nekünk, a magyar nemzet Felvidéken, kisebbségben élő részének, hogy milyen jelentőséggel bír részvételünk a helyhatóságokban és a megyei közigazgatásban – erre a mindennapi élet gyakorlatára bőszesen szolgál példával. Útravalóval azonban mi is szolgálhatunk, mégpedig egy feltétlenül figyelemre méltó tanulmány, mely lapunk idei harmadik számának zárócikke is egyben. Duray Miklós írása ugyanis nem kevesebbre vállalkozik, mint a felvidéki magyar politikatörténet tömör, közérthető áttekintésére 1989-től egészen napjainkig. Több ez, mint jól megírt adattár. Belőle ugyanis minden fontosat megtudhatunk arról a kínálatról, amelyből majd a novemberi választásokon választhatunk...

Ezúttal is igyekeztünk változatos témákkal szolgálni olvasóinknak e lapszám összeállításakor. Amely lapszám részben a megemlékezéseké. A felvidéki magyarság is kegyelettel és tisztelettel emlékezett 1849. október hatodikának mártírjaira, az aradi vértanúkra. Felvidék-szerte

számos megemlékezést tartottak, melyekről részletesen is beszámolunk, felelevenítve az aradi megtorlási vezető út legfontosabb állomásait is Babucs Zoltán hadtörténész figyelemre méltó írásával. És hasonlóképpen: 1956 hősei előtt is fejet hajtunk írásainkkal. Ugyanakkor – túl azon, hogy halottak napján egybeként is meggyújtjuk az emlékezés mécseseit – fájó szívvel emlékezünk meg azokról a jeles személyiségekről, akiket a közelmúltban veszített el a felvidéki magyarság.

A Külhoni Magyar Értéktárba javasolt jellegzetes felvidéki értékeket bemutató írásunk nem csak a hagyományaink iránt érdeklődők figyelmére tarthat számot, de a hagyományos ízek kedvelői is megtalálhatják számításukat: megismerhetik ugyanis az igazi gútai paprikás káposztas receptjét.

Két egymást követő cikkünk számol be a szlovák jogállamiság gépezetében került homokszemekről: a ketős állampolgárság sajátos szlovákiai helyzetéről, vala-

mint a Pered község neve kapcsán született, nagy felháborodást kiváltó kormánydöntésről. Mindkét eset jellemző pillanatkép a szlovák demokratikus jogállam aktuális helyzetéről, amint azt a tényekhez fűzött kommentárok is jól mutatják.

További írásainkban beszámolunk még a Vámbéry-emlékév eseményeiről, a somorjai Esterházy-konferenciáról, a 250 évvel ezelőtt alapított első magyar árvaházról, valamint a Magyar Község Pártjának 15. „születésnapjáról” is.

S noha – amint bevezetőnk kezdtük – a felvidéki választók most elsősorban a megyei önkormányzati választásokra figyelnek, közben megnyílt a lehetőség a jövő évi magyarországi parlamenti választásokra való regisztrációra is azoknak, akik megszerezték a magyar állampolgárságot. Nekik lehet segítség a tájékozódásban a legfontosabb tudnivalókat tartalmazó összeállításunk.

a szerkesztők

Tizenöt éves az MKP

Ünnepi kongresszust tartott fennállásának 15. évfordulója alkalmából a Magyar Közösség Pártja 2013. szeptember 14-én. A dunaszerdahelyi kultúrházban tartott kongresszus előtt a megyei választásokra való felkészülés jegyében tartott ülést az MKP Országos Tanácsa, melyen az oktatásügy, bel-és külpolitika, gazdaság és a szociális területen is megfogalmazták álláspontjukat. Számos ismert közéleti személyiség ment el köszönteni az MKP-t. Köztük Rogán Antal (Fidesz), Harrach Péter (KDNP), Németh Zsolt (Fidesz, külügyi államtitkár), Kovács Péter (RMDSZ, főtitkár), Pásztor István (VMSZ, elnök), Szász Jenő (a Nemzetstratégiai Kutatóintézet vezetője), Répás Zsuzsanna nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkár, Balogh Csaba Magyarország pozsonyi nagykövete, Czimbalmosné Molnár Éva Magyarország kassai főkonzul asszonya, Viliam Novotny (az SDKÚ-DS alelnöke), Ivan Uhliarik (KDH, parlamenti képviselő), Ondrej Dostál (OKS, elnök),

Lomnici Zoltán, az Emberi Méltóság Tanácsának az elnöke, Pásztor Béla, Vereasegyház polgármestere. Az ünnepségen részt vett Tamás Ilonka néni, akit vastappsal üdvözölt a kongresszus.

Az ünnepség alkalmából nyilatkozatot adott ki a párt:

Az MKP ünnepi nyilatkozata

A Magyar Közösség Pártja a rendszerváltást követően alakult magyar pártok egyesülésének 15. évfordulója alkalmából hitet tesz az egységes felvidéki magyar politizálás szükségessége mellett és továbbra is legfontosabb céljának, küldetésének tartja a szlovákiai magyarság megmaradását és boldogulását saját szülőföldjén. Az Európai Néppárt stabil tagjaként a szociális piacgazdaság elveire épülő jóléti társadalom kiépítését, a demokratikus jogállam megerősítésének fontosságát, valamint az emberi és szabadságjogok – köztük a kisebbségi jogok – következetes kiteljesedését és betartását szorgalmazza. Az MKP politikája két egyenrangú pillérre épül: Dél-

Szlovákia gazdasági felemelkedésére és a magyarság megmaradása és gyarapodása feltételeinek biztosítására. A vállalkozási környezet jobbá tétele és a gazdaság fellendítése nem valósulhat meg régióink közlekedési infrastruktúrájának alapos fejlesztése nélkül. A mezőgazdaság és a rá épülő élelmiszeripar lejtmenetét mindenképpen vissza kell fordítani, térségünk kulcsfontosságú ágazatait pedig fejlődési pályára állítani. A számunkra kedvezőtlen népszámlálási adatok arra ösztönzik az MKP-t, hogy a szlovákiai kisebbségi politika mindhárom területén – jogvédelem, pénzügyi támogatások és intézményi keretek – jelentős bővítéseket harcoljon ki. Ugyanakkor ki kell vívnunk az önkormányzatiság intézményes kereteit is, hogy a magunk ügyeiről magunk dönthessünk. Ez megmaradásunk legfőbb záloga.

Berényi József: befogadó MKP-t kell építeni

Kedves Barátaim! Ma azért jöttünk össze, hogy ünnepeljünk, és

még inkább azért, hogy köszönetet mondjunk, emlékezzünk, kicsit nosztalgiázzunk, és hitet tegyünk újra magyarságunk és az MKP mellett. A köszönetnyilvánításnál a "névtelen" hősökkel kell kezdenem. Azokkal az emberekkel, akik az elmúlt 15 év folyamán - és még korábban is - mindig ott voltak, amikor aláírásgyűjtésbe kezdtünk, amikor felemeltük a szavunkat a rossz nyelvtörvény vagy a dunaszerdahelyi szurkoló elleni támadás ellen, vagy azért, hogy Malina Hedvig nem tudja igazságát ebben az országban érvényesíteni. És jöttek. Állampolgársági ügyben több ezren jöttünk össze Komáromban. És még mindig ott vagyunk Kassán, az alkotmánybíróság épülete előtt, és ott leszünk mindaddig, amíg nem születik meg a döntés, miszerint két szövetségi ország egymás között normalizálja azt az állapotot, hogy valaki mindkét országnak az állampolgára lehet. Köszönöm mindenkinek, aki az elmúlt 15 évben hozzájárult ahhoz, hogy a magyarság ebben az országban megmaradhasson, és ahhoz, hogy az MKP jól szerepeljen az egyes megmérettetéseken. Tudjuk, nem könnyű magyarnak lenni, különösen a szórványvidé-

keken. Nincs mindig összhangban a magyarság vállalása és a munkahelyi sikerek elérése. Sok olyan fényes pillanat is volt, melyekre büszkén emlékezhetünk. Például számomra a szelmenci határ megnyitása egy örök élmény marad. De ugyanezt elmondhatjuk az egyetemről, a közúti fejlesztésekről és sorolhatnám további történésekkel. Tízezres tag-ságunk van ma is. Mindnyájan alakítjuk az MKP-t, az MKP alakít bennünket, de nélkülünk is létezik a párt. Ez a párt nem egy ember népszerűségén múlik, képes az önreflexióra, és ez az MKP ereje. A 10 éves évfordulónkon néhány szék üresen maradt. Az MKP most 15 éves, serdülőkorba ért. Ma kaptunk egy levelet, Bugár Bélától, a Most-Híd elnökétől. "Kollégáimmal együtt őszintén remélem, hogy a vitákkal és nézeteltérésekkel terhelt korszakot magunk mögött hagyva megtaláljuk az egymáshoz vezető utakat, és közösen, egymást támogatva dolgozhatunk a szlovákiai magyarok boldogulásáért" - áll a levélben. Tisztelt Elnök úr, szépek ezek a szavak, tartalmaznak gondolatokat, csak kérdezem akkor, hogy miért nem tudunk megegyezni a megyei választások során Léván,

Érsekújvárott, Galántán? Ezek a szavak így üresek maradnak. Ma éppen azt hallottam az országos tanácsunk ülésén, hogy Léván épp az elnök úr akadálya az egyezségnek, hogy az Érsekújvári és Galántai járásokban teljes listát akar állítani a Híd, holott tudjuk, hogy ez a magyarság képviselőjének megszűnéséhez is vezethet. Igen, mi is úgy gondoljuk, hogy együtt kell képviselni a szlovákiai magyarságot, és azokon a helyeken, ahol kisebbségben vagyunk, össze kéne fognunk. Mi ennek megfelelően léptünk fel. Tessék igazolni, hogy az összefogás őszinte szándék! Azért is összejöttünk, hogy újra hitet tegyünk magyarságunk, és a Magyar Közösség Pártja mellett. Nagyok a különbségek az egyes régiók helyzetei között. De büszkék lehetünk arra, hogy megfér egymás mellett, és kiegészíti egymás a szórvány- és a tömbmagyarság képviselője. Jól megfér egymás mellett például a csallóközi fűrfang, a gömöri tolerancia, vendégszeretet és a keleti kurucelvűség. És sorolhatnám Mátyusföld, Rozsnyó, Kishont, Palócföld stb. jellegzetességeit. Továbbra is olyan MKP-t kell építeni, amely befogadó. Olyan pártot kell építenünk, amely megfelelő válaszokat ad az olyan kihívásokra, amely magyar kereszténydemokrata vagy civil köntösbe öltözteti az ambíciókat. Meg kell találnunk a válaszokat a magyarságnak a népszámlálásokon is kimutatott fogyására. Bízom benne, és hiszem azt, hogy ha összejövünk a húsz éves ünnepségünkön, elmondhatjuk, hogy erős megyei, európai parlamenti képviselőtünk, legalább kétszáz polgármesterünk, kétezer önkormányzati képviselőtünk van - ahogy most, azt hogy sikerült a magyarok szavazataival is egy méltóbb köztársasági elnökhöz juttatnunk ezt az országot, és megváltoztattuk a trendeket.

Csáky Pál: Előre nézni!

Tizenöt éves az MKP. Van, aki azt kérdezi, egy parlamenten kívüli párt mit ünnepel ezen. Legyen csendben, örüljön, hogy él. Örüljön, hogy túlélte az eddigi zűrés időszakokat. Szerintem hibát követ el mindenki, aki eme filozófia szerint kezd el viselkedni. Igen, az MKP parlamenten kívüli párt, ám elvszerűsége felvállalása miatt lett azzá. Nem a könnyebb utat választotta, a lecsúszás, az asszimiláció útját, hanem a nehezebbet, a megkapaszkodás irányát, a többségi nemzet által sugallt eltűnést elutasító utat. Induljunk ki abból, hogy a szlovákiai magyar közösség nincs jó kondíciókban. Fogyunk, s megfogyott a hitünk is. Sokan közülünk az asszimilációban látják a jövőt, többek számára a megmaradás törvénye idejétmúlt, nem vonzó elképzelés. Ne hunyjuk be a szemünket, lássuk: a felvidéki magyarság identitásvállalásával gondok van-

nak. Ha nem tud megkapaszkodni és felfelé rugaszkodni, lecsúszik a lejtőn. Egy ilyen helyzetben talán nem túlzás, ha azt mondom: nem az MKP-nak van kizárólag szüksége a szlovákiai magyar társadalomra, hanem a szlovákiai magyar társadalomnak kell egy olyan párt, amely keményen képviseli az érdekeit. Egy olyan, jól működő szervezet, mely segít megszervezni ezt a társadalmat, s amely a jövőbe való sikeres elrugaszkodás egyik pillére lehet. Az MKP léte értelmét veszti a szlovákiai magyar közösség megmaradásának akarása nélkül, s a szlovákiai magyar közösség megmaradása illúzió marad egy elkötelezett párt nélkül, amely ezt az eszmét prioritásként tűzi a zászlajára. Nézzük meg egy kicsit felülről is magunkat. S nézzük meg tevékenységünket szlovák és európai uniós szemmel is. Itt nem ignorálhatjuk azt a háttérteret, amely meghatározta tevékenységünket: a volt cseh-

szlovák és a később önállósult szlovák politikai közeget. Csehszlovákia nem volt jó otthonunk, többször mostohán viselkedett velünk szemben. Mi mégis, akkor, amikor nehéz helyzetbe került, nem fordultunk ellene, 1992-ben sem segédkeztünk a felbomlásában. Úgy gondolom, hogy akkor is korrektek voltunk: a hatályos alkotmány szerint jártunk el, s mondjuk ki nyíltan, tartottunk is a megerősödőben lévő szlovák nacionalizmustól. Sajnos, igazunk lett. Az a göcsörtös út, amelyet Szlovákia 1993 és 1998 között abszolvált, tanúskodik erről. Az ország „fekete lyukká” vált, s mi némi elégtétellel gondolhatunk vissza arra, hogy ekkor is a demokrácia oldalán álltunk. Már előtte, 1991 és 1992-ben sem létezhetett volna támogatásunk nélkül az antimečiarista Černogurský-kormány, s később, 1994-ben sem a Moravčík-kormány. A Mečiar-Kováč vitában a Kováč ál-

tal megtestesített, elfogadhatóbb szlovák utat támogattuk, mert abban nekünk is szerves helyet kínáltak. A szlovákok tehát sokat köszönhetnek nekünk, a magyar választóknak, ám az MKP az én vezetésem és miniszterelnök-helyettesi tevékenységem idején is csak akkor ment bele bármiféle vállalható politikai alkuba, ha abból a magyar közösség számára is előnyt tudott kovácsolni. Amikor volt tehát esély a magyar ügyek előrevitelére is, akkor a demokratább szlovák oldalt támogattuk. 1998-ig az akkori ellenzék fokozatosan a mi támogatásunknak köszönhetően kapott erőre, nélkülünk nem lett volna parlamenti többsége sem az első, sem a második Dzurinda-kormánynak sem. Bevittük az országot a NATO-ba és az EU-ba, elértük, hogy nincs de facto határ Magyarország és Szlovákia között. Megteremtettük a gazdasági és a pénzügyi stabilitás alapjait, az ország máig az eme rendszerek által biztosított előnyökből él. Egyetemet alapítottunk, fontos törvényeket fogadtunk el, decentralizáltuk az országot. Megerősítettük az önkormányzatokat, demokratizáltuk a társadalmat. Európa is elfogad és támogat bennünket, és számomra megtiszteltetés, hogy ebben a folyamatban személyesen is politikai szerepet játszhattam. Az MKP sok mindenben keresztül ment, s erről bizonyára minden tisztelt Olvasónak megvan a véleménye. 2010-ben sokak szemében úgy tűnhetett, hogy bizonyos személyek és bizonyos politikai vélemények túlzott hangsúlyozása (a nemzeti témák előtérbe helyezése, a vegyes párt tevékenysége bomlasztó hatására való erőteljes figyelmeztetés, stb.) okozhatta a 2010-es rossz választási eredményt. De volt olyan is, aki azt mondta: ez a felszín, mélyebb a baj. Nyilvánvalóvá kellett tenni,

hogy mi az igazság. Én ezért mondtam le akkor minden pártbeli tisztségemről: ha bárkiben felmerült, hogy esetleg Csáky Pál személye és erőteljesen hangoztatott nézetei az akadály a szlovákiai magyarság jövőjének kialakításakor, akkor nekem vissza kell lépnem a pártelnöki posztról. A felvidéki magyar társadalom jövője érdekében nekem vissza kellett vonulnom. 2010-11-ben így nem vállaltam semmilyen pártfunkciót, visszahúzódtam. Az MKP kongresszusa azonban visszaszavazott az elnökségbe, a választópolgárok felkarikáztak a tizedik helyről a másodikra. Ugyanakkor az MKP 2012-ben kevesebb szavazatot kapott, mint 2010-ben. Sajnos, bebizonyosodott, hogy nem személyekben vagy választási kampányokban volt a hiba, a probléma tényleg sokkal mélyebb: a szlovákiai magyarok gondolkodásában, lelki világában következett be jelentős változás. Nézzünk szembe ezzel a jelenséggel is. Ha alaposabban megnézzük a felvidéki magyar társadalmat, azt láthatjuk, hogy nagyjából három részre osztható. Az első csoportba az elkötelezett magyarok tartoznak, vagyis mi. Számunkra fontos a magyarságunk, fontos a jövőnk és fontosak az esélyeink. A második csoportba azok tartoznak, akik lélekben már elfogadták az asszimilációt, mint „megoldást”. Ők akkor, amikor még egységes volt az MKP, nagyrészt ránk szavaztak. Azóta azonban, hogy létezik – úgymond – alternatíva, amely feloldja őket a lelkiismeretfurdalás alól, már a vegyespártra szavaznak – lásd Pozsony és Kassa választási eredményeit. Igen ám, de ha kiábrándulnak belőlük, és rájönnek, hogy a Most tisztességtelen játékot játszik velük, nem hozzánk jönnek vissza, hanem vagy otthon maradnak, vagy a Smerre szavaznak. Figyelem, ezt

nem én mondom, ezt a két legelismertebb szlovák közvéleménykutató intézet szociológusai, az MVK és a Focus elemzői mondják. A vágóhíd-effektus itt nyilvánul meg teljes aljasságában. S ha azt mondjuk, hogy támogatjuk az egyik meg a másik utat is, azzal csak a felvidéki magyarságot demoralizáljuk. Mi viszont, akik ebben a teremben vagyunk, ezt nem akarjuk. Mi felelősséget érzünk közösségünk jövőjéért, minket – számos különbözőségünk ellenére – ez köt össze. Csak a rend kedvéért jegyzem meg, hogy a harmadik csoportot egy nagyon szomorú réteg alkotja: azok, akiknek minden mindegy. Akik szellemileg már úgy lecsúsztak, hogy őket már semmi sem érdekli. Őket sem szabad nem létezőnek tekintenünk, őket is meg kell szólítani. Bár világos, hogy köreiktől erőteljesebb támogatást nem várhatunk. Ennek tudatában szükséges újragondolni az MKP szerepét és esélyeit. Én továbbra is úgy gondolom, hogy egy erős, határozott magyar politikát folytató párt kell, hogy legyen a szlovákiai magyar társadalom gerince. Gerinc, csontváz nélkül minden élő szervezet összeecsúszik, visszafejlődik az alaktalan amőba-szintre. Öt választás áll előttünk, 7-8 választási forduló. A lecke fel van adva az MKP-nak is 2014 végéig. Addig nem okoskodni kell, hanem a lehető legnagyobb energiákat mozgósítva a lehető legjobb eredményeket elérni ezeken a megmérettetéseken. 2014. decemberében fogjuk igazán látni, milyen állapotban is van az MKP, s milyen állapotban vannak egyáltalán a nemzeti erők Szlovákiában. Mi az, amire támaszkodni lehet, milyen irányban kell keresnünk a jövő útjait. A jó értelemben vett harci szellemet kell tehát növelni az MKP-ban is. Az elkövetkezendő másfél év nem arról fog szólni,

hogy hagyja-e az MKP megzsarolni vagy manipulálni magát, s hogyan tud ilyen vagy olyan köztes megoldást találni. Nem, a kép fekete-fehér lesz, TŐLÜNK FÜGGETLENÜL. Még egyszer leírom: bárki bárhogy akar taktikázni az MKP-ban, ettől függetlenül, az EREDMÉNYEINK alapján fognak bennünket megítélni. Idén decemberben egy adat lesz érdekes mindenki számára: nekünk vagy a Most-nak van-e több megyei képviselőnk. Jövő év májusában a kérdés így hangzik majd: képes-e az MKP az EP választáson 5 százalék fölötti eredményt produkálni? 2014 decemberében pedig az lesz a kardinális kérdés, hogy ki-nek van több polgármestere és önkormányzati képviselője. 2015-ben bármilyen továbblépés a fenti adatok alapján lesz csak elképzelhető. A mai találkozó tehát elsősorban azt kell, hogy szolgálja, hogy megerősítsen minket abban a hitünkben, hogy munkánknak van értelme, s hogy nem vagyunk egyedül: csapatot, egymást támogató és segítő emberek csapatát alkotjuk. Láttatnunk kell magunkat azzal az üzenettel, hogy a közösséget szolgáló csapatként elköteleztettek vagyunk a szlovákiai magyar közösség esélyeit növelő úton való végigmenetelre. Hinni kell tehát magunkban, hinni az eszmében és a közösség érdekeiért végzett munka értelmében! S tenni minden nap, minden lehetséges helyzetben! Választást ma kultúrházakban nem lehet nyerni. Az emberek után kell elmennünk. Minden megyei jelölt, minden MKP funkcionárius naponta legalább 200 emberrel beszéljen, fogjon kezét és cseréljen eszmét. Ez a győzelem útja: a személyes kapcsolatoké. Az emberek igazunkról való meggyőzéséé. Ezt kell tennünk: nem kételkedni, hanem dolgozni, dolgozni és dolgozni. Mindent bele, MKP!

Duray Miklós: Fogyunk, vagy tisztulunk?

Noha Duray Miklós – az MKP-t egykor létrehozó pártok elnökei közül az egyedüli, aki nem hagyta el pártját – nem tudott részt venni a kongresszuson, ő is megfogalmazta gondolatait az MKP múltjával kapcsolatban.

Értem, de mégsem értem, miért ünnepeljük 2013 szeptemberében a szlovákiai magyar politikai élet „egységessé válásának” 15. évfordulóját, azaz a felvidéki magyar pártoknak azt az egyesülését, amit oly keservesen, részben kényszerítve izzadtunk ki 1998 júliusában. Az a látszatosság, ami akkor létrejött 2007 és 2009 között láthatóan, majd szervezetiileg is megszűnt. Nem az egyesüléskor létező választvonalak mentén, noha az is felrémlik – jelzésértékű, hogy a korábbi három párt elnöke közül kettő párttűtő lett. Elsősorban Bugár Bélát terheli a felelősség. Őt a szlovákiai magyarok megtévesztett része a párt-egyesítés nagy alakjának tartotta, noha ő akadályozta leginkább, most pedig ő lett az MKP szétverésének és a szlovákiai magyar társadalom megosztásának is a vezéralakja. Kétségbevonhatatlan, hogy egy pártelnök, aki a pártok egyesítéséig az egyik elődpárt elnöke volt, majd azért, hogy sikerüljön a pártok egyesítése és az új szervezet egyben tartása, megkapta az egyesített párt elnöki posztját, elviselhetetlennek tartotta a 2007-ben bekövetkezett vereségét, még ha azonnal felkérést kapott arra, hogy eddigi munkájának elismeréséül legyen az MKP tiszteletbeli elnöke. Ezt először tétozván, majd valakikkel lefolytatott tárgyalás után sértődötten visszautasította. A 2008 előtti három magyar párt egyesítésével létrehozott egységről annak idején azt gondoltuk, hogy működőképes politikai szervezet lesz, és való-

Duray Miklós

ban alkalmasnak bizonyulunk közösségi érdekek érvényesítésére. Tizenöt év távlatából ez másként látszik. Az akkori egység már csak rémálomnak tűnik, hiszen a párton belül iszapbirkózás folyt. Az elnök körül csoportosuló két-három gazdasági érdekcsoport pedig a közösségi érdeket áruként kezelte. Leltár szerint, a pártegyesüléstől tartó időszaktól 2006-ig egyetlen maradandó értéket találhatunk: a komáromi Selye János Egyetemet. A többi aprócska eredmény, egy-egy falusi vízvezeték, gázvezeték, templom felújítás, útjavítás, szennyvízelvezetés, szociális lakásépítés a közösségi érdekérvényesítés tükrében látva, nevetséges, főleg az alkotmány módosításkor és a közigazgatási átrendezéskor eladott lehetőségek felől szemlélve. Persze a legragikusabb esemény az volt, ami miatt 2006-ban már nem kerülhetett be a párt a kormánykoalícióba: a gazdasági érdekcsoport falánksága oly nagyra nőtt, hogy megakarta kaparintani a gazdagon teljő közlekedésügyi tárcát. Ez kiverte a másik oldalon a biztosítékot. Ezek az ügyek alapozták meg a 2007-es elnökváltást az MKP-ban. A mai helyzet azonban sokkal ziláltabb állapotot tükröz,

mint valaha is volt. A felvidéki magyarok politikailag, társadalmilag sohasem voltak megosztottabb állapotban, társadalmilag züllöttebb helyzetben. Ennek a felelőssége azonban nem azoknak a vállán nyugszik, akik a pártok egyesítését szorgalmazták tizenöt évvel ezelőtt, sőt már korábban is, és azokat sem terheli, akik ma a Magyar Közösség Pártját alkotják. Ők az értékörzők. A pártok egyesítésének története kezdettől, 1992-től fogva két vonalon futott. Az egyik vonalat azok képviselték, akik 1989 decemberétől az egységes és önálló magyar politikai megjelenést szorgalmazták. A másik vonal a korábbi kommunista hagyományokhoz kötődött és a mindenkor hatalomhoz való illeszkedést szorgalmazta. Ide tartozott a Független Magyar Kezdeményezés, későbbi nevén a Magyar Polgári Párt vezetőinek nagy része, de a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalomban megbúvó néhány, ott befolyásra szert tett személy is. A különböző civil kezdeményezéseknek álcázott fó-

rumok, mint a Diákhálózat, majd a Fórum Intézet, később a Szlovákiai Magyarok Kerekasztala sem az egység helyreállításán dolgoztak. A szolgáltók és a kiszolgáltók közötti különbségről van szó. Ez az igazi választóvonal a mai szlovákiai, vagy felvidéki magyar politikában. A korábbi magyar vagy magyarnak nevezett pártok egyesítése tizenötödik évfordulója alkalmából erről is kell beszélnünk. A rendszerváltozás után huszonhárom évvel mindez azért van napirenden, mert aki szolgált, az hivalkodásnak érzi a megnyilvánulást, aki kiszolgált, az sértésnek tekinti ennek a felhánytorgatását. Noha aki szolgált, lehet, hogy esetenként kiszolgált is. De aki kiszolgált, az kapott szolgálati díjat. Elmondok egy történetet. Parlamenti képviselőként részt vettem Szlovákia alkotmányának módosításában 2000-ben. Rajtam múlt, hogy elfogadja a parlament az alkotmánymódosítást. Ezt előre nem lehetett tudni, de a végszavazás után nyilvánvalóvá vált. Ha nem szavazom meg, megbu-

kik az előterjesztés. Lelkiismeretem szerint ellene kellett volna szavaznom vagy tartózkodnom kellett volna a szavazástól, mert a módosítás nem változtatta meg az alkotmány (a 2013-ban is érvényben lévő alkotmány) 1992-ben megfogalmazott fasiszta jellegét, a nemzetállami kizárólagosságot – ami egyébként Európában nem rendkívüli. Nem mertem ezt megtenni, mert attól féltem, hogy kinyírnak, elsősorban az MKP vezetősége. Ez csak egy történet. Az én lelkiismereti gátlásaim másodlagosak. De hol jelenik meg a szlovákiai magyarok érdekeinek képviselése? A magyar pártok 1998-as egyesítésétől semmilyen politikai tárgyaláson nem vehettem részt. Ezért arról sem tudok számot adni, hogyan adtuk fel a felvidéki magyarok érdekeit a Mol és a Slovnaft gazdasági egyesülésének, valamint az OTP szlovákiai térnyerésének. Egy biztos: ebből csak egy-két itteni magyarnak származott előnye. A közösség csak a hátrányától szenvedhetett. Ennyit a magyar nemzetpolitikáról.

A jubileumi ünnepségen Pázmány Péternek adták át az idei Pro Probitate díjat

Az MKP az ExperiDance felléptetésével is megköszönte a közösség bizalmát

Isten lépteinek nyomában – emlékezés halottainkra

„Már hallgat a szív. Fölhangosodnak Isten léptei.” Bármily csodálatosak is Zelk Zoltán sorai, mégis csak tompítani tudják a halálnak azt a brutális könyörtelenségét, kérlelhetetlenségét, mellyel szeretteinket visszavonhatatlanul elragadja tőlünk. Az utóbbi hónapokban pedig különösen fájó csapásokat mért közösségünkre a sors, midőn közéletünk oly sok megbecsült, elismert, szeretett tagját szólította magához a Teremtő. Akik életükkel, munkásságukkal, példamutatásukkal megfizethetetlen szolgálatot tettek a felvidéki magyarságnak. Szomorú kötelességünknek teszünk eleget, midőn alábbi összeállításunkkal emlékezünk a nemrégiben közülünk távozott nagyjainkra...

Sidó Zoltán (1939 – 2013)

A Csemadok volt országos elnöke, majd főtitkára július 3-án, szerda délelőtt hunyt el. Temetésére két nappal később került sor az érsekújvári köztemetőben. Sidó Zoltán 1939-ben született Komáromban. 1963-ban a nyitrai Pedagógiai Főiskolán magyar-szlovák-rajz szakon végzett, majd 1982-ben a pozsonyi Komenský Egyetemen szerzett diplomát nyelvtudományi szakon. Pedagógusként, közéleti emberként és politikusként tevékenykedett, 1981-ben a Csemadok országos elnöke lett, 1989 után a főtitkári tisztséget töltötte be. Az érsekújváriak bizonyára szívesen emlékeznek vissza arra a tevékeny és alkotó időszakra, amikor 1965-től

az érsekújvári alapszervezet vezetőségének tagja volt, majd 12 hosszú éven át - 1969-től 1981-ig - elnöke. 2008-ban neki ítelték a Pro Probitate díjat. 2010-ben Csemadok Életmű Díjat kapott.

Keszegh Margit a következő gondolatokkal búcsúzott tőle:

„A felvidéki magyar közélet fáradhatatlan, nehezen pótolható egyénisége, szolgálója voltál. Mi, akik tanítványaid voltunk, sokat tanultunk Tőled: emberséget, szilárd tartást, hűséget a magyar közösséghez, a szolgálat fontosságát. Mi tudjuk, hogy a közéleti munka árnyékában egy fáradhatatlan, igazi Tanár bújik meg. Olyan pedagógus, akit mindenkinek csak kívánni lehet, s akit én személy szerint példaképnek állítottam a család pedagógusai elé. Évek múlva is izgultam, milyen hibát találsz a levélben, amit neked írtam, s a legboldogabb akkor lennék, ha ebben a megemlékezésben is találnál nyelvtani hibát, s mosolyogva, de határozottan kijavítanád... Alapos tudással, sokévi tapasztalattal, józan ítélőképességgel megáldva foghattál bele olyan feladatokba, melyek emberpróbálók voltak: több évtizedes Csemadok-munka, többéves parlamenti képviselő, a Magyar

Egyetem ügye a kilencvenes évek elején, a Városi Egyetem megalapítása Komáromban, s nem utolsósorban a többéves munka a Pedagógus Szövetségben, s a felsorolás még nem is teljes! Az önzés mondatja velem, hogy mennyit munkálkodhattál volna még, ha nem jön idő előtt a betegség, s most a halál! Ha van tehát nehezen pótolható ember, akkor Sidó Zoltán az volt. Életműve most lezárult, de az, amit itt hagyott, örök! Viszszük tovább, amit belénk oltott, s ő majd figyel, segít minket az örökkévalóságból.”

Vrábel Károly (1953 – 2013)

Hatvanéves korában távozott közülünk a lévai járásbeli Farnad község polgármestere, búcsúztat-

tására július utolsó napján került sor. Vrábel Károly huszonhárom évig állt a falu élén. A Független Magyar Kezdeményezés alapító tagja, majd a Magyar Koalíció Pártja oszlopos tagja. Farnadon, a zselízi régióban, a lévai járásban és az országhatáron túl is a magyar kultúra szervezőjeként és ápolójaként volt ismert.

Duka Zólyomi Árpád (1941 – 2013)

„Élt a köznek – meghalt a családnak.” Én, Duka-Zólyomi Árpád, nyugalmazott egyetemi tanár, atomfizikus, életem 73. évében visszaadtam lelkem Teremtőmnek. Akik szerettek és/vagy tiszteltek, tartsanak meg jó emlékezetükben. Esetleges ellenségeim és irigyeim ne feledjék: rájuk hasonló sors vár! Budapest, 2013. július 26.” E sorok tudatták a szomorú hírt a világgal: Duka-Zólyomi Árpád nyugalmazott egyetemi tanár, atomfizikus, a felvidéki magyar közélet jeles képviselője nincs közöttünk többé.

Duka-Zólyomi Árpád 1941. május 8-án született Pozsonyban. Egyetemi tanulmányait a Cseh Műegyetem Magfizikai karán (ČVUT) végezte. Már egyetemi éve alatt bekapcsolódott a csehszlovákiai magyar ifjúság közéleti, kulturális életébe. 1964-1967 között a prágai Ady Endre Diákkör, 1968 - 1970 között a Magyar Ifjúsági Szövetség elnöke volt. 1968-tól 1976-ig volt a pozsonyi Komenský Egyetem Matematika-Fizika Kara Magfizikai Tanszékének tanára és tudományos kutatója. 1976-tól 1989-ig a Szovjetunióban dolgozott, a dubnai Egyesített Atommagkutató Intézet Neutronfizikai Laboratóriumának tudományos munkatársaként. 1989-től ismét a pozsonyi Komenský Egyetem Matematika-Fizika Kara Magfizikai Tanszékének tanára és tudományos kutatója lett. Elnöke volt a Csema-

dok Pozsonyi Városi Választmányának, 1990 és 2004 között tagja volt a Csema-dok Országos Elnökségének.

Politikai tevékenységét a rendszerváltozás után az Együttélés Politikai Mozgalomban kezdte, melynek megalakulásától, 1991-től a magyar pártok egyesüléséig, 1998-ig általános alelnöke volt. 1992 - 1994 között a Szlovák Nemzeti Tanács képviselője, a parlament közigazgatási bizottságának alelnöke, az Együttélés parlamenti képviselőcsoportjának vezetője, 1994 - 1998 között a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának képviselője, a Magyar Ko-

alíció parlamenti képviselőcsoportjának vezetője, a külügyi bizottság tagja, az európai integrációs bizottság tagja, az EU és a Szlovák Köztársaság közös parlamenti bizottságának tagja. 2004 - 2009 között az Európai Parlament képviselője, az EU- Örményország, Grúzia, és Azerbajdzsán Parlamenti Együttműködési Bizottságokba delegált küldöttség alelnöke, az Emberi jogi albizottság tagja, a Külügyi Bizottság póttagja, a Fehéroroszországgal folytatott kapcsolatokért felelős küldöttség póttagja, Nemzeti Kisebbségügyi Intergroup tagja volt.

Duka Zólyomi Árpád halálhíre sokakat megrendített, tisztelői elismerő sorokkal emlékeztek a fel-

vidéki magyarság közkedvelt politikusára. Ezekből idézünk néhányat az alábbiakban.

Duray Miklós: Az emberhalál korszakzárás vagy írásjel a történelem összetett mondatában? - teszem fel a kérdést. Elénk dobták halálad hírért, mint kutyanak a csontot. Borzasztóan fáj. A combból kimart húsdarab helye, a leszakadt újam maradék csonkjá, az oldalamba fúródott kés ejtette seb sem fájhat kegyetlenebbül. A lelketlen honlapodon neveddel valaki visszaélve azt közölte velünk, egyes szám első személyben – mintha te magad írtad volna: meghaltam. Hát hogy jössz ehhez, hogy ezt csak így a szemünkbe vágasd valakivel a saját nevedben? Több mint ötven éve tudok rólad és pont negyvenöt évvel ez előtt találkoztunk először, hogy összekössük a közösség érdekében őrlődő életünket. Mindketten örült fiatalok voltunk. Mindketten súlyos családi örökséggel. Te édesapád sokéves börtönzésével, patkányok társaságában megélt rabbányászattal, de a benned lévő töretlen hittel aziránt, hogy folytatni kell, amit korábban ők elkezdtek. Ez az életérzés hozott össze bennünket 1964-ben és ebből akkor csoda született. Megteremtettük a felszabadulás esélyét. Megszületett az 1944 és 1949 között földig alázott felvidéki magyarok első, az elnyomó hatalom karmai közül kisikló önszerveződése. Aki ezt nem élte meg személyesen, felfogni sem tudja. Nélküled ez nem történhetett volna meg. Mondhattam volna: nélkülünk. A valóság: nélkülöd. Mert ahányan voltunk, más-más értéket és minőséget képviseltünk, és ha csak az egyik is hiányzott volna, már nem jött volna létre az akkori csoda. Együttes szárnyalásunk 1969-ig tartott, melyet a visszarendeződés kegyetlen szele tört meg. Mindannyian a saját sebeinket nyalogattuk. Te úgy döntöttél,

hogy szakmád, az atomfizika burkába csomagolva a Szovjetunióbéli Dubnában éled túl a vészkorszakot. Ekkor mintegy húsz évre elszakadt egymástól életutunk. De volt egy pillanat az 1970-es évek második felében, amikor majdnem én is követtelek oda. Én végül a pozsonyi börtönt választottam. A kommunista hatalmi rendszer bukása 1991-ben helyreállította korábbi munkatársi, sorstársi, fegyvertársi kapcsolatunkat. De az a tisztaság, ami az 1960-as évek közepén körbeölelt bennünket, nem állt helyre. Ez az érzés azóta is gyötör. Emberpusztítóbb volt az 1969 utáni húsz év, mint azt megelőző húsz? Úgy mentél el közülünk, hogy ezt már meg sem tudjuk beszélni, pedig lett volna rá több mint húsz évünk. Mért nem ejtettünk sort erre? Ez már téged, nyilván nem gyötör, annál inkább engem. Egy tekintetben azonban nem kell semmit sem megbeszelnünk, odaát sem, ha majd találkozunk: nem sodródta át a megvásárolható emberek térfelére, noha tudom, csábítottak. Nem törték meg benned az eredendő eltökéltséget, noha tudom sokan megkísérelték. Bízattak mások elleni fondorlatokra, mégsem álltál kötélnék. Nagy teher nehezedett rád, de nem roskadtál meg alatta. Talán ez okozta korai halálod? Rosszul tetted, hogy engedél azoknak, akik a visszavonulásra bátorítottak. Emiatt rejtve maradt mindannyiunk előtt sok titok, amit elvittél magaddal a túloldalra. Nem fejezted be, amit akkoron vállaltál. Persze, ez már nem téged terhel, hanem minket, akik még ezen az oldalon vagyunk. Minket, akiket akkor sem kerülhet el a te sorsod, vagy inkább végzed, ha irigyeid, ellenségeid vagy barátaid voltunk. Harcostársként, fegyvertársként búcsúszom tőle. Te vagy ennek a küzdelemnek a paradoxona. Az ismeretlen katona

sírlát ismerjük, csak nem tudjuk, ki nyugszik a hant alatt. A te esetében a sírhely ismeretlen. Remélem, egyszer tudomást szerzünk arról, hol és mikor hantoltak el, legalább egy virágszállal tisztelgessünk földi maradványodnak és égi életednek.

Bauer Edit, EP-képviselő: Hány-szor mondtuk, hogy ha azt a sok civakodást, béka-egér harcot, értelmetlen gyűlöletet egy felhő szélén lógázva lábunkat szemlélhetnénk, akár jót is lehetne rajta szórakozni, de tudom, hogy úgysem tudnád megtenni. Mert mindig tudtad, hogy ez a játék vérre megy, s hogy mindig vannak áldozatok, akik belepusztulnak, vagy legalábbis újabb sebeket kapnak. Hány gerinc törik meg, hány lélek sérül a napi, felszín alatt zajló alatomos, néha alig észrevehető kiszorítódásban... (...) Pályánk sokszor vitt ugyanazon az úton, akár a hosszantartó tanácskozásokra gondolok, amikor már csaknem vért izzadtunk hogy egyezsége jussunk vagy jó, esetleg csak elfogadhatómegoldást találjunk, akár a havas éjszakai utakra, amikor a választási kampánygyűlésekről araszoltunk hazafelé.

Elkötelezettségedhez sohasem fért kétség. Felkészültségedet az ellentábor is gyakran, még ha nem is szívesen, de elismerte. (...) Hálás vagyok a sorsnak, hogy sok évig pályánk együtt futott, s hogy mindig számíthattam rád, ahogy a szlovákiai magyarok is. Talán csak most tudatosítjuk, milyen veszteség ért bennünket távozásoddal. Harcodat tisztességgel megvívta, nyugodj békében."

Joseph Daul, az Európai Néppárt európai parlamenti frakciójának elnöke: Duka Zólyomi úr érdemei, amelyeket az európai és más nemzetek és nemzeti kisebbségek közötti együttműködés előmozdítása terén szerzett, mindvégig megmaradnak emlékeimben.

Szintén őrzöm emlékeimben a Fehéroroszországban és más, volt szovjet tagállamokban az emberi jogok védelmében kifejtett tevékenységét. Az európai integráció meggyőződéses híveként a saját közösségén kívül az országa érdekeit is szolgálta, a közös európai értékek mentén. Mindezért, és még sok minden másért, tisztelettel adózunk nagyszerű munkájának.

Agárdi Atilla, az Európai Néppárt szlovákiai tanácsadója: "Hiányozni fog Európának az úriember"

Kocsis László Attila, a Coexistentia - Együttélés Politikai Mozgalom (COEX) volt elnöke, Duka Zólyomi Árpád sok évtizedes barátja: „A csehországi magyarok nagy megdöbbenéssel fogadták az igen szomorú hírt Duka Zólyomi Árpád, nyugalmazott egyetemi tanár, felvidéki magyar politikus, volt parlamenti képviselő haláláról. Eltávozásával nem csak családját, közeli hozzátartozóit és barátait, de a magyar nemzetet, beleértve annak csehországi nemzetrészét is, pótolhatatlan veszteség érte. Hálával adózunk mindazért, amit az egyetemes magyarságért, a felvidéki és csehországi magyarok megmaradásáért, boldogulásáért tett. Külön köszönjük nagy segítségét, amit közösségünknek, társadalmi szervezeteinknek, kiváltképpen a Coexistentia - Együttélés Politikai Mozgalomnak oly odaadón, és önzetlenül nyújtott."

Zachariáš István, Szepsi polgármestere: "Árpád, nyugodj békében! Életed során nagyon sokat tettél értünk, itteni magyarságért: tanárként, közéleti emberként, politikusként, Prágában az Ady Endre Diákkörben, az Együttélésben, az MKP-ban, az Európai Parlamentben., emlékünken örökké élni fogsz! Emléked örökké élni fog!"

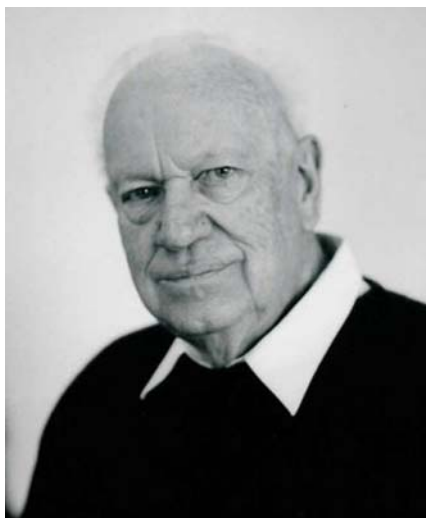
Mihályi Molnár László: "Elment ő is, mint oly sokan a jók közül, kikben megfogán az ősök által itt hagyott szó, gondolat, s mint jó magot, elvetette, érlelte, védte, táplálta s remélte, a termését az utódok majdan élvezik, s lesznek újra magvetők is, akik mindig tovább éltetik... hálánkat csak így mutathatjuk meg nekik ...

Batta György A felvidéki magyar ember modellje - Duka-Zólyomi Árpád élete minta marad címmel írt búcsú sorokat.

Herczog Edit EP képviselő, az Európa Tanács volt képviselője szerkesztőségünkhöz eljuttatott levelében így méltatta: "Duka Zólyomi Árpád elvesztése egy kiváló ember egy kiváló szakember, egy kiváló politikustárs elvesztése egyben. Ha kiállíthatnám végső bizonyítványát könnyű dolgom lenne. Magatartás: példás; Szorgalom: példás; Emberség: jeles; Szakmaiság: jeles; Hitelesség: jeles. Magam és családom nevében fájdalommal búcsúzom. Kedves Árpád, legyen a föld könnyű neked!"

Ág Tibor (1928 – 2013)

Életének 85. évében hunyt el Ág Tibor szlovákiai magyar népzene kutató, karnagy, zeneszerző, zenepedagógus. Szeptember 4-én, 14 órakor búcsúztatták a nagymegyeri temetőben. Ág Tibor a szlovákiai magyar kórusmozgalom kiemelkedő, vezető-irányító alakja volt. 1928. április 13-án született Pozsonyban. Zenetudományi és bölcsészeti tanulmányait a pozsonyi Komenský Egyetemen végezte. Érdeklődése, kutatásai a népzene, azaz népdal- és balladagyűjtésre irányultak. Első kéthetes néprajzi gyűjtőútját Takács András néptáncgyűjtővel tette meg 1951 december utolsó és január első hetében. Útjuk során Kodály Zoltán, Manga János és Arany László zoboráljai népdalgyűjtő útját követték, kiegészítve

Martossal. Takács András később így nyilatkozott erről az útjukról: „A megélt súlyos tapasztalatok, a háború, a kilakoltatások, a konfiskálások, a hontalanságba taszítás ellenére az egyszerű emberek szívvel fogadtak bennünket, és ez nagyon pozitív hatással volt mindkettőnk további szakmai életére.”- mondta egyik visszaemlékezésében. Ág Tibor 1953-tól szlovákiai magyar művészegyüttesek tagja, majd vezetője és tanára lett, Takács András pedig tánc-koreográfus lett. 1952 húsvétján a kelet-szlovákiai Bodrog és Ung vidékén gyűjtötték az élő hagyománykincset. 1967-től a Csemadok Központi Bizottságának zenei szakelőadója volt. Csehszlovákia magyar lakta területein több ezer dallamot gyűjtött össze, amelyek többsége a Csemadok adattárában található. Rengeteg saját felgyűjtött zenei, de szöveges anyaga is van, amelyek arra várnak, hogy a dallammal egyeztessék azokat. Idős korában Nagymegyeren élt és alkotott, lelkesen dolgozza fel saját gyűjtéseit. 1968-ban – egy évvel megelőzve a magyarországi „Röpülj páva...” vetélkedőt – megszervezte a Tavaszi szél vizet áraszt... című országos méretű népdalvetélkedőt, mely mozgalom ma is él. Voltak olyan évek, amikor több mint 5000 énekes-szereplő aktívalódott. Zenei közleményei és

tanulmányai az Irodalmi Szemlében, a Hétben, a Népművelésben, a Néprajzi Közleményekben és önálló kötetekben jelentek meg. Pályáját több rangos elismeréssel méltatták. Kodály-emlékérem (1982); Pro Probitate-díj (Szlovákia, 1998); Márai Sándor Alapítvány Nyitott Európáért Díja (1997); Komárom város díszpolgára (1998); Pro Urbe, Nagymegyer (2001); A Szlovák Köztársaság Ludovit Štúr-díja (2002); Posonium Irodalmi Életmű-díj (Szlovákia, 2000); Kóta Díj, Életmű kategória (Budapest, 2006); Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt (2008); a Nagyszombati kerület Elnöki Díja (2008); Vass Lajos-emlékplakett (Komárom, 2009); Csodaszarvasdíj (Szlovákia, 2012). Idén februárban, Dunaszerdahelyen őt tüntették ki Harmónia-életműdíjjal, melyet személyesen vett át.

Konrád atya (1957 – 2013)

Kubovics János – vagy ahogy hívei ismerték: Konrád atya – a szlovák ferences rendtartomány egyetlen magyar szerzetesapja volt – s talán a világ egyetlen atomfizikus végzettségű szerzete-

se. 2013. augusztus 29-én, életének 57. évében hunyt el tragikus hirtelenséggel. Régi barátja, a vele egy idős Csáky Pál így emlékezett rá:

Nem jó időszak ez a mostani: sokan hagynak itt minket olyanok, akik értékes emberek voltak, s akiknek lehetne még dolguk ide-lent. Duka Zólyomi Árpád és Ág Tibor halálhíre között jött a meg-rázó hír csütörtökön: a pozsonyi ferencesek kolostorában tragikus hirtelenséggel elhunyt Kubovics János is. Jancsikám, attól tartok, hogy ez a hír sok füleki vagy po-zsonyi magyar számára értelmez-hetetlen. Ha azonban pontosí-tom, s azt mondom, Konrád atya hunyt el, a pozsonyi és a füleki magyarok (volt) lelkipásztora, mindenki lebénul egy pillanatra. Hiszen pár napja csak, hogy a Duka Zólyomi Árpádeért mondott misén oly megkapó szavakat mondtál róla és a magyar közélet-hez való viszonyáról. Akkor bizo-nyára nem sejtetted, hogy hason-ló szavakat nemsokára más mondhat majd a te koporsód fe-llett. Jó harminc éve ismertük egy-mást. Homályosan emlékszem ar-ra a délutánra, amikor feljöttél hozzánk – úgymond – beszélget-ni. Politizálás lett belőle, termé-szetesen, s én megsejtettem, hogy ez a Prágában végzett, fiatal villa-mosmérnök egyedül érzi magát, társra van szüksége. A találkozás-ból rendszeres eszmecserék let-tek. Máig emlékszem arra a türel-mes mosolyodra, amellyel leintet-tél akkor, amikor az egyik lányo-mat el akartam venni az öledből, miután állandón a nyakadba ka-paszzkodott és nem hagyott be-szélni. Ez is egy dolgot mutatott: a család befogadott téged. Sejtet-tem, hogy egyedül érzed magad, sejtettem, hogy nem találsz a he-lyed sem Léván, sem munkahe-lyeden, a mohi atomerőműben. Így nem leptél meg, amikor egy napon azzal állítottál be, hogy szerzetbe vonulsz. Az arcodra is emlékszem, amikor elmondtad, hogy Nyugaton élő pap nagybá-csiden keresztül ajánlatokat kap-tál, mehetnél ferences kolostorba

Kanadába vagy Ausztráliába is. Ide is, oda is jól jönne egy agilis magyar pap. Érezted, hogy ez nem a te utad. Elutasítottad a ma-gyarországi lehetőségeket is, pe-dig végigjártál minden kolostort, s mindenhol szeretettel fogadtak. Azt mondtad: ha már ez az én utam, nekem itt kell maradnom, szlovákiai magarlakta vidéken. Nekem itt kell szolgálnom. Erről bizonyára tudnának egy s más-t mondani a füleki magyarok. A po-zsonyi magyarok is. Arra is em-lékszem, milyen örömmel mutat-tad a részben felújított füleki templomot, a Koháryak építmé-nyét, amikor miniszterelnök-he-lyettesként meglátogattalak. Ak-kor azt is megsúgtad: nagyon fá-radtnak érzed magad. Te vagy az egyházi viccelődések ellenpéldá-ja. A három legismertebb szerze-tesrendről ugyanis egyházi körök-ben az a bonmot járja, hogy szin-te lehetetlen buta bencést (a ben-cések az egyik legrégebbi rend, tagjai általában műveltek, sokan közülük tanítanak), szerény jezsui-tát (az ellenreformáció harcias, büszke rendje) és – elnézést – okos ferencet találni (ez utóbbi egyszerű, kolduló rend, kívül-be-lül szerényeknek tartják őket). Te magad vagy ennek cáfolata: gya-korló atomfizikusként léptél be a ferences rendbe, s végeztél el ké-sőbb a teológiát is. Nem tudom, van-e még atomfizikus ferences szerzetes a világon. Te tudod, mindig is zavart engem, hogy Pa-li bátyámnak szólítottál. Egy év-ben születünk ugyanis, s én ezt a megszólítást nem tartottam he-lyénvalónak. Te makacs voltál: a legutóbbi időig ragaszkodtál hozzá. Ám a kilencvenes évek kö-zepén azt is észrevettem, hogy egy picit megváltoztál. Zárkózot-tabb lettél. Utána tudtam meg, hogy a betegséged okozta. Arra a kézszerítésre, s arra a tekintetre is pontosan emlékszem, mikor pár évvel ezelőtt, az első szélütés

után a pozsonyi egyetemi kórház-ban találkoztunk. Felépültél, de mondtad, ez már nem az igazi. Beszédeidben is el-elkalandoztál néha: én, aki jól ismertelek, sejtet-tem, hogy ez az atomfizikusi agy nekirugaszkodása, amely egy ki-fejezés kapcsán több tucat irány-ba akar elindulni. Néha nem volt egyszerű befejezned sem a mon-datokat, sem a beszédedet. Újabb és újabb gondolathullámok ger-jedtek benned, s te közölni akar-tad azokat. Talán a pozsonyi fe-rences rendházban sem érezted igazán jól – egyedüli magyarként – magad. Ezt soha nem mondtad, még csak nem is érzékeltetted. De én hosszabb ideje éreztem, hogy valami nincs rendben benned, körülötted. Egy szót nem mondtál erről, mindig másra terelted a szót, s mi nem sejtettük, hogy a vég közeledik ilyen alattomos módon, ilyen hirtelen. Jancsikám, ami végül is az ember után ma-rad, az a tisztesség – vagy annak hiánya. Te tisztességgel akartál szolgálni, megtetted. Köszönet ér-te. Pozsony ma ismét szegényebb lett egy magyarral. Nyugodj béké-ben.

Huszár Tibor (1952 – 2013)

2013. szeptember 11-én szer-dán, a kora reggeli órákban mo-dori otthonában elhunyt a jelen-tős szlovákiai magyar fotómű-vész, Huszár Tibor. Huszár Tibor 1952. június 16-án született Ré-tén. 1983-ban végezte el a prágai Filmművészeti és Televíziós Tan-széken a fotóművészetet Ján

Šmok tanítványaként. Már tanulmányai elvégzése előtt, de az alatt is több magazinnak és sajtónak is készített fotókat. Ismertek a színházi életéről készült fotói, amelyekkel elnyerte az Újvidéki Nemzetközi Triennálé „Színház a fotóművészetben” díját is. A kilencvenes évek elején New Yorkba ment, ahol független fotóművészként tevékenykedett és a fotózás mesterségét oktatta. Később visszatért Szlovákiába, 2003-ban a Nagyszombati Cirill és Metód Egyetem, majd a Besztercebányai Művészeti Akadémián oktatott, későbbiekben pedig a Nagyszombati Cirill és Metód Egyetem Tömegkommunikációs Karának fotóműhelyét vezette. Legjelentősebb fotódokumentációs kiadványai: Cigányok, Portrék, Koloman Sokol, Visszatérés, Az örökkévalóság szárnyain, Réte Reca stb.

Búcsi Lajos (1923 – 2013)

Életének 90. esztendejében az érsekújvári kórházban adta vissza lelkét Teremtőjének Búcsi Lajos nyugalmazott lelkipásztor. A gyászistentiszteletre szeptember 20-án, 15.00 órakor került sor a kisújfalusi gyülekezet templomában. Ezt követően a temetőkertben helyezték nyugalomra. Búcsi Lajos 1923. június 25-én Kisújfalun született. Az elemi iskolát szülőfalujában, gimnáziumi tanulmányait Érsekújváron végezte. A Pápai Teológiai Akadémián szerzett lelkészi oklevet. A teológia elvégzése után a fejér megyei Mezőfalvára került, ahol a kisújfalusi kitelepítettek lelkipásztoraként 1954-ig szolgált. 1955-ben tért haza, a Felvidékre és lett Érsekkéty, Vezekény és Nyírágó lelkésze. A papi szolgálatot e három településen 1968-ig látta el.

Megyesi László (1961 – 2013)

Ötvenkét éves korában, szeptember 27-én adta át lelkét Teremtőjének Megyesi László, a

magyarbódi gyülekezet lelkipásztora. A gyászistentiszteletre a helyi református templomban került sor szeptember 29-én, majd a kiscsáji temetőben helyezték sírba földi maradványait. A gyászistentiszteleten Orémus Zoltán, az abúj-tornai egyházmegye espere se szolgált igehirdetéssel Jn 12, 20-26 alapján. Életrajzát Varga Zoltán egyházmegyei főjegyző ismertette. A Szlovákiai Református Keresztény Egyház nevében Fazekas László püspök köszönt el, aki mint egykori iskolatárs és barát is búcsúzott az elhunyt szolgatársától. A gyülekezet nevében Vasil Aranka presbiter, a község nevében Viliam Bačo polgármester, az evangélikus egyházközség nevében Ján Hruška esperes búcsúzott. Az elhunyt lelkipásztortól a helyi vadászegyesület is elköszönt. Megyesi László 1961-ben született, iskoláit Királyhelmeceen végezte. 1980-ban érettségizett a gimnáziumban. 1980. szeptemberétől a prágai Comenius Egyetem Teológiai Karának hallgatója volt. 1983/1984-es tanévben ösztöndíjas. Budapesten a Református Teológián. Egyetemi tanulmányait 1986-ban fejezte be, majd a Magyarbódi Református Egyházközségbe kapott kihelyezést. Először mint helyettes lelkész, később mint a gyülekezet megválasztott lelkipásztora 27 éven át szolgált két nyelven a magyarbódi gyülekezetben. Isten vigasztalja az elhunyt lelkipásztor hitvestársát, leányát, a magyarbódi református gyülekezetet és minden gyászolót.

Morovics István (1928 – 2013)

A pozsonyi érsekség nyugalmazott plébánosa szeptember 27-én éjszaka hunyt el. A gyászmisét október 2-án tartották Pozsonyban, a Szent Márton-dómban és Bácsfa-Szentantalon. Morovics István Vágkirályfán született 1928. június 4-én. Áldozópappá

1951. június 29-én szentelték Pozsonyban. Léván, Gútán, Ógyalán, Galántán volt káplán, majd Pozsonyeperjesen, Csúzon, Galántán, Balonyban és Dunaszerdahelyen szolgált plébániai szolgálóként. 1970 óta esperesi tisztséget töltött be. 1993-tól ő lett Bácsfa-Szentantalon a lelki atya, majd később lelki segítőként a pozsonyi Szent Márton plébánián dolgozott. XVI. Benedek pápa 2006-ban pápai kápláni címmel tüntette ki Morovics István akkori bacsfa-szentantali esperes-plébánost. Mons. ThDr. Morovics István atya, pápai káplán 2011. június 28-án mutatta be gyémántmiséjét a pozsonyi Szent Márton-dómtemplomban magyar nyelven. Papi szolgálatának legnagyobb részét Csallóközben végezte, s nyugdíjasként továbbra is meghatározó személyisége volt a felvidéki magyar katolikus pap-ságnak.

Bajnok István (1941 – 2013)

Életének 72. évében hunyt el Bajnok István komáromi pszichiáter, volt országgyűlési képviselő, a felvidéki közélet kiemelkedő személyisége. Bajnok István 1941. január 15-én született Ipolyságon, ahol alap- és középiskolai tanulmányait is végezte. A prágai Károly Egyetem Orvostudományi Karán 1965-ben kapta meg orvosi diplomáját. A közélet aktív tarja volt már fiatalkorától

kezdve. Egyetemi évei alatt aktívan részt vett az akkor alakuló Ady Endre Diákkör munkájában, első munkahelye székhelyén, Rimaszombatban alapítója volt a Tompa Mihály Művelődési Klubnak. Tagja volt a Csemadok Fáklya nevű irodalmi színpadának is. 1976-ban családjával együtt Komáromba költözött, ő alapította a Csemadok Komáromi Alapszervezetének Klapka György Klubját, később kezdeményezője volt a Concordia vegyes kar megalapításának. A rendszerváltozás után az Együttélés politikai mozgalom képviselőjében jutott mandátumhoz a prágai Szövetségi Gyűlésben. 1990-től a Csemadok Komáromi Alapszervezetének és Járási Szervezetének elnöke, 1991-től a

Csemadok Országos Választmányának vezetője, majd a Csemadok országos alelnöke. 1990-től az Együttélés politikai mozgalom Járási Választmányának és Országos Tanácsának tagja, 1990-től a Csehszlovákiai Magyar Tudományos Társaság tagja. Gyermekpszichiáterként sokat tett a szülők meggyőzése érdekében, hogy cse-

metéiket anyanyelvű iskolákba írássák. Munkásságát Komárom Város Önkormányzata a Pro Urbe díjjal jutalmazta 2001-ben. A Csemadok részéről pedig Életmű Díjban részesült 2010-ben, a Magyar Kultúra Napján több évtizedes eredményes közművelődésszervezői tevékenységéért. 2011-ben a pozsonyi Magyar Nagykövetségen tüntették ki. Irodalmárként is jelentős alkotás áll mögötte. Élete utolsó öt évében három könyvet írt. Ezekben összegyűjtötte emlékeit, szellemi értékeit, saját verseivel, humoros szövegekkel, újságcikkkel fűszerezve azokat. Két évvel ezelőtt, 70. születésnapján, a közelmúltban jelent meg második kiadásban Diagnózisok című könyve.

Bajnok István az anyanyelvi oktatásról

Bajnok István gyermekpszichiáter az anyanyelven folyó oktatás élharcosai közé tartozott a Felvidéken. Rá emlékezve egy hét évvel ezelőtt, 2006-ban készült beszélgetésünkből idézek fel egy részletet...

Sokan vannak, akik nem az anyanyelven való oktatást választják. A kényszerű kétnyelvűségnek milyen következményei lehetnek? - Számos előadásomban rámutattam, hogy ún. neurotikus tünetek jelentkeztek olyan gyerekeknél, akiket a kényszerű kétnyelvűség szerencsétlen helyzetébe kényszerítettek a szülei. Ennek későbbi eredménye olyan formában is jelentkeztek a gyermeknél, mint például az éjszakai bevizelés, a dadogás, a pislogás, és további viselkedési zavarok. Ezek már önmagukban súlyos gondok, viszont ezekkel még a személyiségzavar is párosul. Olyan alapvető kérdésekre sem tud majd egyértelmű választ adni, hogy ki vagyok?, honnan indultam?, hová tartozom?. Van, hogy sem az iskolatársai, sem pedig a vele azonos, de saját anyanyelvű oktatási intézménybe járók társai között

nem érzi otthon magát.

Nem ritkák a vegyes házasságok. Itt milyen legyen a követendő út?

- A világ legtermészetesebb dolgai közé kell sorolnunk az anyanyelven való oktatást, hiszen a gyermekkori tapasztalatok ekkor lesznek legmaradandóbbak. Azt tartom követendő példának, ha a szülők anyanyelve különböző, akkor mindkettő saját anyanyelvén beszéljen gyermekével. Az ilyen gyermekek játszva elsajátítják mindkét nyelvet. Intellektuálisan fejlett családban ez nem lehet probléma. Tévedés ne essen, az ember nem az ellen ágál, hogy valaki tanuljon több nyelven. De az anyanyelvi oktatás fontosságának hangsúlyozását nem szabad összetéveszteni az az idegen nyelvek tanulása ellenpólusaként. Élettanilag legfontosabb, hogy a gyerek az anyanyelvén tanuljon, akkor ezekre lehet építeni.

Ön nem „csak” orvosként szerzett tapasztalatokkal rendelkezik, a közéletben is jelentős szerepet vállalt, korábban – még Csehszlovákia idején – parlamenti képviselő is volt. Miben látja a közéleti

elit felelősségét ebben a sarkalatos kérdésben?

- Szomorúan kell megállapítanom, bár a parlamenti képviselőnk viszonylag erős, az anyanyelvi oktatás és a nyelvhasználat törvénye a mai napig a levegőben lóg. Ezt én sérelmezem, ezek olyan kérdések, amelyeket nem lenne szabad elnapolnunk, még annak árán sem, hogy jóban legyenünk koalíciós partnereinkkel. Van egy álom, melyet régen megfogalmaztunk: anyanyelvű oktatást az óvodától az egyetemig. Hát ezen a téren még vannak hiányosságok. Nekem a rendelőkben is ki volt írva: „anyanyelvünkön is beszélünk”. Volt, aki megütöközt rajta, még a magyarok között is! – mondta Bajnok István.

Oriskó Norbert (Megjelent a Szabad Újság 2006. július 26-i számában)

ANYANYELVÜNKÖN IS BESZÉLÜNK

Kettős állampolgárság: homokszem a szlovák jogállamiság gépezetében

Szlovákiában szeptember elseje a szlovák alkotmány elfogadásának napja s mint ilyen, annak rendje s módja szerint megünnepeleendő. Normális országokban ez a napi híradásokban kimerülne a hivatalos állami eseményekről szóló, évről-évre ugyanazzal a szöveggel kiadott rövid cikkek publikálásával és esetleg azzal, hogy hol vannak épp útlezárások és parkolási tilalmak az esetleges rendezvények miatt. Normális országokban. Szlovákia azonban olykor elhalad az alapvető együttélési szabályok, valamint a jogállami keretek mellett. Így az alkotmány napján kevés ünnepelnivaló marad Szlovákiában, ezt mutatja a kettős állampolgárság mellett kiálló felvidéki magyarok és szlovákok megmozdulása is. Amely

az alkotmány durva megsértésére hívta fel a figyelmet nem máskor, mint az alkotmány napján...

Szeptember elsején Kassán, 15 órától mintegy 200-an tüntettek a kettős állampolgárságért az alkotmánybíróság épülete előtt. A tüntetésen részt vett a 101 éves Tamás Ilona is, aki szintén áldozata annak a szlovák, 2010-es évi állampolgársági (bosszú)törvénynek, mely alapján szlovák állampolgárságuktól fosztják meg azokat, akik más ország állampolgáraivá válnak. Eddig közel hat száz polgár jutott erre a sorsra. A szlovák törvényt azt követően fogadták el, hogy a magyar Országgyűlés jóváhagyta az egyszerűsített honosítási eljárásról szóló törvényt.

A rendezvény moderátorai

Boldoghy Olivér és B. Kovács Ildikó voltak. A békés tüntetők Kassai Gyula lelkész áldását követően fejezték ki elégedetlenségüket a szlovákiai helyzettel kapcsolatban. Felszólalt az ugyancsak állampolgárságától megfosztott Fehér István, majd a szervezők nevében Samu István. Lomniczi Zoltán, az Emberi Méltóság Tanácsának elnökének beszéde után Márai Sándor gondolatait tolmácsolták. Szlovákia parlamenti pártjai is képviseltették magukat, Pavol Zajac (KDH), Viliam Novotný (SDKÚ), majd Bugár Béla (Most-Híd) szólt a jelenlévőkhez. A tüntetés résztvevője volt Ondrej Dostál, a Polgári Konzervatív Párt (OKS) elnöke, és Tomáš Galbavý független képviselő is. A rendezvény utolsó két szónoka

Tiltakozás a kettős állampolgárságért Kassán, az Alkotmánybíróság épülete előtt

Berényi József, a Magyar Közösség Pártjának elnöke, majd Gubík László, a Via Nova ICS vezetője volt.

„Áldást kértünk, és kaptunk is, talán többet is, mint vártunk. A szakadó esőben azonban senki sem hagyta el a helyszínt, a közel 200 ember csurom vizesen bár, de alázattal, kitartással és derűs bizalommal hallgatta végig a felszólalásokat. Jó volt látni egymás mellett időst és fiatalt, 6 évest és 101 évest, keletit és nyugatit, magyart és szlovákot, Bugárt és Berényit, civilt és politikust, polgárt és aktivistát! Ez a mai egy igazi összefogás volt! Köszönjük, hogy ennyien eljöttetek, hogy támogatjátok az ügyet, és hogy még mindig velünk vagytok!” - fogalmazott Boldoghy Olivér közösségi honlapján.

Lomnici Zoltán emlékeztetett arra, hogy az anyaország évtizedeken keresztül eltúrte, hogy a felvidéki magyarok kisebbségi és alapvető emberi jogait megsértésék. Úgy fogalmazott: ezt a „továbbiakban nem fogadhatjuk el”, ezért az általa vezetett jogvédő szervezet úgy döntött, hogy kiáll a felvidéki magyarok jogaiért. Elmondta, a nemzetközi közvélemény figyelmét kívánja felhívni a szlovákiai jogsértésekre. „Úgy gondolom, hogy a nemzetközi nyomás is segíthet abban, hogy a szlovák alkotmánybíróság teljesítse kötelességét. Teljesen egyértelmű, hogy az ország alkotmányával ellentétes az a törvény, amelynek alapján megfosztottak hét bátor embert szlovák állampolgárságától. Úgy gondolom, hogy amennyiben Szlovákia jogállam címét fontosnak tartja, akkor ezen emberek zaklatását be kell fejezni” - fogalmazott Lomnici, aki a jogfosztottaknak kártérítést és erkölcsi elégtételt szorgalmazott.

Fehér István, a szlovákiai Komárom magyar gimnáziumának tanára azt mondta: saját állampol-

A 101 éves Tamási Ilona a kassai tüntetők között

gárait az államnak is tisztelnie kell, mert nemcsak „mi vagyunk az államért, hanem ez fordítva is igaz kell legyen, az állam van értünk, hiszen mi becsülettel, legjobb tudásunk szerint szolgáljuk...”, Szlovákia állampolgárai vagyunk...!”

Berényi József, az MKP elnöke azt mondta, hogy amióta nyilvánvalóvá vált, hogy ő is fel kívánja venni a magyar állampolgárságot, azóta a rendőrség jószerivel folyamatosan zaklatja, s ez „felháborító”. Szerinte az állampolgársági ügy a megyei választások előtt érezhetően a politikai zaklatás eszközévé vált. „Ezen a héten beidézészt kaptam a rendőrségre” - mondta az MKP elnöke, akinek kedden kell megjelennie a rendőrségen. Vélhetően arról faggatják majd, hogy felvette-e a magyar állampolgárságot?

Bugár Béla, a Most-Híd elnöke többszörös szegényről szólt, úgy fogalmazott: szegényen az alkotmánybíróságra, hogy nem az emberek érdekeit képviseli, szegényen az államra és a parlamentre, amely olyan törvényt hagy érvényesülni, amely miatt eddig több mint hatszázan veszítették el a szlovák állampolgárságukat.

Viliam Novotný is sürgette az

alkotmánybíróságot, hogy oldják meg már végre azt a kellemetlen helyzetet, melybe Szlovákia polgárai sodródtak

„Nagyon szeretném megélni azt, hogy megváltozzon ez a lehetetlen helyzet” - nyilatkozta Tamási Ilona a Duna Televízióknak.

A tiltakozás ébresztőórak megszólaltatásával ért véget, jelezvén az alkotmánybíróságnak, illetve a szlovák kormánynak, hogy a polgároknak elfogyott az idejük.

Gyógyír vagy pótcselekvés, avagy másképpen is visszaszerezhető a szlovák állampolgárság

Az állampolgárságról szóló törvény módosítása nélkül is visszakaphatják a szlovák állampolgárságukat azok, akiket más ország állampolgárságának felvétele miatt fosztottak meg a szlováktól. Bár egy kicsit hosszabb ideig tart a folyamat. Az állampolgárságuktól megfosztott szlovák polgárok Szlovákia számára külföldieknek számítanak, és eleget kell tenniük a szlovák állampolgárság megszerzésével szemben támasztott követelményeknek. Az általános feltételek egyike a legalább 8 éves folyamatos szlovákiai állandó tartózkodás, ez az idő bizonyos esetekben azonban rövidebb is lehet

– áll a belügyminisztérium hírügynökségi kérdésekre adott válaszában. A minisztérium kommunikációs osztályának munkatársa, Alena Koišová szerint a jelenlegi törvények értelmében az a szlovák polgár, aki saját akaratából felveszi egy másik ország állampolgárságát, elveszíti a szlovákot. Ez azonban nem vonatkozik arra az esetre, ha a polgár a születése által vagy házasság útján tett szert egy másik ország állampolgárságára. „Az a polgár, aki elveszítette a szlovák állampolgárságát, újraigényelheti azt” – fűzte hozzá Koišová. Ahhoz azonban, hogy vissza is kapja, eleget kell tennie a törvény által megszabott feltételeknek. Azt megelőzően, hogy kérvényezi a szlovák állampolgárságot, nyolc éven keresztül állandó lakhellyel kell rendelkeznie Szlovákia területén. A kérvényezővel szemben támasztott további feltételek: a feddhetetlenség, nincs ellene kiutasításra vonatkozó bírósági végzés, nem indítottak ellene büntető vagy kiadatási eljárás, nincs ellene európai elfogatóparancs kiadva, nem folyik ellene kiutasítási eljárás vagy a menedékjog visszavonása. Bírnia kell a szlovák nyelvet, és általános is-

meretekkel kell rendelkeznie Szlovákiáról. Az is fontos, hogy teljesítse a külföldiek Szlovákiával szembeni kötelezettségeit – biztosítások, adók, járulékok stb. fizetése. A törvény értelmében a nyolcéves állandó lakhelyhez kötött feltétel rövidülhet, amennyiben az idegen állampolgárságú kérelmező a kérelme beadását megelőzően legalább 5 éven keresztül Szlovákiában élt szlovák állampolgárságú házastársával közös háztartásban. Vagy amennyiben nincs állampolgársága, és a kérelme beadását megelőzően legalább 3 éven keresztül folyamatosan Szlovákia területén élt. A 8 éves folyamatos szlovákiai lakhely feltétele nem feltétlenül érvényes arra a személyre sem, aki gazdasági, tudományos, műszaki, kulturális, szociális téren vagy a sport területén jelentős mértékben hozzájárult Szlovákia hírnevének növeléséhez, vagy más okból kifolyólag Szlovákiának érdekében áll a nyolcéves itt-tartózkodás feltételének teljesítése nélkül is állampolgárságot adnia az illetőnek. „Ilyen esetben a belügyminisztérium kikéri az illetékes központi államigazgatási szervek, illetve más intézmények álláspont-

ját, és ennek alapján kiadja az állampolgárság megadásáról szóló határozatát, amelyet a belügyminiszter ír alá” – jegyezte meg Koišová. Hozzáfűzte, hogy a szlovák állampolgárság megadását a biztonsági ellenőrzések pozitív eredményei is feltételezik, amelyek hossza az eset és a kérelmező származási országának jellegétől függ. Elveszíthetik szlovák állampolgárságukat a törvény értelmében olyan polgárok is, akik évek hosszú sora óta vagy egész életükben Szlovákiában éltek. Amennyiben ezek az állandó lakhelyükre hivatkozva szeretnék visszaszerezni a szlovák állampolgárságot, nem járnának sikerrel. „Amennyiben valaki más ország állampolgárságának felvétele következtében veszíti el a szlovák állampolgárságát, megszűnik a lakhelye is Szlovákia területén, azaz külföldiként újra be kell jelentkeznie a Szlovákia területén lévő lakhelyére az illetékes idegenrendészetben. Ebből az okból kifolyólag nem teljesül a kérelmezést közvetlenül megelőző minimum nyolcéves folyamatos állandó szlovákiai lakhely feltétele” – magyarázta a belügyminisztérium kommunikációs osztálya. Az állampolgárságról szóló törvény lehetővé teszi a kettős állampolgárságot, például azoknak a külföldi állampolgároknak az esetében, akik eleget tesznek a fent említett feltételeknek, beleértve a több éves állandó lakhely feltételét is. Amennyiben felveszik a szlovák állampolgárságot, nem veszítik el eredeti állampolgárságukat. Kivételt ez alól a két ország közt máig élő kettős állampolgárságot korlátozó szocialista szerződés értelmében az Oroszországi Föderáció polgárai képeznek, akiket a belügyminisztérium eredeti állampolgárságukról való lemondásra kötelez.

Hányadán is állunk?

A belügyminisztérium legutóbbi adatai szerint az állampolgárságról szóló szigorított törvény hatályba lépése óta eltelt több mint három év alatt összesen 641 polgár veszítette el a szlovák állampolgárságát. Az adatok alapján a legtöbben, összesen 274-en a cseh állampolgárság megszerzése miatt veszítették el a szlovákok. A csehen kívül 122-en a német, 79-en az osztrák, 55-en a brit, 14-en az amerikai, 12-en a holland, 10-en a norvég, 6-an az ír, 4-4 szlovák állampolgár a francia,olasz, kanadai és svájci, 3-an az ausztrál, 2-2 polgár a belga és az izlandi, egy-egy szlovák állampolgárságú személy pedig a kínai, ukrán, orosz és dán állampolgárság felvétele miatt veszítette el szlovák állampolgárságát. A magyar állampolgárság felvétele miatt ez idáig összesen 42 polgárt fosztottak meg szlovák állampolgárságától.

Mindezek után az Európai Parlamentben...

Lezárta, vagyis levette napirendjéről az Európai Parlament (EP) petíciós bizottsága október 17-én azt a beadványt, amelyet Lomnici Zoltán és Gubík László nyújtott be a testület elé. Lomnici úgy reagált: Európát nem érdeklik a kisebbségek ellen elkövetett atrocitások. A Magyar Néppárti Képviselőcsoport szerint súlyos eljárási hiba történt. Az EP petíciós bizottsága (PETI) májusban tárgyalta először a petíciót. Akkor még úgy döntött: mindaddig nem határoz a beadványról, amíg a szlovák alkotmánybíróság nem foglal állást az ügyben. Ennek ellenére a bizottság napirendjéről határozó, a döntéseket előkészítő koordinátorok október 17-én úgy döntöttek, hogy lezárják az ügyet. Lomnici Zoltán abban bízott, hogy petíciós bizottságban kialakult szokásjog szerint járnak el, s

annak tagjai nem vesznek le a napirendről olyan témát, amelynek napirenden tartása érdekében legalább a bizottság egyik tagja kiáll, ez a helyzet pedig eddig is fennállt, eztán is fennáll. Október 17-én mégsem így történt. Bauer Edit, a Magyar Közösség Pártjának (MKP) európai parlamenti képviselője is bizakodott, hogy a beadvány nem kerül le napirendről. De már tudvalévő volt, hogy valóban a PETI ülésének e heti programjának azon pontjai között szerepel, amelyeknek lezárását javasolják az Európai Bizottság ajánlása alapján. "A beadvány napirenden tartását korábban már kérvényeztük és ennek kapcsán a PETI elnöknője azt az ígéretet tette, hogy a téma a szlovák alkotmánybíróság döntéséig napirenden is marad" - szögezte le Bauer Edit. Hangsúlyozta: a helyzet nem változott, az erős szlovák és román lobbitevékenység ellenére sem, és a többi magyar EP-képviselővel együttműködve továbbra is minden lehetséges eszközt felhasználva azon vannak, hogy a téma napirenden maradjon. Úgy tűnik ez mégsem sikerült.

A zárt ajtók mögött megtartott ülésen a petíció napirenden tartá-

sát csupán az Európai Néppárt helyettes koordinátora támogatta. A koordinátorok ezzel figyelmen kívül hagyták több magyar néppárti EP-képviselő, többek között Hankiss Ágnes, Bauer Edit, Bagó Zoltán, Mészáros Alajos és Tőkés László számos, a felvidéki magyarokat ért jogsértések átfogó vizsgálatára tett indítványát. A testület májusi döntésének megfelelően a szlovák állampolgársági törvény ellen beadott petíció vizsgálata addig nem zárulhatott volna le, amíg a szlovák alkotmánybíróság állást nem foglal az ügyben, ami azonban eddig még nem történt meg. Ezzel ellentétes döntést a parlamenti eljárási szabályoknak megfelelően a koordinátorok nem, csakis a Petíciós Bizottság ülése hozhatott volna - erősítette meg sajtónyilatkozatában a Magyar Néppárti Képviselőcsoport. Bagó Zoltán fideszes EP-képviselő szerint ebben az esetben nem szakmai és nem többségi döntés született. "Jelen esetben súlyos eljárási hibának lehettünk tanúi, hiszen a petíció ellenzőinek egy olyan fórumra sikerült az ügyet becsempésznük, ahol közvetlenül már nem tudtuk érveinket ismertetni és érdekeinket érvényesí-

teni”- hangsúlyozta Bagó. Tekintettel arra, hogy a Petíciós Bizottság immár többszörösen megsértette az eljárási rendet az ügyben, Bagó Zoltán bejelentette, hogy az eljárási rend megsértésének kivizsgálása miatt képviselőtársaival együtt az Európai Parlament elnökéhez és a Főtitkársághoz fordul, illetve kéri a petíció újrainyitását. Hankiss Ágnes fideszes EP-képviselő az elmúlt héten írásban is tájékoztatta a Petíciós Bizottság elnökségét, hogy ragaszkodik a petíció nyitva tartásához, melyet a bizottság köteles lett volna tekintetbe venni. Bauer Edit felvidéki EP-képviselő a mai koordinátori ülés előtt is levélben fordult a bizottság néppárti elnökéhez, amelyben kérte, hogy mielőtt bármiféle határozat születik a beadvány ügyében, a testület – májusi döntéséhez híven - várja meg a szlovák alkotmánybíróság ítéletét. A felvidéki képviselő a közelmúltban írásos választ igénylő kérdéssel fordult az Európai Bizottsághoz is, amint Hankiss Ágnes Viviane Redingnek tett fel hasonló tartalmú kérdést. A kérdésekre érdemi választ a magyar képviselők nem kaptak. A szlovák álláspont szerint az állampolgárság szabályozása tagállami hatáskörbe tartozik. Hankiss Ágnes ugyanakkor több ízben aláhúzta, hogy az az emberi méltóságot súlyosan sértő

eljárás, amellyel a törvényt az érintetteken végrehajtják, alapjogokat sért, ezáltal az uniós kompetencia nem zárható ki teljes mértékben. Hankiss Ágnes korábban azt is elmondta, hogy miközben a magyar alkotmány kapcsán oly durva bírálatokra került sor, a szlovákiai magyarok jogsértései ügyében az Európai Parlament hallgat, noha ebben az esetben olyan alapvető emberi jogok sérülnek, amelyek uniós kompetenciába tartozhatnak.

Lomnici: Szégyen, amit Szlovákiában művelnek

Erős kritikával illette a szlovák jogállamiságot Lomnici Zoltán a Emberi Méltóság Tanácsának elnöke. A jogvédő a Hír TV Magyarország élőben című műsorában kifejtette: sajnálatos, hogy az Európai Unió nem hajlandó érdemben foglalkozni a szlovák állampolgársági törvénnyel, holott az ellentmond még a szlovák alkotmánynak is. „A szlovák nemzetállamépítés egy fontos fejezete ez. Látható volt, hogy nagyon idegesíti őket ez a petíció, valamint az is, hogy május 27-én viharos ülés volt az EP épületében. Be kell látnunk, hogy Szlovákia rendkívül eredményesen folytatja ezt a politikát, hiszen például míg Kárpátalján a 150 ezer magyarból 50 ezren vették fel a ma-

gyar állampolgárságot, Szlovákiában a 480 ezer magyarból csak 1500-an merték megtenni ezt a lépést. Ahhoz, hogy ez így történjen, a hatalom gyakorlásának egyfajta olyan mechanizmusára van szükség, mely félelemben tartja az embereket, és ennek része annak a hét bátor embernek az üldözése, akiket képviselünk az Európai Parlament előtt. Az ügy mögött emberi sorsok húzódnak meg, többek között a 101 éves Tamási Ilonáé is. Az az igazi probléma, hogy a szlovák alkotmány kimondja, hogy akarata ellenére senki sem vesztetheti el, mindannyian akik bejelentették, hogy föl vették a magyart egyben azt is tudták, hogy ők ragaszkodnak a szlovák állampolgárságukhoz. Most egy olyan ország, ahol az alkotmányban nem lehet bízni, az nem jogállam. Ezt már többször elmondtam, és vállalom. Az az igazi probléma, hogy az alkotmány ellenére zaklatták például Fehér István tanár urat, és a személyi igazolványát az órán, az első diákok előtt akarták tőle elvenni. Ilonka néni lánya kórházba került, az orvos azt mondta, ingyen nem vállalja a kezelést, noha egész életében fizette a szociális biztosítást. Itt szörnyű dolgok történtek. Én az emberi jogok megsértése miatt nyújtottam be a beadványt. Azt elfogadom, hogy ha egy alkotmányban benne van, hogy egy adott országban nem lehet két állampolgárság, akkor nincs mivel az Európai Parlament elé menni. De amíg olyan alkotmányos rendelkezés van, hogy senki sem fosztható meg akarata ellenére szlovák állampolgárságától, és ezt azok a felvidéki magyarok, akik felvállalták a nemzethez való tartozásukat, komolyan veszik, és emiatt őket a hatóságok folyamatosan zaklatják, ez igenis európai ügy, és szégyen, amit ott művelnek”. - mondta Lomnici Zoltán.

dé, on, szd

Pered – egy kisbolygó a szlovák jogállamiság gépezetében

Ha a kettős állampolgárság kapcsán azt írtuk, „homokszem a szlovák jogállamiság gépezetében”, akkor a Pered község neve körül kialakult helyzet vitán felül egy kisbolygó ugyanabban a szerkezetben. De ha az eset úgy menne át a köztudatba, mint a „peredi válság”, akkor sem lenne ebben semmi túlzás, hiszen október 16-án a köztársaság kormánya taszította mélybe azt, amiről sokan hittek: demokratikus jogállam. Ezen a szerdai napon ugyanis a szlovák kormány megtagadta a közvetlen demokrácia egyik alapintézményének számító népszavazás tiszteletben tartását, amikor elutasította Pered község eredeti nevének visszaállítását. Az ügy hatalmas felháborodást váltott ki nem csak magyar, de jobb érzésű szlovákiai körökben is.

Nézzük azonban előbb a tényeket. A névváltoztatást maga a település kérte érvényes népszavazás alapján, a kormány ugyanis csak a település beleegyezésével változtathatja meg a község nevét. A falunak jelenleg 3716 lakosa van, amelyből 2910 a magyar. Arról, hogy a jelenlegi Tesedikovo helyett szlovák nyelven is Peredként legyen feltüntetve a község neve még tavaly márciusban tartottak népszavazást, az előrehozott parlamenti választások idején. A népszavazáson akkor a falu lakóinak 64, 47 százaléka részt vett, és a Pered elnevezés visszaállítása mellett a résztvevők 65,45 százaléka szavazott.

Az eredeti Pered megnevezés visszaállításával szemben azonban a belügyminisztérium terminológiai bizottsága alatt működő szaknévi bizottságnak alapvető ellenvetése volt. A bizottság azzal

érvelt, mivel a Pered megnevezés – szerinte – magyar kifejezés, a település megnevezésének megváltoztatásával sérülne az államnyelvről és a települési igazgatásról szóló törvény. A bizottság álláspontját a kulturális minisztérium is osztotta azzal az indoklással, hogy a település elnevezése csak államnyelven történhet – ami azonban valójában sehol sincs jogilag rögzítve. Nem segítettek az észérvek sem, miszerint a Pered szónak a magyar nyelvben nincs is jelentése, egész egyszerűen ez a falu eredeti történelmi neve. A Pered elnevezést egyébként 1948-ig általánosan használták, s nemcsak magyarul, hanem szlovákul is. A kommunista hatalomátvételt követően nevezték át a falut Tessedik Sámuel nevének szlovákosított változatát alapul véve Tešedíkovóra, amikor Daniel Okáli akkori kommunista politikus egyetlen rendelettel 710 település történelmi nevét törölte el; többnyire dél-szlovákiai magyarok vagy németek által lakott településekről volt szó. A kormány-előterjesztés szerint a jelenlegi Tešedíkovó megnevezés elég tesz valamennyi települési elnevezésével kapcsolatos törvényi feltételnek, és a belügyminisztérium szaknévi bizottságának és a kulturális tárca állásfoglalására hivatkozva nem javasolja a település Tešedíkovóról Peredre való hivatalos elnevezését, amivel mai

ülésén a kormány egyet is értett.

Érsek Árpád (Most-Híd) parlamenti képviselő állásfoglalásban jelezte, „amennyiben a kormány elutasítja a történelmi Pered elnevezés visszaállítását, az egyértelműen azt jelzi, hogy Robert Fico jelenlegi kormánya a háború előtti politikai stílust osztja, amelyet a kisebbségekkel szembeni hatalmi politika és a kollektív bűnösség elvének érvényesítése jellemzett. Azt jelzi, hogy a csődbe jutott nacionalizmus politikájának útjára tért, és nem olyan politikát folytat, amely ezt az országot Európa civilizált és kulturált országai közé emelné. Ezzel a politizálási stílussal ugyanis ez az ország lejárhatja magát a nemzetközi nyilvánosság szemében”. A Magyar Közösség Pártja állásfoglalásban jelentette be, hogy elfogadhatatlannak tartja a Szlovák Köztársaság Kormányának döntését Pered történelmi neve hivatalos használatának elutasítását illetően. Öry Péter, a párt alelnöke szerint „a kormány döntése több olyan tényre is rávilágít, amely a demokratikus jogállamba vetett hitet kérdőjelezi meg. A kormány nem vette figyelembe azt a kezdeményezést, amely a szubszidiaritás elvére épül és a polgárok akaratát tükrözi. Döntésével egyúttal azt is bizonyította,

hogy a kormány nem a lakossági akaratot képviseli, hanem a kisebbségek által lakott települések esetében ragaszkodik a nemzetállam építésének koncepciójához. Ilyen szempontból a döntés szembe megy olyan nemzetközi kisebbségvédelmi egyezményekkel is, amelyet az ország parlamentje korábban ratifikált, mint például az ET kisebbségi keretegyezmé-

nye, de a Helyi Önkormányzatok Európai Kartájával is, amely a már említett szubszidiaritás elvének a betartását szabja meg a kormány részére.” Az MKP ezért a továbbiakban is támogatni fogja Pered lakosságának igyekezetét a település nevének megváltoztatása érdekében, mert „valljuk, hogy a 21. században a fejlett demokratikus rendszerek és a jogállamok

esetében megengedhetetlen a népakarat figyelmen kívül hagyása” - áll a párt állásfoglalásában.

A kormány elutasító döntése azonnal széles körű és mély felháborodást váltott ki, mely alól természetesen szerkesztőségünk sem volt kivétel. Sokáig mélyen lappangó, elfojtott érzések kerültek felszínre, midőn kiadtuk alábbi írásunkat...

Szlovákia, nem szeretlek!

Igen, most végre elérkezett annak is az ideje, hogy ezt kimondjam. Nem szeretlek téged te sunyi, aljas, hazug, pitiáner kis ország, te vicsorgó öleb, Európa szemete! Nem szeretlek, mert soha nem adtál még esélyt sem arra, hogy így érezzek. Pedig erős gyökerek kötnek ahhoz a földhöz, ahol születtem s amelyet még nálad is aljasabb felsőbb hatalmak a gondjaidra bízta. Nem, egy pillanatig sem lehet szeretni, lojálisnak lenni ahhoz az alakulathoz, amely úgy viselkedik őslakóival, ahogy a gőgös birodalmak gyarmataik bennszülötteivel. Elég volt a kertelésből, a szép, diplomatiszuszóvirágokból, a jószomszédi marhaskodásból s mondjuk ki végre: mi vagyunk a te bűdös niggereid, akiket legszívesebben külön padra ültetnél a parkban és külön buszon utaztatnád a te fajtádtól - ahogy azt már láttuk más, semmivel sem boldogabb tájain a világnak.

Nem, arra sem adtál esélyt Szlovákia, hogy egyszerűen csak szó nélkül elviseljünk téged. Pedig összetehetnéd a két kezed, hogy ilyen bennszülötteid vannak, akik közel sem olyan izgága népség, mint a baszkok, az írek vagy éppen a kurdok. Nem, mi szerettünk volna békében élni, nyugodtan, boldogan leélni azo-

kat az éveket, amelyeket a teremtő nekünk megadott. És ezért az egyéni "jólétért" annyi mindent feláldoztunk a közösből, annyi de annyi kompromisszumot, rossz alkut - és vegyes házasságot kötöttünk. Nem tüntettünk, sztrájkoltunk, nem törtünk kirakatokat, nem randalíroztunk az utcákon, nem gyújtogattunk. Tűrtünk. Hallgattunk. Hittünk. Abban például, hogy majd Európa. Majd az Európai Unióban talán tanulsz egy kis civilizáltságot, valamit abból, amit odaát annyira magasztalnak: a demokratikus jogállamiságot. Hiba volt, mert fel kellett volna ismernünk, hogy ezt a tákolmányt, az Európai Uniót soha egy pillanatra sem a moralitás tartotta egybe, hanem a kőkemény, hideg és rideg gazdasági érdekek. Minden egyéb csak írott és mondott malaszt, olcsó hazugság, olyan, amit normális ember ma már a WC-n ülve sem olvas el.

Nem adtál esélyt nekünk arra, Szlovákia, hogy lojális polgáraid legyünk. Mert mostanra már attól is megfosztottál bennünket, hogy egyáltalán a polgáraid legyünk. Mi több, folyamatosan a létünkre törsz. Háborús bűnösnek tekintesz egy egész nemzetrészt, aljas módszereiddel - a közigazgatás, oktatás, kultúra és más területek uralásával - csendes, vér nélküli

genocídiumot hajtasz végre ellenünk.

De most megint átléptél egy Rubicont. Egy olyant, ami után már nincs visszaút, már nincs több illúzió, már egyetlen gramm súlya nincs többé a szavadnak, hiteled nulla. A közösség, ha úgy tetszik, a nép akaratát söpörted most le az asztalról. Az egyértelműen, világosan, szabályosan nyilvánított demokratikus közösségi akaratot vetted semmibe, amikor a perediek népszavazáson kimondott óhaját leköpted. Ez vagy te, Szlovákia, pontosan ez. Szavakban jogállam, de a valóságban egy utolsó hazug kis banánköztársaság, egy elfuserált, koszlott kis diktatúracska. De még annak sem vagy igazán jó, mert még ehhez sincs bátorságod.

Ott, ahol a közvetlen demokráciát félre lehet tenni, semmibe lehet venni, ott már nincs tovább miről beszélni. És veled együtt, Szlovákia, veled együtt vész el az Európai Uniónak nevezett tákolmány hitelének utolsó morzsája is, ha most nem lép rá Pered miatt a nyakadra. Mert ha déli szomszédot a kis portugál kommunista meg tudta mászni a semmiért is, akkor veled mit kellene csinálni? Kéksisakosokat küldeni?

Szlovákia, összegyűlik a nyál a számban, ha csak rád gondolok...

Szűcs Dániel

Találkozás a Felvidék Ma munkatársaival és barátaival

„A Felvidék Ma internetes hírportál kísérleti jelleggel 2005 novemberétől található meg a világhálón.” – olvasható immáron 8 esztendeje az elsőre talán kissé bártortalannak tűnő bemutatkozó mondat hírportálunk impresszumában. Pedig nyolc év a mai elektronikus média rendkívül széles piacán – talán nem szerénytelen állítás – túllép egy egyszerű kísérlet keretein. Ennek számunkra legszebb elismerése olvasóink hűsége, amely kitartott mellettünk a legnehezebb időkben is. Mert hát vannak ilyenek mindenki életében. A Felvidék Ma köré az elmúlt évek során aztán egy kis közösség szerveződött. Sokféle emberből áll e közösség, különböző világlátással, habitussal, de egy valami mindenképpen közös bennünk s ez a legfőbb kötőerő: a szülőföldünk iránt érzett szeretet és elkötelezettség.

Mindezek után időszerű volt tehát, hogy kilépjünk a virtualitásból és személyesen is találkozzunk barátainkkal. A Felvidék Ma kiadója ezért szakmai tanácskozással egybekötött találkozóra hívta a Felvidék Ma barátait,

tait, melyre szeptember 17-én került sor Győrben, mintegy félszáz vendég részvételével. Jelen voltak a Felvidék Ma állandó és alkalmi munkatársai, támogatói.

Csepiga István, a Graf-Get igazgatója, a rendezvény házigazdája örömet fejezte ki, hogy Győrben valósulhatott meg a találkozó. Az igazgató, mint elárulta, maga is rendelkezik felvidéki gyökerekkel. „Örülök, ha minél szorosabb szállal tudunk kötődni felvidéki barátainkhoz, s hogy közös pályázatot valósíthatunk meg” – nyilatkozta. „A Szövetség a Közös Célokért társulás győri

Pogány Erzsébet és Csepiga István

partnerével, a Graf-Get Kft-vel közösen két éves szakmai programot valósít meg, amelybe beleillesztettünk egy szerkesztőségi ülést, illetve egy szakmai találkozót a Felvidék.ma barátaival” – mondta Pogány Erzsébet, a SZAKC igazgatója. Hozzátette, mintegy a találkozó célját megfogalmazva: „túl nagy a konkurencia, ezért önmagunkat próbáljuk erősíteni.” A budapesti Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) képviselőjében Havasi János és Csermák Zoltán tisztelték meg az összejevett. Havasi János, az MTVA határon túli kapcsolatok különmegbírója, kabinetvezető-helyettes

szólt a felvidéki tudósítói hálózatban történt előrelépésekről. Kiemelte a Felvidéki Magyar Televíziók Szövetsége tevékenységét, amely jelentősen hozzájárul a közmédia műsorainak tartalmához. *Csermák Zoltán*, a Kós Károly Kollégium tagja, az MTVA munkatársa előadásának a Földmozgások címet adta. Ide sorolta a határon túli médiahálózatnak a megújulását, a Külhoni Magyar Sajtószolgálat működését, a diaszpórában lévő magyarok megfelelő tájékoztatását. Az általunk képviselt médiumoknak törekedniük kell, hogy a „Tudjunk egymásról” mottó a lehető legjobban megvalósuljon – fogalmazott. Kiemelte: nagy a honlapok felelőssége. Ugyanakkor olyan nehézségre és hiányosságra is rámutatott, amely a kétnyelvűségből, a képzések hiányából és a generációs szakadásból erednek. Az idősebb újságíró generáció nem adta át a tapasztalatait az utánuk jövő nemzedéknek – vélekedett *Csermák*. *Csáky Pál* politikus, közíró felszólalásában a Felvidék.ma hírportál működtetésének értelmét járta körbe.

Hangsúlyozta: a társadalomban mentalitásbeli megosztottság uralkodik. „A szellemekért, lelkekért folyik a küzdelem. Végzetes lehet az egymásnak feszülés, hiszen, ha elveszítjük a küzdelmet, azon a közösség csúszhat el” – mondta. A nemzetileg elkötelezettek között a Felvidék.ma miszsiót töltte be, s ez nemzeti megtartó gerinc – jellemezte *Csáky Pál* a hírportál tevékenységét, s ahhoz, hogy tovább fejlődhessen, hasznos tanácsokkal látta el az oldal szerkesz-

tőit, s köszöntet mondott a munkáért, amit a felvidéki magyarság érdekében fejtenek ki. *Farkas Iván*, az MKP alelnöke is színvonalasnak, aktuálisnak és dinamikusnak értékelte a hírportált. Maga főképpen a gazdasági íásaival segíti az olvasókat a könnyebb tájékozódásban. Kiemelte a hírportál egyik küldetését, miszerint a helyi jellegű, de felvidéki jelentőségű témák feldolgozását tartják szemük előtt. S ebben az elképzelésükben tovább buzdította a szer-

Havasi János

zőket, hogy egy-egy témát még alaposabban járjanak körbe. *Duray Miklós*, a SZAKC elnöke egy Kárpát-medencei magyar stratégia kidolgozását szorgalmazta. Az internettel át lehet lépni a határokat, egyszerűsödik a kapcsolatteremtés az emberek között. Ezt tudjuk felhasználni, hogy a jövőben kialakuljon egy kárpát-medencei hírportál, ami hozzájárul a magyar összkép kialakításához – fejtette ki *Duray*. Ugyanakkor reményének adott hangot, hogy a készülő Külhoni Magyar Sajtószolgálat célzottan próbálja elérni a „magyar lélekkel megszólaló” hírportálokat, hogy csokorba kösse azokat, s egy helyről lehessen elérni az egyes hírportálokat. *Ba-*

lázs F. Attila író, költő, kiadó a felvidéki kulturális anyagok hírportálokon megjelenő fontosságára hívta fel a figyelmet. Kiemelte: „még mindig a kultúra a megtartó erőnk, ezért a kultúránkban kell támogatni a magyarságot”. *Puss Sándor* atya, a Jóindulat polgári társulás elnöke örömet fejezte ki, hogy a *Felvidék.ma* hitélet rovatában megjelenhetnek az írásai. „Más újságokban nem kaptam erre lehetőséget. Egyszer csak azt vettem észre, hogy a *Felvidék.ma*-n közlik a híreimet, híres lettem...” – jegyezte meg vidám hangulatot varázsolva a terembe. Biztatta a szerkesztőket a bátor közlésre, hiszen akik eddig még mindig rossz szemmel nézték a tevé-

kenységünket, azok ezután is így fognak cselekedni. „Ezt a kockázatot érdemes vállalni”- mondta. *Batta György* író, költő ill. *Kalita Gábor* képzőművész-publicista írásai szintén megtalálhatók a *Felvidék.ma* oldalán. A szerzők felszólalásukban hangsúlyozták a nemzettudat ébrentartását, melyhez a szerkesztőség örömeire ők is több felvidéki komoly újságírói tapasztalatokkal rendelkező szerző is hozzájárul. *Balassa Zoltán*, a *Felvidék.ma* kassai tudósítója zárószavában az internet adta veszélyekről szólt. A fiatalok körében, ami nem található meg a világhálón, az nem is létezik – fogalmazott. Majd megjegyezte: „az internet révén sok mindenhez

Puss Sándor

Csáky Pál

hozzá lehet jutni, de a tudás mégis leszűkül.” Végül felhívta a figyelmet a válogatás fontosságára, melyet pl. a Felvidék.ma hírportál megpróbál teljesíteni. „Gazdagodtunk, ismerkedtünk, tartuk a kapcsolatot és írjunk!” – zárta be a találkozót.

he, szd

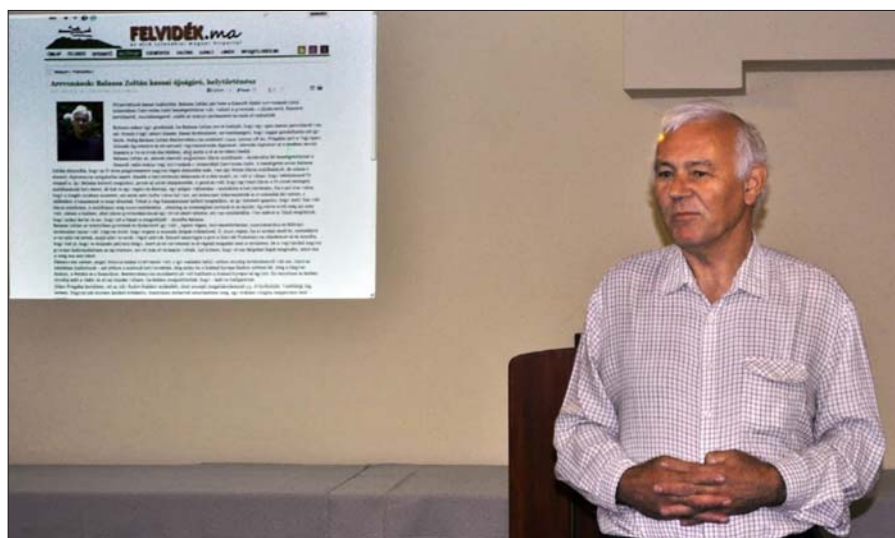
Csermák Zoltán

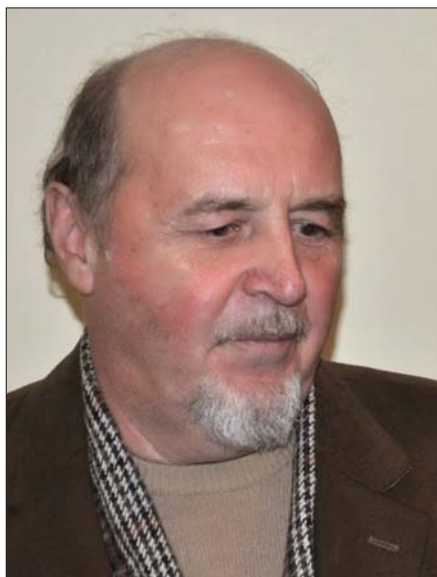
Balázs F. Attila

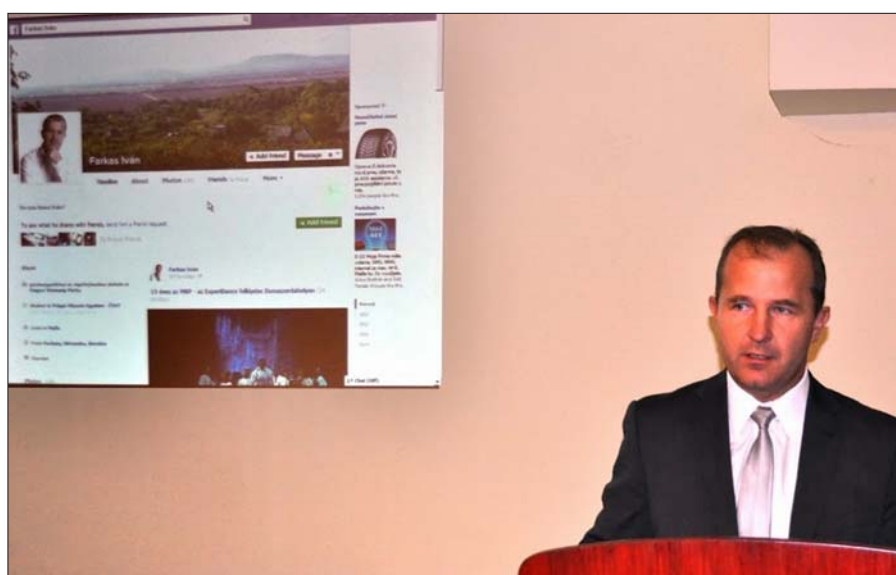
Batta György felszólalása

Balassa Zoltán előadása közben

Kalita Gábor

Farkas Iván előadása közben

Arad, 1849. október 6.

A magyar szabadságháború 1849 nyarára magára maradt, s az a honvéd hadsereg, amely 1849 tavaszán egész Európának megmutatta, hogy a piros zsinóros, kávébarna atillát viselő honvédek mire is képesek, a túlerővel – jelesül a cári és a császári hadsereg nyomasztó erőfölényével szemben – tehetetlennek bizonyult. Kossuth kormányzó elhagyta az ország területét, s bekövetkezett a világsi fegyverletétel 1849. augusztus 13-án. „Arad pedig a magyar Golgota...” – vallotta egykoron Kossuth, az aradi vértanúk emlékművének avatásakor gramofonlemezre az 1890-es években. Százhatvannégy esztendővel ezelőtt, 1849. október 6-án, Aradon a magyar honvédsereg egy

altábornagyát, tizenegy tábornokát és egy ezredesét végezték ki, Pesten pedig az első felelős magyar miniszterelnököt. Az aradi vértanúk közül Aulich Lajos, Dessewffy Arisztid és Láhner György tábornokok Felvidék szülöttei voltak, s közülük a Felvidéken csupán Dessewffy tábornok nyugszik családja margonyai kriptájában.

Hadbírószági perek színjátéka

A császári-királyi hadsereg 1849. július 1-jén kinevezett magyarországi főhadparancsnoka, Julius Jacob von Haynau tábornagy alapvetően úgy gondolta, hogy a „forradalmi Hydra” fejét, a honvéd hadsereg tábornoki és törzstiszti karát statáriális úton

kivégezteti, s mindazokat hadbírószág elé állítja, akik valamikor a császári hadseregben szolgáltak, vagy támogatták a honvéd hadsereget. Terveinek megvalósításához Bécsből teljesen szabad kezet kapott.

Milyen ember is volt, s mit lehetett tőle várni, azt a legtömörebben Ludvig János, Kossuth egyik kormánybiztosa fogalmazta meg: „Haynau egy oly ember, ki kegyetlenkedésben gyönyört talál. Magok az osztrákok is tébolyodott bolondnak tartották. Ő kegyetlenkedési hajlama után ítélve egyetlen fogolynak sem fog megkegyelmezni, hanem valamennyit megöletni.”

Ludvignak igaza volt, mivel már augusztus végén megkezdőd-

tek a kivégzések. Az elsők között volt a beckói születésű báró Mednyánszky László őrnagy és Ormai (Auffenberg) Norbert vadászvezető. Haynau erről így számolt be egyik tábornoktársához írott levelében: „... tegnapelőtt megkezdődött a dolog, felakasztattam egy Auffenberg nevű egyént, aki valamikor hadnagy volt a Mazzuchelli ezredben, aztán ezredes és Kossuth segédtisztje. – Kiss, Leiningen, Poeltenberg, Vécsey stb. is követni fogja, mielőst megérkezik. Az eljárás a lehető legrövidebb lesz, megállapítjuk az illetőről, hogy tisztként szolgált nálunk, és fegyveres szolgálattal teljesített a lázadó hadseregben. Ekképp az eljárásokat a legrövidebb időn belül befejezzük... Egy évszázadig nem lesz több forradalom Magyarországon, ha kell, a fejemmel szavatolok érte, mert gyökerestől irtom ki a gázt.”

A világsi fegyverletételt követően I. Miklós, minden oroszok cárja, az osztrák uralkodóhoz írott levelében kegyelmet, nem pedig megtorlást javasolt: „Adjunk hálát istennek, kedves barátom, ezért a kedvező eredményért, adjunk hálát neki, hogy megelégtelte alattvalóink vérének hullását, és alkalmat ad neked, hogy uralkodói jogaink legszebbikét, a helyesen értelmezett kegyelmet gyakorolhasd... Kegyelmet a megtevédeknek, barátod kéri ezt számukra...”

Az aradi várbörtönbe szállított tábornokok elleni hadbírósi eljárás azonban Haynau elképzeléseinek szellemében indult meg 1849 augusztusának végén. A vádlottak a fennmaradt peranyag tanúsága szerint arra hivatkoztak, hogy őket a törvényes uralkodó, V. Ferdinánd – őt követte a trónon 1848. december 2-ától I. Ferenc József, akit csak 1867-ben koronáztak magyar királlyá – jóvoltából kerültek a magyar honvédseregbe, esküjüket mindvégig meg-

tartva. A vértanúk mindegyike a Habsburg Birodalom császári-királyi hadseregében szolgált a szabadságharc előtti időszakban, s a kapott parancsokat maradéktalanul, mint hivatásos tisztek, mindig is teljesítették. A tábornokok egy része nem is volt magyar születésű: Leiningen gróf – birodalmi német – csak törve beszélt a magyart, Poeltenberg Ernő pedig csak a huszáros káromkodások terén jeleskedett a magyar nyelvből, lévén osztrák születésű, Damjanich tábornok szerb, míg Knezić horvát származású volt. Hárman felvidéki születésűek voltak: Aulich Lajos Pozsonyban, Dessewffy Arisztid az Abaúj vármegyei Csákányban, Láhner György pedig a Túróc vármegyei Necpálon látta meg a napvilágot

Az ítélethirdetésekre a felsőbb megerősítést követően, október 5-én, reggel hét órakor került sor.

Az aradi gyásznapi

Visszaemlékezésekből tudhatjuk, hogy a halálra készülők utolsó éjszakájukon számot vetettek földi életükkel, megírták búcsúleveleiket, lelki vigaszt kaptak a kirendelt egyházi személyektől. Aulich Horatiust olvasott, Török, mint vérbeli mérnökkari tiszt, Vauban könyvét lapozgatta a várerődítésről, Láhner fuvolán játszotta Donizetti: Lammermouri Lucia című operájából a haldokló Edgar dalát, a „rácok ostora”, Damjanich Franz Bott hóhért invitálta szivarozni, Dessewffy pedig jóízűen aludt...

Latour gróf meggyilkolásának egyéves évfordulóján, 1849. október 6-án, reggel fél hatkor vezették ki a várarokba a kegyelemből „por és golyó általi” halálra ítéltet. Négyen azért részesültek ilyen kegyelemben, mert a császári csapatok előtt tették le a fegyvert és nem az oroszok előtt, vagy nem harcoltak közvetlenül a császári hadsereg ellenében. Ők a

következők voltak: nemes eleméri és ittebei Kiss Ernő altábornagy, cserneki és tarkeői Dessewffy Arisztid és Schweidel József tábornokok, székelyi Lázár Vilmos ezredes.

A többi kilenc tábornok még halotta a lövések dőrejét – a 31 esztendőes Leiningen tábornok utolsó levele szerint: „Éppen most szenvedtek ki négyen közülünk, még visszhangzanak a lövések szívemben” –, mielőtt a bitófákhoz kísérte ki őket a kivezényelt sorgyalogság. Az akasztás is oly megható jelenetek sorát produkálta, mint a főbelötteknél, melyből kiderült, hogy ezek az ízig-vérig katonák tiszta szívvel és emelt fővel álltak a bitófa alá, önérzetüket mélyen sértette az a megalázó halál, amit nekik szántak, mivel az akkori közfelfogás szerint nem volt katonához méltó az akasztás.

Mivel a „bresciai hiéna”, Haynau tábornok nagy ragaszkodott ahhoz, hogy Latour halálának évfordulóján legyen a kivégzés, a felmondási idejét töltő hóhér még tisztességes bitófákat sem tudott ácsolni, így egy építkezésről szerzett be cölöpöket, s segédeknek igen erős fizikai munkájukba került, míg egy-egy elítéltnak eltörték a nyakcsigolyáját. Az alábbi sorban szenvedtek ki a kötél általi halálra ítélt tábornokok: Ernst Ritter Poelt von Poeltenberg, nemessói Török Ignác, Láhner György, Knezić Károly, Nagysándor József, Karl August gróf zu Leiningen-Westerburg alt Leiningen, Aulich Lajos, Damjanich János, hernádvecsei és hajnáskeői gróf Vécsey Károly.

Poeltenberget kegyelemből elsőként akasztották fel, Vécsey gróf viszont azért volt az utolsó az akasztottak sorában, mivel császárhű apja külön kérte, hogy fia végignéze társai haláltusáját. Vécsey gróf, mielőtt a bitóhoz lépett volna – régi haragosa – a herkulesi termetű Damjanich holttes-

te elé állott, letérdelt előtte, s mintegy bocsánatkérésként, megcsókolta annak kezét.

Gáspár András tábornok, aki 1849. április 14. után szögreakasztotta szabályját, nem volt a halálra ítélték között. Tekintettel arra, hogy egykoron Bécsben a 9. Miklós-huszárezred tisztjeként Ferenc József lovaglótanára volt, s a függetlenségi nyilatkozat után nem szolgált tovább, kegyelemből több esztendei várfogsággal sújtották. Az aradi kivégzéseket így öröközte meg emlékezetében: „Akik látták őket az utolsó útjukon, azt mondták, hogy a kíséző katonaság lógatá a fejét szomorodván; de a hős hadfiak mindannyian büszke daccal menének. Úgy mesélik, hogy Damjanich még élcelőde is folyást... És napokig úgy éreztem magam, mint ha valami mocskos esett volna rajtam, hogy nem valék közöttük.”

Pest-Budán ugyanezen a napon végzett sortűz az Újépületben az első magyar kormány felelős mi-

niszterelnökével, németújvári gróf Batthyány Lajossal.

A császári hadbíróságok sorra gyártották a halálos ítéleteket, melyeket aztán Európa felháborodásának köszönhetően nem hajtottak végre, hanem azokat várfogságra módosították, honvédek és honvédtisztek ezreit pedig kényszerorozás útján külhoni garnizonokba szállították, minél távolabbra magyar hazájuktól.

Kevesen tudják, hogy a 14. aradi vértanú a széphalmi nyelvújító, Kazinczy Ferenc fia, kazinczi és alsóregmeczi Kazinczy Lajos ezredes volt, őt 1849. október 25-én végezték ki, a Petőfi által megénekelte egykori Württemberg-husárkapitányt, lenkei és zádorfalvi Lenkey János tábornokot pedig az örületbe kergették, s 1850. február 9-én szenvedett ki az aradi várbörtönben.

Haynau-nak nem volt igaza abban, hogy a „lábadó vezérek” kivégzésével még a forradalom csíráját is kiírtja Magyarországon. Az

aradi tizenhárom és gróf Batthyány mártírhalála példát mutatott a magyarságnak, hogyan kell a nemzet függetlenségéért, az alkotmányos rendért a végsőkig kiállni, s ha kell meghalni is azért.

Babucs Zoltán, hadtörténész

Az aradi vértanúkra emlékeztünk

Felvidék számos településén emlékeztünk meg nemzetünk fekete betűs gyásznapijáról, október hatodikáról. 1849-ben e napon oltotta ki Aradon tizenhárom hős életét a labanc önkény, „ránk hagyva a dicsőség örökségét”. Az aradi tizenhárom közül hárman – Aulich, Dessewffy, Lahner – Felvidék szülöttei... Alábbi összeállításunkban felidézzük a felvidéki megemlékezések legfontosabb momentumait.

Pozsony

Az aradi és pozsonyi vértanúk

Emlékezés Füleken

tiszteletére tartott megemlékezések hagyományos helyszínén, a kecskekapui evangélikus temetőben, a vértanúhalált halt báró Jeszenák János és Rázga Pál evangélikus lelkész sírjánál idézték fel az aradi vértanúk és a szabadságharc emlékét. Az Ürge-fivérek kultúrműsorával kezdődött a megemlékezés, majd Neszméri Tünde köszöntötte a jelenlévőket. "Jogos harc sosincs hiába és a levert forradalom is előmozdítja a történelmet" - hangsúlyozta itt elmondott ünnepi beszédében Kovács László tanár és történész, a rendezvény szónoka. Hozzátette: október hatodika a nemzetre hagyta a dicsőség örökségét, ugyanakkor annak kötelességét is, hogy megértsük a győzelem okain túl a vereség okait is, s míg az egyikből erőt, a másiból tanulságot kell merítenie a magyarságnak

Dunaszerdahely

Az emlékest résztvevőit Hájos Zoltán polgármester köszöntötte. Az esti ünnepség szónoka Berényi József MKP-elnök volt. Beszédében

ben visszatekintett az 1848/49-es szabadságharc és forradalomra, párhuzamot keresve a jelen idők kihívásaival is. "Fontos az itt élő magyarok megmaradása. Ehhez önálló intézményrendszerre van szükségünk, ahogy arra volt szükség 1848/49-ben is. Nem kicsi a tét, ismerjük a népszámlálási adatok eredményeit, és bizony, nem állunk jól. Amikor Petőfi megírta: "Hol sírjaink domborulnak, unokáink leborulnak" - mint ahogy azt tesszük most Dunaszerdahelyen is - ez egy nagy váteszi mondat volt. Pontosan látta, hogy lesz a jövő. Nekünk is látnunk kell, meg kell határoznunk céljainkat. A mi unokáink is megkérdezik majd, mit tettünk azért, hogy megmaradjunk. Mertetek-e lépni, amikor lépni kellett? A kihívásnak csak összefogással felelhetünk meg. Lehetnek belső kis csatározásaink, időnként versenyhelyzetek, de a nagy célt, a magyarság megmaradásának célját közösen kell megfogalmaznunk, átültetnünk és harcolnunk érte" - mondta Berényi

József. Az MKP elnöke délután a Hetény község emlékparkjában felállított kopjafánál is beszédet mondott.

Szőgyén

Október első szombatján a szőgyéni 32. Sz. Szent Mihály cserkészcsapat Delfin őrsé, őrsi órá keretében emlékezett az Aradi Vértanúkra. A 2. Cserkésztvény így szól: A cserkész híven teljesíti kötelességeit, melyekkel Istennek, hazájának, embertársainak és a Nemzetének tartozik. A Nemzet iránti hűséget gyakorolva és erősítve idézték fel az Aradi Golgota történeteit, beszélgetve a 13 honvédtiszt hősiességéről, jellemvonásairól, mellyel kivívták az utókor nagyrabecsülését. A cserkeszek úgy érzik, a mártírok a 2. Cserkésztvény szerint teljes mértékben teljesítették kötelességeiket, melyeket tőlük az Isten, a Haza, az embertársaik és a Nemzet elvárt. Elhangzott a vértanúk utolsó mondata, ami akár útmutatóként is szolgálhat számukra. Kiss Ernő honvéd altábornagy egyik utolsó gondolata az ifjúsághoz fűződik. „Istenem, az újkor ifjúsága egész ember lesz-e? Árpád dicső szentjei virraszatok a magyar ifjúság felett, hogy Krisztusé legyen a szívük és a hazáé az életük.” A felvidéki magyar cserkeszek büszkéek nemzetükre, nemzetük nagyjaira és kegyelettel emlékeznek a dicső múltra, azokra a hősökre, akik életüket is készek voltak feláldozni Istenért, hazáért, nemzetért. Azért munkálkodnak, hogy híven teljesítsék kötelességeiket a Tíz Cserkésztvény értelmében. Bízunk abban, hogy az „Árpádok dicső szentjei virrasztanak” a magyar ifjúság felett, így bátran haladhatnak azon az úton, melyet iránytűjük, a Cserkészliliom mutat számukra. Talán ez volt a Kárpát-medencében a legszűkebb körű megemlékezések egyi-

ke az Aradi Vértanúk napján, ám szívből jövő percek voltak. Most ennyit tudtak megtenni. (Berényi Kornélia cserkésztsízt)

Kéménd

A Magyar Közösség Pártja szervezésében tartott megemlékezésen Farkas Iván alelnök mondott beszédet. Kürthy Lajos színművész szavalatával, Vadkert Imre énekes dalaival tette meghatóbba az emlékezés pillanatait.

Komárom

E napon fekete szalagot tűztek a város díszlobogójára, hogy mindenkit emlékeztessenek nemzetségünk legbátrabbjaira, köztük a két komáromi tábornokra: Lenkey Jánosra és Török Ignácra. Az ő hitükből, elszántságukból ma is erőt nyerhetünk önrendelkezési törekvéseink és magyar iskoláink megmentése érdekében folytatott harcokhoz – fogalmazott Stubendek László, a Csemadok komáromi alapszervezetének elnöke a Klapka téren megtartott nemzeti gyásznapi ünnepi műsorán, melyet Dráfi Mátyás, Jászai Mari-díjas színművész szavolata és a Concordia vegyeskar előadása nyitott meg. Ünnepi beszédet Takaró Mihály irodalomtörténész, egyetemi tanár mondott, aki beszédében kifejtette: nemzeti ünnepeink gyászokhoz és veszteségekhez is kötődnek, de csak látszólag tragédiák ezek, hiszen mindig győzelemmé változnak. „Megemlékezünk 1711-ről, amikor sok-sok évnyi szabadságharc után le kellett tennünk a fegyvert, de ki tartaná vesztesnek II. Rákóczi Ferencet? És megemlékszünk 1848-49 hőseiről is, és az aradi vértanúkról. De ki tartja őket vesztesnek? És arról a napról is megemlékezünk, amikor a világtörténelemben példátlan módon felemeltük a fejünket 1956-ban az akkori világ leggyilkosabb diktatúrája ellen. Magyar fiatalok kel-

Emlékezés Kürtön

tek fel a szabadságért, és ezért megölték őket. De ki tartaná vesztesnek ezeket a fiatalokat? A mi történelmünk nagyon régóta azokról a heroikus erőfeszítésekről szól, amiért Európában a szabadság népének hívták a magyart.”

Hangsúlyozta: a magyarság nem genetikai kérdés – ezt éppen az aradiak tanítják meg nekünk. „A magyarság tudatos sors- és kultúrávallalás. Magyarnak lenni: életél-mény, megrendítő létvalóság.”

Ugyanakkor úgy véli: ünnepnek és gyásznak akkor van értelme, ha az ember személyessé teszi a maga számára, ha számot vet a nagyok árnyékában, hogy „ne legyünk egy törpe korszak elveszett generációja.” Véleménye szerint: a magyar ember szereti a történelmet és a valóságot látni, szeret véleményt mondani róla, de úgy, hogy kivonja magát belőle. „Panaszkodunk: kevesebb a gyermek. Te hányat vállaltál? Panaszkodunk: elnéptelenednek a falvaink. Te honnan jöttél a városba? Panaszkodunk: gyermekeinket nem íratják magyar iskolába. A tieid hol vannak? Panaszkodunk: a fiatalok nincsenek itt. A tieid itt vannak?” - figyelmeztetett.

Nem elég azonban megmarad-

nunk, ez rossz jelszó – mutatott rá. „Amelyik nemzet nem gyarapodni akar, kisszerű célt tűz ki maga elé, és biztosan el fog tűnni a történelem süllyesztőjében. Tűzzük ki azt a célt, amely minden nemzetnek egyetlen célja lehet: gyarapodni. Ha ezt tesszük, Isten segítségével megmaradunk.” Takaró Mihály végül Berzsenyi sorait idézte: „nem sokaság, hanem lélek, s szabad nép tesz csuda dolgokat...”

Klapka György szobrának megkoszorúzás után az Angol parkban található Aradi emlékoszlopnál folytatódott a megemlékezés. Itt Kustján Ilona, a Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület vezetőségi tagja előbb a komáromiakkal együtt emlékező budakeszi vendégeket köszöntötte. Majd történelmi áttekintésében – Aradot a magyar Golgotának nevezve – úgy fogalmazott: Damjanichék vértanúsága nem volt hiábavaló. Beszédét Szénássy Zoltánnak az aradi emlékoszlop alapkövetélnél elhangzott szavaival zárta: „Nem az a nép van legyőzve, akinek országát, hanem az, akinek hitét vették el.”

Ekel

A CSEMADOK, MKP, VIA NO-

VA ICS Helyi Alapszervezetei és az Ekelért Jótékonyági Alap szervezésében gyertyagyújtással egybekötött ünnepi megemlékezést tartottak. Ady Endre: Október 6. című versét Török Anikó tolmácsolásában hallhattuk. Ünnepi beszédet Samu István MKP Országos Elnökségi tag, VIA NOVA ICS országos alelnöke mondott, aki felhívta az ünneplő közösség figyelmét e történelmi esemény üzenetére, hangsúlyozta, hogy ma már nem az életünkkel fizetünk, ha kiállunk nemzetünkért, magyarságunkért. Az ünnepség mécsesek és virágok elhelyezésével és a nemzeti imánk eléneklésével ért véget.

Dunamocs

Az aradi vértanúkra emlékező ünnepségre a Faluház udvarán került sor, ahol Banai Tóth Enikő pedagógus köszöntötte a megjelenteket, majd az alapiskola és a Vadvirág hagyományörző csoport kultúrműsora következett. Ezt követte a község polgármesterének Banai Tóth Pálnak ünnepi beszéde. Kiemelte: az 1848-1849-es szabadságharc során "nem egyszerű állami terrorizmusról volt szó", mert a felkelők felhatalmazás alapján jártak el, a küzdelmeknek pedig "a szabadság adta a legitimációját". Megállapította:

a magyar ekkor a szabadság nemzete tudott lenni. Hozzátette: a magyar nemzet legszebb pillanatai voltak azok, amikor egy nagy világműveltséget fel tudott vállalni, s ugyanezt tették meg 1956. november 4-én is a magyarok, amikor szintén a szabadságért adták életüket. A magyar nemzetnek az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc során megadatott, hogy nemcsak magát képviselje, hanem Európát és Közép-Európa nemzeteit is. Rámutatott: október 6-án 1848-1849 történelméből azokra emlékezünk, akik az életüket áldozták a szabadság eszméjéért és "értünk".

Beszéde további részében felidézte Markó Béla, az RMDSZ elnökének a 2009-es beszédét: „Bizony: ez a jövő még mindig olyan, mint a múlt! A világszabadság még várta magára, a testvériség még várta magára, és az egyenlőség is várta magára. Hát ezért adtuk az életünket? – néz egymásra döbbsen a tizenhárom bátor férfi. Hiszen itt még ugyanúgy egymásnak lehet ugratni nemzeteket, itt még százötven év múltán is hamar szárba szökken a gyűlölet, és az is elegendő ok erre, ha valaki más nyelvet beszél, vagy másképpen gondolkodik, íme, ezekben a napokban is itt Aradon, de az országban más-

hol is, a gyűlölet szószólói ismét felemelték a hangjukat, ismét hangoskodni kezdtek. Pedig október 6. éppen hogy a szeretet, az áldozat, az önzetlenség napja. Nem a nemzeti bezárkózásé, hanem a kitárulkozásé, a kéznnyújtásé, az egymás fájdalomával való mélységes azonosulásé.”

Ezért tisztelgünk hát újra minden olyan kezdeményezés előtt, amely sugallja: "Ember! Emlékezz és tiltakozz!" És vidd hírül, mi történt a tébolyultak éjszakai körtancán, amikor a szobor körül ott ugráltak az eszüket vesztettek, s a vér ízétől és szagától vártak új erőt mámorosan. Mindig emlékezz! És tanítsd meg utódaidat a tanulásra. Hogy a gyűlölet, az acsarkodás: a bálvány szolgálata. Mert az életé a kéznnyújtás. A biztató segítség. Az elesettek szeretettel-teli felemelése. A jó szolgálata. Ezért tisztelgünk hát mi is, itt is, ma is, most is a kollektív óhaj előtt: legyen a méltóság jelképe, megnyilatkozása, kifejezője az emlékezés. Mert nem a bálványokban hiszünk, hanem az Ember tiszteletében, örökké. Az ünnepi beszéd követően a község önkormányzata, Az MKP, Csemadok helyi szervezete és az alapiskola képviselői megkoszorúzták a Faluház falán elhelyezett emléktáblát.

Dunaradványon is megemlékeztek az aradi 13 vértanú haláláról. A Csemadok és az MKP helyi szervezetei által a kultúrházban megtartott ünnepségen verset szavalt Varga Katalin, történelmi betekintést adott az események hátterébe Pallér Péter, énekelt Szabó Brigitta, megemlékezett Petheő Attila járási Csemadok elnök. Beszédében kiemelte, hogy az aradi tisztek sosem gondolták, hogy nekik több járna a harcért, mint az egyszerű közlegényeknek. "Ez a nap jelzi, hogy az egyén nagy érték, de nem létezhet közösség

nélkül, illetve, hogy a manapság nemzetről szónoklók gyakorta csupán a rivaldafényt keresik, nem a jövőbe mutató megoldásokat.” - fogalmazott. A megemlékezést dalszakkal zárta a dunaradványi Búzavirág éneklőcsoport.

Párkány

A Csemadok Párkányi Alapszervezete tartott kegyeleti megemlékezést az aradi vértanúk tiszteletére. A megemlékezést ebben az évben rendezték először, hagyományteremtési céllal. Délután öt órakor a Fő utcán álló kopjafánál kezdtek. A csendes megemlékezés a koszorúzás, gyertyagyújtás után a Himnusz eléneklésével zárult. Ezután a résztvevők a Csemadok házában találkoztak, ahol az alapszervezet elnökének felvezetése után a helyi gimnázium diákjai adtak elő érdekes, szép zenés összeállítást. A szereplők Janszó Orsolya, Pásztor Ádám, Strbik Laura, Glázer Bálint. Utána Dr. Popély Gyula történész tartott előadást a történelmi eseményről, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc, az azt követő leszámolásokról, megtorlásokról a magyar társadalom további fejlődésére kifejtett hatásokról, valamint máig ható tanulságairól. Az elhangzottak nagyon sok érdekes, meglepő következtetést tartalmaztak, melyet a ma emberének is fel kellene ismerni, hogy a jövő társadalma erkölcsösebb, igazabb lehessen. A rendezők remélik, hogy a következő években egyre többen tudatosítják a múlt ismeretének szükségességét ahhoz, hogy túlléphessünk a jelen kicsinyes ellentétein és többet, eredményesebben cselekedhessünk a felvidéki magyarság érdekében.

Léván az 1848/49-es Magyar szabadságharc hőseinek emlék-

Lévai megemlékezés

művénél emlékeztek meg. Szimbolikusnak is tekinthető, hogy nemzeti ünnepünk évfordulóján, március 15-én és a nagysallói csata emléknapján is itt találkoznak a lévai, valamint a környék falvai közösségünk tagjai. Így minden évben lélekben végigjárjuk a szabadságharc állomásait: a forradalom kitörésétől a győztes csatán át a fegyverletételig és a magyar főtisztek kivégzéséig. Nemzeti gyásznapiunk minden alkalommal az emlékezésen túl önvizsgálatra is ösztönöz.

Megtettünk, megteszünk-e mindent azért, hogy a vértanúk és a többi névtelen hős életáldozata ne legyen hiábavaló? Követjük-e példájukat hazaszeretetből, tisztességből, elkötelezettségből, kitartásból? Osztozunk-e hitükben, eszméinkben, magyarságunkban? Ezekre a kérdésekre kereste a választ ünnepi beszédében Kiss Beáta, az MKP országos elnökségének tagja. A beszédet követő ünnepi műsorban a Czeglédi Péter Református Gimnázium diákjai mutattak be az alkalomhoz illő, szép, méltóságteljes verses, zenés irodalmi összeállítást. A megemlékezés végén nemzeti imánk szavaival kértük Isten áldását nemzetre.

Zselízen az alapiskola és a Comenius Gimnázium közösen állított össze műsort a gyászévforduló alkalmából. A szervezők Kiss Ernő vértanú utolsó mondatát választották a megemlékezés címéül: „Isten büntesse meg hóhérainkat”. Előjáróban Melczer Gábor, a Csemadok helyi alapszervezetének elnöke köszöntötte a résztvevőket, amit az alapiskola gyertyás megemlékezése követett, aminek keretében szavaltat mondott Javorka Ádám és Bencsik Stefánia. A gimnázium egy zenés gyász-táncösszeállítást mutatott be, melyben a kor általános hangulatát idézte fel, Récsei Emőke és Hrnicsiár Rebeka zoborajjai táncuk által Németh Veronika hegedűkíséréte mellett. Ezt követően a Kormorán zenekar Harangok dala és annak videoklipje került levetítésre, megelevenítve a 164 évvel ezelőtti szomorú eseményt. Végül pedig Faludy György Október 6. című verse és Kossuth Lajos korabeli beszédének részletei hangzottak el – melyben Aradra, mint a magyar Golgotára tekintett – Németh Veronika, Récsei Emőke, Riedl Regina és Torma Gábor előadásában. A végére még Riedl Regina énekelte el Leonard Cohen Hallelujah című autentikus dalát, valamint az egybegyűl-

tek közösen énekelték el a Szózat szomorú, de mindenkor biztató sorait.

Füleken a Csemadok Füleki Alapszervezete és a Koháry Polgári Társulás hagyományos módon, az 1848/49-es emlékmű megkoszorúzásával emlékezett meg az aradi vértanúkról és a szabadságharc áldozatairól. Nógrád-ban ez volt az egyedüli ilyen megemlékezés, amelyre több környékbeli településről is érkeztek tiszteletadók. A szervezőkön és a füleki csoport képviselőin kívül jelen volt a gimnázium több tanára és diákja, a Csemadok Járási Bizottsága, az MKP helyi és járási képviselői és sokan mások. A rövid műsorban Kapsa Mónika, füleki gimnázium diákja Ady Endre: Tűz márciusa c. versét szavalta el. Pál Lóránd, ugyancsak a gimnázium diákja pedig Damjanich János imáját. Az ünnepi szónok Erdős Vince, a MKP Füleki Alapszervezetének elnöke volt. Beszédében a vértanúk és vértanúság ma üzenetire hívta fel a figyelmet.

Rimaszombatban a kopjafánál a temetőben a Csemadok alapszervezete rendezésében gyűltek össze a társadalmi-, civil és politikai szervezetek. Díszőrséget a helyi öregcserkészek álltak. Beszédet Sebők Valéria mondott, közreműködtek a Tompa Mihály református gimnázium és az alapiskola diákjai és tanárai.

A **Balogvölgyében** is megemlékeztek az aradi vértanúkra. Uzapanyiton Szentmiklóssy Antal honvéddörnagy és Demeter András (ispán) közhonvéd emlékére állított kopjafánál emlékeztek a Magyar Község Pártja Uzapanyiti Helyi Szervezete szervezésében. Demeter Katalin helyi elnök Pósa Lajos: Arad című versével tisztelt meg a vértanúk mellett a helyi hősök előtt is. Koszorúzott a Rákóczi Szövetség Balogvölgyi Helyi Szervezete, ahogyan Nagybalogon is,

ahol fáklyás menettel érkeztek az emlékezők a templomkertben felállított kopjafához. Itt a Csemadok Nagybalogi Alapszervezete rendezte a megemlékezését, közreműködtek a kis Csemadokosok. Ady Endre versét Cégény Anikó, Pósa Lajos: Az aradi kis árvák versét Valacsay Levente szavalta, énekelt a Szivárvány Énekkar

Tornalján a református templomban ökumenikus istentisztelettel kezdődött az aradi vértanúk napja alkalmából szervezett megemlékezés, amelyen közreműködött az Andante kórus. Ezt követően a Zoltán-kertben folytatták a műsort, ahol a régió civil-, társadalmi és politikai szervezetei megkoszorúzták a 14. vértanút, Kazinczy Lajos emléktábláját. A beszédet Szögedi Anna, a város polgármestere mondta.

Rozsnyón a református templomban Rozsnyón istentisztelet keretén emlékeztek meg a kivégzett 13 aradi vértanúkról. Egy rövid programmal a református iskola diákpresbitériumának a tagjai szolgáltak. A megemlékezés délután a Csemadok szervezésében a rozsnyói köztemetőben Szörccsey Antal honvédszázados síremlékénél folytatódott. Megemlékező beszédet Nt. Buza Zsolt rozsnyói református lelképásztor mondott.

Margonya

1987 óta minden évben október 6-a táján elsősorban a kassai magyarok elzarándokolnak a Sáros-megyei Margonyára, ahol az egyik aradi vértanú, gróf Dessewffy Arisztid honvéd tábornok földi maradványai nyugszanak. Vagy félszázan gyűltek össze a falu fölötti kriptá előtt fejet hajtani. Az ünnepi eseményen részt vettek a család hozzátartozói közeletről és távolról, a helybeliek élén a polgármesterrel és a kassaiak. Kolár Péter a Csemadok szervezetének kassai elnöke nyi-

totta meg a megemlékezést, utána József Kuziak polgármester fogadta az ünneplőket. A Szózat és a 90. zsoltár eléneklése után a Czimbalmosné Molnár Éva főkonzul mondta el ünnepi beszédét, megemlékezvén részletesen a mind a 13 aradi vértanúról, származásukról, kivégzésükről. Hangsúlyozta, szabadságszeretetüket, a magyarokkal szembeni rokonszenvüket, példamutató áldozatos emberi, hősi magatartásukat, akik bátor katonaként vállalták a vértanúhalált is. Idézett Sujánszky Euszták minorita paptanár aradi naplójából is. Felevenítette Damjanich gyónását, a további vértanúkról sem feledkezve meg. Béres Viktor szavalata után a Csemadok kassai szervezete Őszirozsa énekkara lépett föl. A Laudate Dominum, a kassai reformátusok vegyes-kara fellépése következett, majd sor került a megemlékezés koszorúinak elhelyezésére. Végezetül a főkonzul-asszony megköszönte Margonya polgármesterének és lakosainak a vértanú Dessewffy és családja emlékének ápolását s azt is, hogy itt évről-évre összejöhetünk, jó reménységgel bízva a jövőben. Nemzeti imádságunk eléneklésével zárult az ünneplés. (Balassa Zoltán tudósítása)

Necpálon, a Túrócszentmárton közelében lévő kistelepülésen, Lahner György aradi vértanú és Hruz Mária, Petőfi Sándor édesanyja szülőfalujában is emlékeztek az aradi vértanúk napján. A megemlékezésen részt vettek túrócszentmártoni magyarok és helyi szlovák emberek is. Ott volt Murinová Marianna, Lahner György ükunokája is, aki lelkes mehatottsággal köszönte meg a tisztelgést, és fölajánlotta együttműködését a mártír tábornok életének és leszármazottainak felkutatásában. A megemlékezés helyi szervezője Dr. Hanzlik Vladimír helytörténész volt.

A külhoni magyarság értéktára

Az idei év sikeres kezdeményezéseiről, a jövő évi tervekről és a külhoni magyar értéktárról tárgyalt többek között a Magyar Állandó Értekezlet (Máért) gazdaságfejlesztési és önkormányzati szakbizottsága október elején. Szlovákiából Farkas Iván, a Magyar Közösség Pártja gazdasági és régiófejlesztési alelnöke, valamint Óry Péter önkormányzati és közigazgatási alelnök vettek részt az ülésen, akik a Külhoni Magyar Értéktár ügyét a Felvidéken gondozzák. Répás Zsuzsanna nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkár bemutatta a bizottságnak azt a 105 értéket, amelyet különböző határon túli szervezetek javasoltak a Külhoni Magyar Értéktárba. Ezek a nemzeti értékek növelhetik a magyarság megbecsülését az Európai Unióban és szerte a világban, hozzájárulnak az új nemzedékek nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakításához, megerősítéséhez.

Farkas Iván, mint a szakbizottság tagja hat javaslatot terjesztett elő az értéktárba:

1. A kurtaszoknyás falvak népviselete és hagyományőrzése

A Garam alsó folyása mellett helyezkedik el az a hat település, melyeket egyedülálló viseletük alapján a néprajzi szakirodalomban "kurtaszoknyás hatfalu" néven tartanak számon. E tájegység a Palócföld és a Kisalföld találkozási zónájában fekszik. Ezen falvak népi kultúrájában a palócos jegyek dominálnak. Ilyen palócos jegyek a keresztelői lakoma, a lakodalmat záró hajnaltüze és a menyasszonykikérés. Nyelvjárás szempontjából a nyugati palóc nyelvjárástípushoz tartozik a település. A hat kurtaszoknyás falu népének összetartozási jelei a kurtaszoknya és a piros csizma. A

kurtaszoknyások mindig is kuriózumként szerepeltek a néprajzi tanulmányokban. A hat falu öltözködése azonos, de megkülönböztető jegyei mindegyiknek voltak. Az itt élő legények az öltözködés alapján meg tudták mondani, hogy a lány melyik faluból való. A nők öltözeke: csörgős piros csizma, ráncos pörgős szoknya, melyből nagyobb ünnepeken tízet is felvettek; fodros ing, karjukon szalaggal ún. "karravalóval" nyakukban szalagokból nyakbavaló és többsoros lapos ezüst gyöngy. Télen bélelt kabátot, "farkaskacát" vettek fel. A nőknél jellemző volt a hosszú derék, mert a szoknyát csípő alatt viselték, amit a pruszlikra (mellény) erősített hurkaszerű pofándli tartott. A helyi történeti néphagyomány a a viselet eredetét a hódoltság korára helyezi, amikor a vidéket megszállva tartó török basának nagyon megtetszettek a kéméndi lányok, asszonyok. Hogy azonban többet lásson női bájaikból, elrendelte, hogy kurtítsák meg szok-

nyáikat. Az asszonyok eleget tettek a parancsnak, a szoknyák aljából egy széles sávnyit levágtak, de közben furfangos módon túljárva a zsarnok eszén a derékrészt ugyanennyivel meghosszabbították, ami által az immár rövidebb szoknya ugyanoda csúszott vissza, ahol eredetileg is volt. A férfiak csizmát, zsinóros nadrágot, nyáron házi szőttés vászoninget és ráncos gatyát, fejükön kalapot viseltek. Az ing később már gyolcsból készült. (forrás: Kéménd község honlapja)

2. A deáki római katolikus templom

A 2002-ben alapításának ezredik évfordulóját ünneplő Deáki országos nevezetessége a XII. és XIII. században épült apátsági templom, a román kori magyar építészet egyik legrangosabb emléke. A tekintélyes nagyságú, több ízben bővített, átalakított templom legrégebbi része az a kicsiny, Szent István király tiszteletére felszentelt egyház, amelyet II. Pasz-

kál pápa 1103-ban kibocsátott bullája említ. Téglából készült, egyhajós, alig öt méter hosszú és három méter széles épület, amelynek keleti végéhez félköríves szentély csatlakozik. Bejárata a déli oldalán nyílt, a félköríves bélletű, korai román stílusú kapuzatot utóbb befalazták. Fölötte és az apszis déli karéján egy-egy tölcserablak nyílik, a fal két szakaszán függőleges falsávok – lizénák – láthatók. A Szent Benedek-rend kisalföldi és mátyusföldi birtokainak növekvő jövedelme tette lehetővé és inspirálta, hogy az 1220-as években jelentősen megnagyobbítsák az apátság e kis fióktemplomát. Pár esztendő alatt 16 méter belső hosszú, tíz méter széles templom épült a régi mellé szintén téglából, nyugati oldalán két toronnyal. Három hajóját négy pár négyszögletes pillér választotta el egymástól, a fő- és mellékszentélyek félkörívben végződtek. Urasági karzata nem volt, a kegyúri jogot bíró apát a papságnak fenntartott szentélyben foglalt helyet. A földszinti teret dongaboltozat fedte, az egyforma magasságú hajók tehát álbazilikát képeztek. A templom esetében furcsa földszint kifejezés itt azért

indokolt, mert a deáki templom emeletén egy szintén háromhajós felső tér készült, keleti végén szentéllyel, kápolnával. Különös rendeltetését a mellékhajók oldalán található fülkesor magyarázza: ezek a barátok részére készültek cellák gyanánt, a magyarországi emlékek közt szinte páratlan példaként. Az új templomot – IX. Gergely pápa engedélyével – 1228. november 14-én szentelte fel Jakab nyitrai püspök Szűz Mária tiszteletére. A „feltemplomot” másnap szentelték be. Tudásunk szerint ez az egyetlen ilyen aktus a magyar középkorban, amelynek az idejét napra pontosan ismerjük. E műemlékünk különleges voltát elsőként Ipolyi Arnold beszercebányai püspök, építéstörténetünk úttörő kutatója ismerte fel. 1860-ban akadémiai székfoglalóját szentelte „a deákmónostori XIII. századi román basilika” ismertetésének, amelynek lényege a kétszintes építmény a különleges rendeltetése hipotézisének felállítása volt az általa elvégzett mérések, számítások és megfigyelések alapján. Ipolyi vélte elsőként az emeletet a teljes kolostori életnek megfelelő egységnek szentéllyel, az előljáró kápolnájával,

a barátok oratóriumával és laboratóriumával – munkaszobájával –, oldalt a közös dormitóriummal. A kicsiny Szent István-egyház, kápolnaként, az apátsági templom délnyugati sarkánál szerénykedik, tőle nyugatra hatalmas, szintén háromhajós, neoromán stílusú bazilika látható. 1872 és 1875 között épült, Kruesz Krizosztom főapátsága alatt, Schulek Frigyes tervei szerint. 1938-ban – amikor a bécsi döntés révén Deáki visszatért Magyarországhoz – az egész épület igen leromlott állapotban volt. 1941-ben kezdődött meg nagyszabású felújítása a deáki születésű Serédi (Szapucsek) Jusztinián esztergomi érsek támogatásával. Csak az ekkor készült fotókon csodálhatjuk meg a XIII. századi templom faláról levert vakolat alól napvilágra került eredeti román kori téglachitektúrát, a finom technikai és formai részleteket. Sok pénz, sok malter kellett hozzá, de a deáki templom középkori és neoromán részei alig különböznek az akkori és a legutóbbi, 1998-ban befejezett renoválás egységes, pedáns putzrétege alatt. A deáki monostor is azoknak a bencés apátságainknak a sorába tartozik, amelyek a magukénak mondják a Pray-kódexet. Az 1192 és 1195 között keletkezett, kézzel írt, rajzolt és festett sacramentarium – szentségek és könyörgések gyűjteménye – részletesen ismerteti a magyar szentek életét és a korabeli liturgiát, forrásul szolgálva a XII. századi magyar kolostorok életének, építészetének megismeréséhez is. Leghíresebb részlete a Halotti beszéd, a legrégebbi összefüggő magyar nyelvű szövegemlék. A bencések körében készült kódexet a sajátjának véli a boldvai Keresztelő Szent János-apátság és Jánosi (Ramavské Janovce) Szűz Mária-kolostora is. (Ludwig Emil, Magyar Nemzet, 2010. október 26.)

3. A bényi rotunda és a kéttornyú templom

A francia alapítású premontrei szerzetesrend kéttornyú Szűz Mária-egyházától északnyugatra, szálépésnyire különös épület vonja magára a figyelmet: egy kör alakú, kupolás kápolna. A rotunda kívülről szabályos, tagolatlan henger formájú. Íves kapuja délnyugatról nyílik, keleti oldalában falba mélyedő, lapos karéj látható, amely a kör alakú térnek mintegy szentélyéül szolgál. Az alig hangsúlyozott apszisnak három egymás melletti, keskeny, félkörívű ablak kölcsönöz jelentőséget, a tőle jobbra és balra szabályosan sorakozó négy, illetve nyolc – összesen tizenkét – falfülke pedig rejtélyessé teszi az épület belsejét. Az egykor minden bizonnyal sediliumként – papi ülőhelyként – szolgált fülkékre a kápolna titulusa, a Tizenkét Apostol rímél, de hogy pontosan miféle liturgiai célt szolgált az építmény, nem tudni. Keletkezésének pontos ideje sem tisztázott, jellemzően a szlovák kutatók datálják korábbra, a X–XI. századra. Sokkal valószínűbb a XII–XIII. század fordulója, avagy a mellette álló szerzetesi monostortemplom alapítása – 1217 – körüli évek. A belső köpenyfalon töredékesen megmaradt falfestményeket XIII. századiaknak ítéli a hazai művészettörténet. (Ludwig Emil, Magyar Nemzet, 2003. január 4.)

4. A kőtés

A kőtés nem más, mint a búza csíramálé. Akad neve szerte az országban, így ismerhetjük kőtés, köttés, köttes, kötis, szalados, biracs, méra, csiripszli, csíramálé, málé néven is. Érdekes, hogy a néprajztudomány a kőtés elnevezést az Észak-Kisalföldre tartja jellemzőbbnek, míg az Ipoly és a Garam vidékére, valamint Budapest környékére a biracs nevet lát-

ja elterjedtnek. Ez valóban egy jellegzetes étel, melynek a nyomaira legfeljebb ha a balkánon lelhetünk még, és kialakulása a néprajztudomány szerint valahol Északnyugat-Magyarországon lehetett, mégpedig az újkor első évszázadaiban. Ez a magyar parasztkonyha egyik legrégebbi édes süteménye. Fogyasztása főként a böjti időszakokhoz kötődött, mivel zsírt sem tartalmazott. A cukor terjedésével készítése is háttérbe szorult, hogy az első világháború után már egyre ritkábban találkozhattunk vele. Magyarországon leginkább éppen azon a területen, a Dél-Alföldön ismert, ahol a legkésőbb terjedt el. Sajátos ízű, nagyon édes, enyhén kesernyés utóízzel, lágy, kásás állománnyal. Kürtön – szép kezdeményezésként, okosan – kőtés világbajnokságot is rendeznek. (forrás: foodandwine.hu)

5. A pozsonyi kifli

A pozsonyi kifli történetéről kétféle vélekedés ismert. Egyik a készítését a pozsonyi sütők 1376-ban létrejött céhével hozza kapcsolatba. A városias fogyasztási szokások és igények hatására, 1559-ben határozta el a céh, hogy diós és mákos patkókat sütnék, és azokat árusítják. A híres pozsonyi patkó (kifli) sikere más vidékeken is elterjedt. Mások szerint a pozsonyi patkó története egy névtelen pozsonyi cukrászmesterhez fűződik, aki a karácsonyt megelőző Miklós-napra elkészítette a karácsonyi beigli kicsinyített változatát, és azzal ajándékozta meg a gyerekeket. A

beigli elnevezése írásban csak 1932-ben bukkan fel a magyar nyelvben, s ott a bajor osztrák eredetű beugel, bäugl átvétele. (A német beugen = (meg)hajlít az alapja.) A 16. századtól ismert, Sziléziából terjedő süteményfajta elnevezése, vagyis korábbi átvétele is elképzelhető. A készítmény receptjét a városi-polgári, majd a falusi konyhára a 19. század végi szakácskönyvek, süteményes könyvek vitték el. Evvel valamelyest csökkent az ünnepei jellege, de ma is karácsonykor fogy a legtöbb. (forrás: pekrend.hu)

6. A paprikás kattancs

A paprikás kattancs – vagyis örölt paprikás kelt tészta – jellegzetes gútai ételkülönlegesség. Eleink aratáskor és böjtben fogyasztották – általában tejfeles bablevessel együtt. Receptje:

Hozzávalók: 0,7 l tej, 7 dkg élesztő, egy pici cukor, 1 kg kevert liszt, fél margarin vagy egy kanál zsír, 1 kávéskanál só, 10 dkg édes piros fűszer paprika.

Elkészítése: a tejet langyosra melegítjük, hozzáadjuk az élesztőt és a cukrot, majd összekeverjük. Mikor már "bugyborékos" a tej, hozzáadjuk a lisztet, a zsírt/vagy a margarint és a kávéskanál sót. Ezt követően "kidagasztjuk" a tésztát. Miután megkelt (kb. fél óra), kitesszük a gyúródeszkára (csak fél óra múlva sodorjuk el). A tésztát elsodorjuk kb. 3-5 cm-es vastagságra. Megkenjük zsírral/vagy margarinnal majd szórjuk rá a ledarált piros fűszerpaprikát (édes paprikát) és sózzuk is meg. A széleit a tészta-
nak egymásra hajtogatjuk, majd betesszük az előmelegített sütőbe és 180 - 200 fokon sütjük 40 - 50 percig, de ez változó lehet, sütőtől függ. (a gútai 80 éves Visnyei Otília receptje, közreadta Éva kertje, háza tája blog.)

szd

250 éve alapították az első magyar állami árvaházat Tallóson

A tallósi Esterházy kastélyban 250 évvel ezelőtt nyílt meg az első magyar állami árvaház. A kerek évforduló azonban nem csak a múlt előtti tisztelésre adott alkalmat – a július 18-án megrendezett ünnepség természetesen ezt is szolgálta – hanem arra is, hogy a közvélemény figyelmét legalább most ráirányítsák a felvidéki árvákra és gondozásra szoruló gyermekekre. A "királyi árvaház" alapítólevelét Mária Terézia adta ki 1763. július 18-án Bécsben, miután Esterházy Ferenc főkancellár a kastélyát a hozzátartozó épületekkel örökös alapítványként felajánlotta erre a célra, 100 gyermek javára.

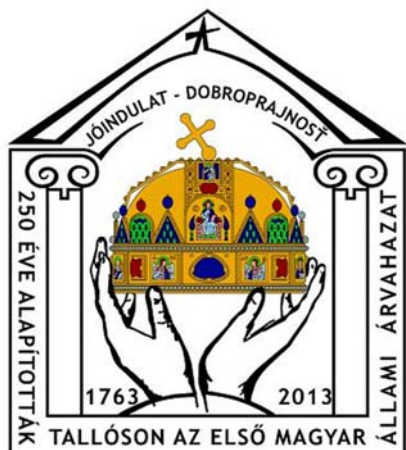
Feltétlenül említésre méltók a rendezvény szervezői, akik a szívükön viselték ezt a médiában sajtós – és sajnálatos módon – kevésbé emlegetett, ám annál nehezebb ügyet. A tallósi emléknap főszervezője a Jóindulat – Dobroprajnost polgári társulás volt, melynek elnöke Puss Sándor jezsuita szerzetes. További szervezők és közreműködők: Szövetség a Közös Célokért, Keresztény

Ifjúsági Közösség, Tallós önkormányzata (Horváth Zoltán polgármester), Egyesület Iskolakultúráért – Esélyteremtésért (Szakácsné Foki Katalin elnök – Győr), Vita Humana egyesület (Somorja, Bándy Katalin és férje Bándy György), Carissimi nonprofit szervezet (Pozsony, Tóth Erika elnök), Mátyusföldi Nagycsaládosok Egyesülete (MANCSE – Pered, Pásztor Csaba elnök), FEMIT egyesület (Dunaszerdahely, Győri Margit elnök), és az ERGO – Európai Regionális Szervezet (Budapest, Ékes Ilona elnök). Az esemény a Bethlen Gábor Alap, a

Nemzeti Együttműködési Alap, Tallós önkormányzata, a Jeruzsálemi Templomos Lovagrend, Nagyszombat megye, a Családlánc – Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetsége és a vezekényi Vén Diófa Panzió támogatásával valósulhatott meg. Védnöke Semjén Zsolt magyar miniszterelnök-helyettes volt.

Az ünnepséget Pogány Erzsébet, a Szövetség a Közös Célokért igazgatója nyitotta meg, aki a konferencia rangos közönségének – gyermekgondozással foglalkozó intézmények, szervezetek, pedagógusok, egyházak képviselőinek,

Az embléma Kutak Adrienn, ipolysági képzőművész munkája

Az ünnepség résztvevőinek egy csoportja

Pogány Erzsébet

gyámügyi szakelődök, érintett családok, a közösségi élet több mint száz képviselőjének - elmondta: Az emléknep szervezésével az a szándékuk, hogy a tapasztalatok összegzése után a felvidéki társadalomban összehangolt karitatív tevékenység induljon be, és ennek a Jóindulat társulás legyen a motorja. Hozzátette: számára ez nem egyszerűen feladat, hanem személyes ügy is, mert maga is korán árvaságra jutott gyermekkorában.

Az öt országból hívott résztvevők, előadók, illetve a hallgatóság is a magyar közösség nemzeti összetartozását kívánták erősíteni. Kárpátjáról a Ráti Szent Mihály Gyermekotthon, Erdélyből Böjte Csaba testvér támogatta a kezdet-től fogva a megemlékezést, az élet azonban úgy hozta, hogy a ráti gyermekotthon lakói június derekán tettek egy felvidéki körutat a Jóindulat társulás szervezésében, Csaba testvér pedig egy héttel később érkezett csak Nyitrára az ottani Szent László Emlékmisére. Tallós önkormányzata az emléknaphoz kötődően emlékművet emelt a faluban, Puss Sándor Atya pedig egy emléktáblát készíttetett. A jubileum emlékére egy emléklap és egy emléklapok készült,

amelynek tervezője és alkotója Kutak Adrienn Ipolyságon élő képzőművész volt, aki szintén részt vett az ünnepségen. A szervezésbe bevont szervezetek nagy száma azt szolgálta, hogy az egész felvidéki közösséget szeretnék volna, s szeretnék továbbra is a kezdeményezők felrázni – annak okán, hogy az árvaságra jutott, otthon nélkül felnövő, gondozásra szoruló gyermekek ügyével nem foglalkoznak eleget.

Az emléknapon több színvonalas, szívhez szóló hozzászólás is

Puss Sándor

elhangzott, ezek közül szemeztünk az alábbiakban.

Puss Sándor, az ünnepség főszervezője beszédében meglepetéssel vegyes örömmel nyugtázta, hogy a várakozásokat meghaladó számban figyeltek fel erre az ünnepi alkalomra és tisztelték meg jelenlétükkel a rendezvényt. Beszélt a szervezés kezdeti nehézségeiről, arról, milyen nehezen is indult be a szervezési lánc, de aztán végül siker koronázta az erőfeszítéseket. A példa – s egyben a szimbólum – egyértelműen Böjte Csaba volt, az ő árvákról való gondoskodása, de Puss Sándor szerint éppen ideje volt már Felvidéken is felhívni a figyelmet az árvák ügyére: „Aki megy Erdélybe, tudja, hol van Csíksomlyó, Déva. Felvidéken, gondoltam, lehetne ez a hely talán Tallós, ami az embereket ide tudná csalogatni. Azt mondhatnánk, Tallóson meg kell

állni, hiszen ott van az a kastély, ahol megalakult Magyarország első állami gyermekotthona”.

A résztvevők Puss Sándor előadásában megismerhették a gyer-

Csallóközi Zoltán

mekotthon múltját is, kitekintéssel a gyermekekről való gondoskodás európai múltjára. Az első gyermekotthon Rómában keletkezett, még Szent Ignác jezsuita alapító korában, aki az utcánők gyerekeit próbálta felkarolni, befogadni, valami módon életben tartani, nem hagyni elzúlni. Néri Szent Fülöp a Legyetek jók, ha tudtok című filmből közismert. Az 1600-as években a piaristák alapítottak gyermekotthont Rómában, amely az 1700-as évek elején nevelőintézeté alakult, kezdetben 28, később 300 gyerekkel. A piaristáknak köszönhetően Magyarországra is eljutott a gyermekekkel való foglalkozásnak ez a gondolata. Először Kőszegen hozta létre gyermekotthont a jezsuiták 1740-ben, párhuzamosan a református egyházzal. Kőszeg után Bécsben, majd Mária Terézia jóvoltából Tallóson is létesül gyermekott-

Gágyor József

hont, Esterházy Ferenc kastélyában. Voltak olyan tervek is, hogy a gyerekek magyar katonai egyenruhát kell hordjanak, de Mária Terézia erre azt mondta, elég katonásak a magyarok, nem kell még a gyerekeket is katonásan nevelni. Július 18-a volt, amikor aláírták ezt a tallósi alapítólevelet...

Csallóközi Zoltán, a magyar miniszterelnök-helyettes kabinetfőnöke Máté evangéliumából idézett: „Bizony mondom nektek, amit a legkisebb testvéreim közül eggyel is tesztek, velem teszitek. Találhatóbb idézetet bizony nem is találhatott volna, hiszen – mint maga is megfogalmazta – ennek az árvaháznak már az ötlete is a befogadás és az összefogás szimbóluma.. A kabinetfőnök kifejezte nagyrabecsülését Sándor atya áldozatos munkája – de általában is a jezsuita szerzetesek munkássága – iránt, majd a kárpát-medencei magyarság összefogásáról beszélt. Beszédét Szent Pál szavaival zárta: tagjai vagyunk egymásnak.

Gágyor József tallósi helytörténész hivatásából is adódóan az árvaháznak helyet adó Esterházy-kastélyról beszélt. Ebből megtudhattuk, hogy az árvaház megnyitása a valláshoz kötődik. 1760-ban építtette gróf Esterházy Ferenc

Vox Humana

a kastélyt egy régebbi reneszánsz kastély alapjaira. Gróf Esterházy Ferenc főkancellár aztán, rá három évre a kastélyt árvaház céljára engedte át – 1763. július 18-án nyílt meg itt az első magyar országos árvaház. Előbb Királyi Árvaház néven, azután állami árvaház lett, a szegényebb rétegek gyermekei számára is nyitottá válva. Az Esterházy család hagyománya szerint ebből az alkalomból (tehát a megnyitás alkalmából) ültette Mária Terézia itt a templom mögötti térséget uraló, hatalmas, ma már odvas tölgyfát. Amelyet

ugyan megcsodálhatunk, s bár már nagy ágakat veszített, de még így is gyönyörű. „Mi úgy mondjuk, ez a fa Mária Terézia postása”. Az árvaház személyzete a következőképp nézett ki. Vezetője a lelki igazgató volt, őt követte a házgondnok. E két tisztséget maga a királynő nevezte ki. Aztán volt itt két tanító, egy tanítónő, egy orvos, egy mosónő, négy szobafelügyelő férfi, illetve négy szobafelügyelő nő. Valahol megjegyzésként olvastam, hogy Mária Terézia a nemek elosztásánál figyelt, hogy mind a férfi, mind a női példakép is ott legyen. Meggondolandó ez korunkban is.

Mária Terézia többször járt Tallóson (például Feketenyék krónikájában olvashatjuk, hogy az egyik ilyen tallósi látogatása alkalmával pár ház le is égett Feketenyéken, mikor a német katonák tüzet raktak este). Rajta kívül itt a kastélyban több híres személyiség is megfordult. Például Mária Terézia fia, a későbbi kalapos király, II. József is. Később az árvaházat innen Szencre helyezték át – lényegében helyet cserélt az ugyancsak Esterházy Ferenc ottani birtokán álló fenyőtőháza. Az árva gye-

rekeknek Szencen jobb volt, hiszen akkor ez egészségtelenebb környék volt: Feketevíz, a Kis-Duna, szúnyogok... Az árvaház Tallóson tehát tizenhét évig működött, majd 1780-ban áthelyezték Szencre, ahonnan a rabok Szegedre kerültek át. Az árvaház később Szencről Pozsonyba, onnan pedig Győrbe került, ahol gyakorlatilag 1809-ben megszűnt. Később a kastélyt lakják, és az Esterházyak birtokjoga megmarad. Itt lakott az a gróf Esterházy Mihály, akinek gyerekkori barátja, gróf Széchenyi István 1820 augusztusában két napig Tallós vendégsze-

retetét élvezte, Miska barátjánál. Ez a Mihály itt híres ménest alapított, amivel világhírré tett szert. A sors úgy hozta, hogy én, mint iskolaigazgató kerültem a kastélyba, mert itt időközben kisegítő iskola alakult. Húsz évig tanítottam e falak között, így minden zegzugát ismerem. Amikor idekerültem, ez a terem használaton kívül volt (a konferencia színhelyét adó nagyterem – a szerk. megjegyzése). Kicsit arról is beszélek, hogy milyen is volt ez a kisegítő iskola... Hiszen a majdnem 170 gyermek 70-80 százaléka államilag gondozott volt. Az intézmény

Szlovákia legnagyobb magyar nyelvű kisegítő iskolája volt, 70 körüli alkalmazottal. Fájdalmas volt látni azokat a szegény gyerekeket. Ezért is mondom, örüljete, hogy van otthonotok, egy kis sziget, ahol ott az édesanya, édesapa. Mert azoknak a gyerekeknek az egyik leghőbb vágya az volt, hogy legyen valaki, aki szereti őket. Tallósnak egyik nevezetessége tehát a kastély, és van még egy, amelyhez egy kis történet is tartozik. Az Esterházyaknak volt egy jószágigazgatójuk, akinek született egy süketnéma kislánya. A feleség, egy mélyen vallásos asszony mindig azt kívánta, hogy a lányka legalább valamit tudjon mondani. Ezért a kilencéves kislányával elment Lourdes-ba, ahol felpanaszolta bánatát a Szűzanyának, kérve, hogy segítsen. Csoda történt. A kislány, ha nem is tökéletesen, de megszólalt. Amikor hazatértek, a kislány még az álmát is el tudta mesélni. Azt álmodta, hogy Tallóson látta a Lourdes-i barlangot. Ennek az emlékére építették fel a temetőben a barlang mását. Aztán ez a nagyon szép fiatal nővé cseperedő kislány, Margitka, nem ment férjhez.

Böjte Csaba üzenete az ünnepelőkhöz: Kedves fiatalokkal foglalkozó nevelők! Itt a nyár, nagyon fontos lenne hát, hogy a gyermekeinket szépen munkára fogjuk. Nálunk egy tábornál több egyetlen gyereknek sem jár. A házvezetők kötelessége, hogy ha a 14–18 éves fiatalok nem kapnak munkát, akkor ők keressenek nekik. Hihetetlenül romboló az ugyanis, amikor egy felnőtt fiatal csak tengleng, és nem keresi meg a magazsebpénzét. Vannak házaink, ahol szépen, szeretettel befogják a ház körüli munkába a fiatalokat, de még a gyermekeket is. Ez így helyes. A napokban megkeresett két harmincéves szülő, két kisgyermekkel, hogy fogadjam be

Szentmise

Az ünnepség szervezői koszorút helyeznek el az emlékműnél

őket. Mint megtudtam, a fiatal szülők mindketten állami árvaházban nőttek fel. Botránkozva mondták, hogy az a falusi ház, amelyben ingyen laktak, lassan lakhatatlanná vált, még a villanyt is kikapcsolták. Megkérdeztem, miért nem fizették ki a villany-számlát. A harmincnégy éves, kétgyerekes családapa rám nézett, hogy neki azt senki nem mondta. Nézttem őket szomorúan, s nem rájuk, hanem arra az intézetre haragudtam, amelyik ennyire életteretlen embereket nevelt. Jött, hogy kézen fogjam és elvezessem az állami gyámhatósági szakemberekhez, hogy lássák azok is, a sok okos tanácsukból mi tud lenni. Végül nem mentem semerre, egyszerűen adtam nekik egy pár lejt, és szépen elküldtem, mert felnőtt emberek utónevelésére sajnos nagyon nehéz embert találni. Kedves kollégák, ezért kérek benneteket. tanítsuk meg a fiatalokat, a pénz „hogyan születik”, és azt is, hogy a munkával milyen jól lehet boldogulni a mindennapokban. A golya megtanítja a fiát repülni – mi miért ne tanítanánk meg hát gyermekeinket nélkülünk is boldogulni a világban! Szeretettel küldöm a terem gazdasági udvar képeit. Ez az udvar

csak tavalay született, mikor a kaszálót felástuk, és veteményeztünk, kemencét építettünk a mező közepére. A kút, de a többi épület is tavalay. Remélem, hogy Isten dicsőségére és a gyermekeink javára lesz mindaz, amit itt tanulhatnak!

Bíró László tábori püspök arra hívta fel a figyelmet, hogy egy árvaház mindig figyelmeztet bennünket. „Ebben az első magyar árvaházban is gyermekek éltek, akik elveszítették a szüleiket. Vajon ma hány árva van a Felvidéken, vagy szerte a magyarság körében?” – tette fel a súlyos kérdést

a püspök. És egy másik, nem kevésbé súlyos kérdéssel töltötte meg meg: „Hány árvát produkálunk külső erőszak nélkül is – belső gyengeségből, felelőtlenségből?” Bíró László mindezeket figyelembe véve három fontos tényezőről: a kapcsolatról, a házasságra alapuló családról, és a karitatív összefogásról beszélt előadásában.

Az ünnepi esemény előadói között volt még Szili Katalin, a magyar Országgyűlés korábbi elnöke, Németh Gabriella, a Pozsony Megyei Közgyűlés alelnöke, Vybóch Katalin, a dunaszerdahelyi Nefelejcs Gyermekotthon igazgatója, Háromszéki Ildikó, a Győr-Moson-Sopron Megyei Gyermekvédelmi Központ igazgatója, Soltesz Miklós államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma, Budapest), Szabó Endre háziorvos, a Családlánc-Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetségének elnöke, Krizsán Vilmos, a Vajdasági Nagycsaládos Egyesületek Szövetségének elnöke és a Mátyusföldi Nagycsaládosok Egyesületének elnöke, Pásztor Csaba.

Az ünnepség a somorjai Vita Humana közreműködésével tartott szentmisével zárult a tallósi templomban.

Gágyor József helytörténész köszönetet mondott a megemlékezés résztvevőinek

Esterházy-konferencia a Fórum Intézetben

Somorján, a Fórum Kisebbségkutató Intézetben rendezték meg Esterházy János élete és politikai szerepe a levéltári és sajtóforrások tükrében c. projekt zárókonferenciáját szeptember 6-án. A Visegrádi Alap támogatásával megvalósult, „A 20. századi kisebbségpolitika alternatívái és zsákutcái” címet viselő tudományos tanácskozásnak a hazai (magyar és szlovák) történészekén kívül lengyelországi, csehországi, magyarországi előadói is voltak. Elsőként Simon Attila, a komáromi Selye János Egyetem tanára köszöntötte a konferencia résztvevőit. A történész beszédében hangsúlyozta: nem akarnak egy általánosan kötelező Esterházy-képet kialakítani. „A történész olyan, mint a mozaikkészítő-mester: egy falra apró kockákat rak fel, és ezekből az apró kockákból aztán összeáll egy kép. Így tesszünk Esterházy Jánossal is: most apró mozaikkockákat akarunk felrakni arra a falra, amely Esterházy János politikai pályaképe” – fogalmazott. A konferenciát Oborni Teréz, a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontja Történettudományi Intézetének tudományos titkára, Edita Ivaničková, a Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetének igazgatóhelyettese, valamint Öllös László, a Fórum Kisebbségkutató Intézet

elnöke nyitotta meg. Oborni Teréz kiemelte: a közép-európai kutatási együttműködés, ha a szükségesnél lassabban is, de az elmúlt évtizedekben minden korábbinál több közös próbálkozással igyekszik behozni az évtizedes lemaradást. Esterházy Jánosról elmondta: három korszak három rendszer keretei között próbálta érvényesíteni saját közösségének az érdekeit. „A korlátozott mozgástérrel rendelkező kisebbségi politikalehetőségei között megpróbálta saját nemzeti, politikai eszményeit megvalósítani” – fűzte hozzá. Öllös László, aki a Fórum Intézet nevében köszöntötte a résztvevőket, úgy fogalmazott: akkor volna ez a konferencia unalmas és érdektelen, ha maga a személyiség, akiről szól, az is unalmas és érdektelen volna. „Esterházy János azonban nem ilyen, Esterházy olyan, mint kora, jobban mondva, egy fokkal külön, és ez nagy dolog” – mutatott rá.

A konferencián az alábbi előadások hangzottak el:

Štefan Šutaj (J. P. Šafárik Egyetem, Kassa): Esterházy János – az eltérő magyar-szlovák történelemfelfogás szimbóluma;

Arkadiusz Adamczyk (Jan Kochanowski Egyetem, Piotrków Trybunalski, Lengyelország): Ki volt Esterházy János – magyar, szlovák, lengyel vagy európai?

Szarka László (MTA BTK TTI): Kisebbségi pozíciók az 1930-as évek szlovák autonomizmusa és magyarországi revizionizmusa között;

Andrej Tóth (Sziléziai Egyetem, Opava): Esterházy szerepe a két háború közti Csehszlovákia politikai színpadán;

Janek István (MTA BTK TTI): Esterházy János közvetítő tevékenysége a szlovák és a magyar kormány között 1939–1944 témakörben ad elő.

Martin Hetényi (Konstantin Egyetem, Nyitra): Esterházy János a Magyar Párt élén (1938–1945);

Simon Attila (FKI): Kísérlet a Magyar Párt elnökének leváltására 1944 végén;

Bukovszky László: Esterházy János az Állambiztonsági iratok tükrében;

Molnár Imre (Magyarország Külügyminisztériuma): A családtagok Esterházy János kiszabadulása érdekében tett hazai és külföldi erőfeszítései az Esterházy-Mycielski családi források alapján;

Miroslav Michela (az SZTA Történettudományi Intézete): Esterházy János a történészek és a nyilvánosság szemében az 1989 utáni Szlovákiában.

Öllös László a Fórum Intézet nevében köszöntötte a résztvevőket

1956 felelevenítése a dunaszerdahelyi megemlékezésen a Rivalda Színpad előadásában

1956 hőseire emlékeztünk

„A legázolt, bilincsbe vert Magyarország többet tett a szabadságért és igazságért, mint bármelyik nép a világon az elmúlt húsz esztendőben. Ahhoz, hogy ezt a történelmi leckét megértse a fülét betömő, szemét eltakaró nyugati társadalom, sok magyar vérnek kellett elhullnia – s ez a vérflowam most már alvad az emlékezetben. A magára maradt Európában csak úgy maradhatunk hívek Magyarországhoz, ha soha és sehol el nem áruljuk amiért a magyar harcosok életüket adták, és soha, sehol, - még közvetve sem – igazoljuk a gyilkosokat. (...) A magyar munkások és értelmiségiek, akik mellett annyi tehetetlen bánattal állunk ma, tudják mindezt, s ők azok, akik mindennek mélyebb

értelmét velünk megértették. Ezért, ha szerencsétlenségükben osztoztunk, - miénk a reményük is. Nyomorúságuk, láncaik és száműzöttségük ellenére királyi örökséget hagytak ránk, melyet ki kell érdemelniük: a szabadságot, amelyet ők nem nyertek el, de egyetlen nap alatt visszaadták nekünk!”

E megrázó sorokkal tisztelgett az 1956-as magyar forradalom és szabadságharc emléke előtt a Nobel-díjas író, egzisztencialista filozófus Albert Camus 1957-ben, egy évvel a magyar remények vérbe fojtása után. Mi, magyarok utána még sok-sok évig nemhogy nem emlékezhettünk hőseinkre, de beszélni sem volt igazán tanácsos e dicsőséges néhány napról.

A rendszerváltást követően azonban évről évre méltósággal és büszkeséggel emlékezünk azokra, akik szembe mertek szállni a gonosszal s egyben kegyelettel emlékezünk a forradalom és szabadságharc áldozataira is. 1956 a magyar nemzet egészének ünnepe, természetes hát, hogy nem csak az anyaországban, de annak határain kívül is – szerte a világban – emlékeztetéseket tartanak e napon a magyarok. Felvidéken sem volt ez másképp, számos helyen került sor ünnepi megemlékezésre:

Rozsnyó: A Fábry Zoltán Alap- és Szakközépiskolában október 21-e és 25-e közt minden napra szerveztek programot a gyerekeknek az 1956-os forradalomra emlékezve.

Dunaszerdahely – október 23-án 16 órai kezdettel a városháza melletti emlékműnél koszorúzás és megemlékezés, melynek ünnepi szónoka Bárdos Gyula Csemadok-elnök.

Udvard – október 23-án 18 órakor a kultúrház kistermében: Szóljon a vértanúk harangja - Tarics Péter előadóestje - a helyi Csemadok a.s.z. szervezésében.

Felsőszeli - Koszorúzással egybekötött a temetőben levő kopjafánál.

Somorja - a város főterén október 23-án 17 órai kezdettel emlékeztek a forradalomra.

Ipolyság - október 23-án 16 órától a Megbékélés Kapujánál szerveztek megemlékezést.

Szentpéter – október 24, emlékezés 1956-ra - Wittner Máriával. Helyszín: Református templom.

Mindezekén kívül számos felvidéki vonatkozású eseményre került sor Magyarországon is. Október 21-én a budapesti Magyarság Házában „Diákok a forradalomban és a forradalomról”

címmel tartott ünnepi megemlékezést az 1956-os forradalom és szabadságharc alkalmából a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Dél-Komáromban, a lenfonó gyár területén felállított kopjafánál Fehér István mondott nagy erejű ünnepi beszédet. Október 22-én, kedden 17 órától tartották a Rajkai Faluházban az 1956-os forradalom 57.évfordulójának emlékére szervezett községi megemlékezést, melyen Duray Miklós mondta az ünnepi beszédet. Több ezer határon túli diák vett részt a Rákóczi Szövetség október 23-i rendezvényein, amint erről alább részletebben is beszámolunk.

Fáklyás menettel emlékeztek a határon túli magyar fiatalok Budapesten

Hagyományos fáklyás menettel emlékeztek a magyarországi és külföldi diákok a Rákóczi Szövetség szervezésében. A résztvevők a Műegyetem rakpartról a Bem térre vonultak át, ahol Csáky Pál mondott beszédet. A felcsendülő

himnusz után a székesfehérvári Kodály Zoltán Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény Kórusa Kodály Zoltán Köszöntőjével nyitotta meg a koszorúzási ünnepséget. A méltóságteljes ünnepség főszónoka ebben az évben a Felvidékről Csáky Pál, a Magyar Község Pártjának elnökségi tagja volt, aki beszédében hangsúlyozta, hogy minden kétely és minden félremagyarázás ellenére 1956. október 23-a a magyar lélek szabadságigényének felrobbanása volt, amikor a szabadságharcosok nem milliméterekben és grammban mérték az esélyeket, hanem egy hatalmas elemi fellángolással mondták el tettekben és szóban, hogy szabad emberként akarnak élni, és elutasítják a diktatúra minden formáját. Csáky szerint október 23-át a történelem avatta a győzelem napjává, amely egyértelművé tette, hogy nem a hóhéroknak és nem az idegen elnyomó rendszerek kiszolgálóinak volt igazuk, hanem a sokszor

megtiport és megtagadott szabadságharcosoknak. A politikus hangsúlyozta „nem létezik, nem létezhet szelektív demokrácia”, nem működhet sikeresen az olyan demokrácia, amely elismeri a polgári szabadságjogokat, a gazdasági és a pénzügyek liberalizálását, de a kisebbségi jogok vonatkozásában a diktatúrák modelljét akarja továbbvinni. „Egyetlen nemzet sem lehet szabadabb azáltal, hogy megpróbálja a saját kisebbségi közösségeinek jogait csökkenteni” – mondta. Csáky beszéde végén felhívta a fiatalok figyelmét arra, hogy a magyar szabadság gondolatot folytatni kell mindenkinek azon a posztón, ahová őt a sors rendeli. „Ti vagytok a jövő letéteményesei” – mondta a mintegy 1200 diáknak –, „a ti vállalatok lehet a garancia arra, hogy a magyarság felemelkedik és megerősödik, és ehhez nagyon sok energiát és elszántságot kívánok nektek” – fejezte be ünnepi beszédét Csáky Pál. A határon túli ifjúság nevében Zsámbok Eduárd kolozsvári egyetemista mondott beszédet, aki hangsúlyozta, hogy a jövő nemzedékei hálaival tartoznak az

1956-os forradalomnak, amelynek hőseiről példát kell venni. Mint mondta, a modern kor értékei között „a szabadság a legjobb”, amely nem rendelhető alá semmilyen más értéknek. Az ünnepség végén Bem József, az 1848-1849-es szabadságharc hadvezérének szobra előtt a résztvevők elhelyezték az emlékezés koszorúit. Mások mellett koszorút helyezett el: Kumin Ferenc, a Miniszterelnöki Hivatal nemzetközi kommunikációért felelős helyettes államtitkára, Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes nevében Csalóközi Zoltán kabinetfőnök, Csáky Pál, az MKP Országos Elnökségének tagja, továbbá az Emberi Erőforrások Minisztériuma egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkarsága és a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, a Rákóczi Szövetség, a Magyar Cserkészszövetség, valamint a Magyar Máltai Szeretetszolgálat képviselői.

Dunaszerdahely: emlékezés 1956-ra a Nemzetstratégiai Kutatóintézzettel

Dunaszerdahelyen az 1956-os

ünnepi műsor keretében, a „Felelősség és hűség” című rendezvényével mutatkozott be október 16-án este a helyi kultúrházban a Nemzetstratégiai Kutatóintézet. Hájos Zoltán, Dunaszerdahely polgármestere szerint 1956 nélkül talán a prágai 1968, a lengyelországi 1983, valamint a rendszerváltást hozó 1989 sem következett volna be. Szász Jenőt, mint Székelyudvarhely volt polgármesterét is üdvözölte, aki Pázmány Péter volt dunaszerdahelyi polgármesterrel írta alá a két város közötti testvértelepülési szerződést. Balogh Csaba, Magyarország szlovákiai nagykövete annak a meggyőződésének adott hangot, hogy magyar-szlovák megbékélés nélkül elképzelhetetlen a térség fejlődése, ahogyan a magyarság erősödése nélkül sem. Fazekas László püspök a hit erejére hívta fel a figyelmet, mely képes győzni a látszólag nagyobb erők felett. A felelősség és a hűség, a hit az amire építeni lehet egy nemzetet – mondta „Ezek tesznek minket méltóvá eleink hagyatékához” – tette hozzá. Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet vezető-

je hangsúlyozta, csak közös magyar ügy létezhet. A 21. század különleges kihívást tartogat a Kárpát-medencei magyarok számára. A lehulló határok mellett meg kell teremteni a nemzet integrációját. Berényi József, a Magyar Közösség Pártjának elnöke beszédében rámutatott, hogy az 1956-os forradalom a huszadik század magyarságának egyik nagy rehabilitációja volt. A háborúk után a történelmet a győztesek írták, aki szerint, mi nemcsak vesztesek, hanem bűnösök is lettünk. A szabadság iránti vágy és az ebbe vetett hit megmutatkozása után újra jó volt magyarnak lenni és újra emelt fővel járhatott a magyar szerte a világon. „Sokan mondják, hogy ez a forradalom sem sikerült, sőt, Mátyás király óta nem is nyertünk háborút. Ez lehet, hogy így van, de békét nyertünk minden forradalom után. Bár a zsarnokságot nem sikerült eltávolítani, a zsarnokok arra kényszerültek, hogy változtassanak eszközeiken. Így volt ez 1956, 1848-49, de még a Rákóczi-szabadságharc után is. A békét mindig a magyarok nyerték. A mai helyzetünk nem jó, hiszen Szlovákiában több mint százezerrel vagyunk kevesebben, mint húsz évvel ezelőtt. Ugyanakkor vannak olyan célkitűzéseink, melyek erőt adhatnak számunkra, kivitelezhetőek, morálisan felülhelyezkednek minden elnyomásnál. Azért szólnak őszintén, mert a megmaradásunkról szólnak. A békét újra meg kell nyernünk. Az 1989 után kialakult rendszerben is van lehetőség új alrendszereket létrehozni. Erdélyben komoly menetelése lesz az ott élő magyarságnak az autonómiaökrekvéseikért, az egységes Erdélyért, az önálló önkormányzati rendszerért. Ezt nem csak szimpátiával kell követnünk, hanem csatlakoznunk kell mindahoz, ami megmaradásunkat szolgálja. Lehet elméleteket gyártani

Balogh Csaba, Magyarország szlovákiai nagykövete

arról, hogy tudunk-e zászlót készíteni magunknak, himnuszt gyártani. Élünk egy országban, melyet tiszteletben tartunk, ám ha ki tudjuk vinni megmaradásunk alapintézményét, a közösségi önkormányzatiság intézményét, annak már lehet zászlója, himnusza. Az már felsorakozhatna a meglévő himnusz és zászlók alá, a meglévő állami szimbólumok mellé, mert megjeleníti azt a közösségi akaratot intézményi keretben, mely megmaradásunkat biztosítja. Ha tétlenül nézzük az eseményeket, elsodor bennünket a történelem – ezt mutatják a számadatok. Bízom abban, hogy az itt élő magyarságnak megvan az ereje ahhoz, hogy békés eszközökkel, erőt merítve az erdélyiekkel, kimondja, hogy nekünk is intézményi megmaradási keretekre van szükségünk itt Szlovákiában, ahhoz, hogy 20 év múlva, hogy nem fogy tovább a magyar, hanem gyarapszik” – mondta az MKP elnöke. A műsort színvonalas kultúrműsorral ötvözte a a Both Miklós Folkside, Ferenczi György, Szokolay Dongó Balázs, a Kicsi Hang, Kubinyi Júlia és Korpás Éva közreműködésével.

dé, on, szd

1956 Kassán

1956-ban a Felvidéken minden magyar a rádió mellett ült és feszülten követte az eseményeket, még ha az adást minden lehetséges módon zavarták is. Hivatalos szinten folyt az agymosás és a kassai magyarok természetesen nem nyilváníthatták ki szabadon véleményüket erről a végkifejletében tragikus, ám felkavaróan gyönyörű eseményről. Szabó Béla sztálinista író és újságíró ezt így rögzítette némileg félrevezető módon. A kassai irodalmi estet 1956. november 22-én, csütörtökön tartották, „amelyen vagy tízen vettünk részt csehszlovákiai magyar írók.” Sajnos, nem részletezi, kik voltak jelen. „Biztos vagyok most már abban, hogy a hallgatók kilencven százaléka megérezte, hogy mi vonakodunk a magyarországi eseményekről beszélni, és semmiképp sem akarjuk, hogy a vita kirobbanjon. A kassaiak nemes vendéglátókhöz méltóan tiszteletben tartották szándékunkat, és mintha a világon minden rendben volna, türelmesen végighallgatták verseinket, novelláinkat anélkül, hogy az igazi mondanivalóra tett egyetlen utalással zavarba hoztak volna

bennünket. (...) Noha csalódva távoztak, a rokonszenvnek az a bizonyos fajtájú légköre alakult ki köztünk, amely az elnézéssel, de ugyanakkor a szeretettel rokon.” (Napló 1956).

A titkosszolgálati jelentésekből kiderül – habár nem lehet tudni, nem voltak-e manipuláltak, tehát mennyire tükrözik vissza a valóságot –, hogy számos egészen a valóságtól elrugaszkodott vélemény hangzott el a városban. A kassai Rudný projekt (Ércutató Tervező Iroda) L.H. nevű munkatársa arról beszélt, hogy a Magyarországon tartózkodó szovjet hadsereg kizsákmányolta a magyar népet, ott a zsidók uralkodtak, akik sohasem voltak kommunisták, és ezért a kommunista pártnak meg kellett semmisülnie. A kassai J.T., egykori bírósági alkalmazott azt hangoztatta, biztos benne, Kassa magyar lesz és akkor ő főtanácsosi rangot fog kapni. P.-re hivatkozva, a titkosszolgálat azt jelentette, hogy a magyar nemzetiségű polgárok szarvai megnőttek és nyilvánosan arról beszélnek, eljön az idő, amikor Kassáról kikergetik a szlovákokat, s ehhez hasonló hangulat uralko-

dik Dél-Szlovákia más részein is. T.S. Kassán azt hangoztatta, hogy a Szovjetunió a magyarországi munkásosztályt minden ok nélkül támadta meg és ebből világháború lesz. A német hadsereg már a magyar határon (A semleges Ausztriában? - BZ) áll és csak a parancsra vár, hogy bevonuljon. S., privigyei mérnök fiától azt hallotta, hogy a kassai diákok forranganak. Az internátusban a bejáratnál és minden emeleten, de az előadótermekben is a belügyminisztérium alkalmazottai és katonák tartózkodnak. Ebben lehetett némi igazság, mert a kassai Műszaki Főiskola Bányamérnöki Karának diákjai 1956. október 30-án egyperces néma csenddel emlékeztek meg a magyarországi harcokban elesett diákokról. Ennek kezdeményezőit másnap kizárták. A kassai J.M. úgy vélte, a magyarokra jobb sors vár. Csendben lehettek volna és nem kellett volna olyan cirkuszt csinálniuk. Gondolták, ez menni fog úgy ahogy szeretnék, de tévedtek, hiszen ez nem Ausztria-Magyarország. M.B. kanonok azt mondta, a magyarok férfiak, tudja, kik a magyarok és ismeri gondolkodásu-

kat. Sohasem fognak egyetérteni a kommunizmussal és azonosult az „ellenforradalommal”. Kassán öt fiatalember szovjet plakátok tépdesett le – jelentette a rendőrség. P., az Államvédelmi Biztonság (ŠtB), egykori munkatársa azt nyilatkozta, hogy a kassai magyarok szimpatizálnak a felkelőkkel. Ez utóbbi megállapítás teljes mértékben fedte a valóságot. Wandratschek Dezső 1956. január 1-én vette át a mára már megszűnt kassai Magyar Könyvesbolt vezetését. Átadom neki a szót. „Anyám október 24-étől kezdve nem mozdult el a rádiótól. Beteg szíve és abszurd magas vérnyomása ellenére, a forradalom minden mozzanatát a nyugati rádiók híreivel izgulta végig. (...) Számomra most előállt a dilemma, hogyan kell viselkednem. Annál nagyobb volt a veszély, hogy félelmükben – a népharag majd nem tiszteli a határokat és áterjed az ő hűbérükre is –, [a kommunisták] minden rezdülést a szokott brutalitással fognak elnyomni. Mégis lehetetlen volt a magyar kultúra szentélyéből nem mutatni a hovatartozásnak legalább egy jelét. K. Egon már tavasztól törzsvendég volt a könyvesboltban és ezekben a napokban sokáig törtük a fejünket, hogyan? Ekkor jutott eszembe Barabás Miklós. Volt a Képzőművészeti Kiadónak egy illusztrált kötete, amelyben a festőnek többek között, a Petőfit ábrázoló műve is szerepelt. Az egész oldalas reprodukción kivont karddal áll a költő, amint 1848. március 15-én a Nemzeti Múzeum előtt szavalja a Nemzeti Dalt. A kép szövege pedig: «Fényesebb a láncnál a kard.» Ideálisabb jelet el sem lehet képzelni. A könyvet a képnél kinyitva tettem a kirakat előterébe. Most következtek a várakozás izgalmas napjai. Ki és hányan veszik észre a jelet? Nem tudtuk. De azt megtudtuk,

hogy a kollégák közül valaki észrevette. A harmadik napon ugyanis, pohos, kopasz és lúdtalpas igazgatónk, Babej Albin elvtárs iz-zadtan rontott be a boltba és a rohanástól elfúló hangon lihegte: Dezsőke, mit csinált! Hogy tehetett ilyet! – Mit, igazgató úr? – Maga nagyon jól tudja! Azonnal vegye be a könyvet! – Melyiket, igazgató úr? – Ne játszunk bújócskát. Ezzel a provokációval mindnyájunkat katasztrófába dönt! – Ó, hát már Petőfit sem szabad propagálni? Babej becsületére legyen mondván, a dolognak nem lett következménye. Mint ahogy egy sokkal veszélyesebbnek sem. A forradalom már elbukott és halálos csend ülte meg az országot, amikor egy reggel, nyitáskor, négy munkás-külsejű férfi állt a kirakat előtt. Amikor pár perc múlva megérkezett a pultszolgálatos Gerencsérné, a négy férfi is bejött utána a boltba. Én a háttérben levő kis irodában ültem, Magda pedig kiszolgálta őket. Hosszabb idő után bejött hozzám és elmondta az elképzelhetetlent. A négy férfi, a Salgótarjáni Vasgyár üzemi munkástanácsának tagjai, a bukás után életveszélyben lévén, kénytelenek voltak eltűnni. Sikerült átjutniuk a határon és most segítségünket kérik, hogy eljuthassanak Pozsonyba, ahonnan nyugatra szöknek. És itt most emléket kell állítani Gerencsér Magdának. Mert elmondta még, hogy már kész haditerve van. Elviszi magukhoz haza a négy menekültet, megreggelizteti őket, kiviszi az álmomásra, megváltja jegyeiket és fölteszi őket a pozsonyi gyorsra. Nem tudom, hogy tisztában volt-e a játék veszélyességével, vagy csak a spontán, asszonyi segítőkészség vezérelte? Mindegy, akkor is minden tisztelet az övé. A manőver sikerült, ám volt még egy groteszk és komikus utójátéka. Évek múlva... titkosrendőr jött

A szerző gyermekkori rajza 1956-ról

az üzletbe és beszélni akart velem, éspedig – mint titkoshoz illik –, szigorúan négyszemközt. A hátsó raktárba vezettem, ahol elmondta, hogy az «ellenforradalom» után egy kassai könyvtárban magyar szökevényeket segítettek nyugatra. Mit tudok erről? Nem tudom, hogy elég semlegesen reagáltam volna, ha a deklí nem követi el azt a hibát, hogy könyvtárat mondott. Így azonban tromfot adott a kezembe. Nyugodtan mondtam, hogy mi könyvesbolt vagyunk, nem könyvtár, így valószínűleg valami félreértésről van szó. Különben pedig nem tudok semmi ilyesmiről. Csalódottan sompolygott el.” Szántó Oszkár, akkor kassai egyetemista. néhány verse dokumentálja, hogyan is éreztek valójában akkor a felvidéki magyarok. Fény derült szerzőségére és meghurcolták érte. Sajnos, már távozott az élők sorából. Egyik versével állítok neki emléket:

Idegenben

Ma Pozsonyban jártam s
Trencsénben,
November hordta vad szelét
S a háztetők deres homlokán
A tél sietve küldte névjegyét.

Egy boltban vásároltam ezt, azt
Fásultan nézegettem miegymást

S a kiszolgáló arcára a gond
Halmozott sok vonást.

Egyszer csak fény ömlött ki bússzemén

Mert óvatlanul magyarul szóltam én.

Mi újság odaát, kérdezte agógódva ő

S mindketten tudtuk, a válasz minő.

Szemünkben a bánat mint testvér ölelkezett,

Könnyezve néztünk és szótlannul fogtunk kezét.

De jó is, hogy itt-ott vagyunk

S legalább titkon együtt sírhattunk.

Szegény Magyarország, mint hős ismét elbukál,

De a mohácsi győztesnek is ott született halál.

Ma idegenben jártam

November hordta vad szelét

S nem féltettem nemzetem,

Hogy bilincset ne tépné szét.

Balassa Zoltán

Magyarországi parlamenti választások 2014 – amit a felvidéki választóknak tudni kell

2010. május 26-án az Országgyűlés elfogadta az állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény módosítását. A 2010. augusztus 20-án hatályba lépett, majd a gyakorlatban 2011. január elsejétől alkalmazott jogszabály lehetővé tette a határon túli magyaroknak a magyar állampolgárság megszerzését anélkül, hogy bejelentett magyarországi lakóhellyel kellene rendelkezniük. Az egyszerűsített honosítási eljárás – melynek köszönhetően év végéig várhatóan félmillió nemzettársunk szerezhette vissza magyar állampolgárságát – a nemzet közjogi egyesítésével régóta fájó sebeket gyógyított be. Nem ajándék, nem könyöradomány, nem egy jóindulatú, de semmitmondó gesztus volt ez a határon túli magyarok felé, hanem nagyonis valós – jogokkal és kötelezettségekkel járó kötelék létesítése a magyar állam a magyar nemzetnek az államon kívül rekedt részei között. 2014 tavaszán elérkezik annak az ideje, hogy az

utóbbival is – vagyis a kötelezettségekkel – szembesüljenek az új magyar állampolgárok: szándékuk szerint eleget tehetnek állampolgári kötelezettségüknek és a magyar választójogi szabályoknak megfelelően részt vehetnek a magyarországi parlamenti választásokon. Az állampolgárság természetes velejárója ugyanis a választójog, amely mindannyiunkat, magyar állampolgárokat, megillet. Nincs kétféle állampolgárság.

Ugyanakkor a választójog gyakorlását illetően vannak ésszerű különbségek attól függően, hogy az állampolgár rendelkezik-e Magyarországon bejelentett lakóhellyel, vagy sem. Jelen tájékoztató anyagunk épp azt tűzte célul, hogy világosan, könnyen érthetően rávilágítson e különbségekre és választ adjon azokra a leggyakoribb kérdésekre, amelyek a magyarországi választások iránt érdeklődő felvidéki olvasókat foglalkoztathatják. A mi helyzetünk a Fico-kormány kezdeményezésére

elfogadott állampolgársági törvénymódosítás miatt egyébként is speciális, hiszen a szlovák állampolgárságtól való megfosztással fenyegeti a magyar állampolgárságot megszerzőket. Ez azonban senkit se tántorítson el attól, hogy éljen jogaival. Ebben igyekszünk segíteni az alábbi tájékoztató összeállításával.

Miről is van szó tulajdonképpen?

Dióhéjban a magyar országgyűlési választásokról. Az országgyűlési képviselők választásáról a 2011. évi CCIII. törvény rendelkezik, míg a választási eljárás szabályait a 2013. évi XXXVI. törvény tartalmazza. Az új szabályok értelmében jövőben most már (a jelenlegi 386 helyett) 199 képviselője lesz az Országgyűlésnek. Ezek közül 106-ot egyéni választókerületekben, 93-at pedig pártlistákon választanak meg. Bennünket ez utóbbi érint, mivel a Magyarországon lakcímmel nem

rendelkező állampolgárok csak listára szavazhatnak, egyéni képviselőjelöltekre nem. Természetesen ha Ön a későbbiekben magyarországi lakóhelyet (is) létesít, akkor már minden korlátozás nélkül szavazhat. Az országgyűlési képviselők választása – szintén a korábbi rendszertől eltérően – egyfordulós.

Mikor lesznek a parlamenti választások Magyarországon?

2014. áprilisában vagy májusában.

Kinek van választójoga?

Az Alaptörvény XXIII. cikkének első pontja ad választ erre a kérdésre: „Minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők (...) választásán választó és választható legyen”. Viszont nem rendelkezik választójoggal az, akit a bíróság ebből kizárt (pl. bűncselekmény elkövetése vagy belátási képességének korlátozottsága miatt). A határon túli magyarok számára további feltétel a regisztráció, avagy hivatalos néven a „névjegyzékbe vételi kérelem” kitöltése és beküldése.

Mi az a regisztráció? Miért van erre szükség?

A regisztráció – vagyis a névjegyzékbe vételi kérelem – egy egyszerű nyomtatvány, amely néhány, a választások lebonyolítása szempontjából szükséges személyes adatra kérdez rá. Ezek pontos, a valós adatoknak megfelelő kitöltése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a Nemzeti Választási Iroda felfegyve az állampolgárt a választási névjegyzékbe. E nélkül a választópolgár nem kapja meg a 2014-es választások előtt a szavazólapokat, így következésképpen nem is vehet részt a voksoláson. Röviden és tömören tehát: regisztráció nélkül nincs voksolás.

Mikortól meddig lehet regisztrálni?

Postai úton augusztus 1-től. November elsejétől pedig elektronikus úton is, a NVI honlapján () vagy Ügyfélkapun keresztül (). Az elektronikus regisztráció novemberi indításának oka az, hogy addigra készül el az ehhez szükséges program... A névjegyzékbe vételi kérelemnek legkésőbb a szavazás napját megelőző 15. napig kell megérkeznie a Nemzeti Választási Irodához. Nem érdemes az utolsó pillanatokra hagyni, ugyanis csak a kérelem beérkezése – és annak pozitív elbírálása után – küldi ki az NVI a szavazólapokat, aminek még meg is kell érkeznie időben...

Kinek kell regisztrálnia?

Annak a magyar állampolgárnak, aki már betöltötte a 17. életévét (vagy betöltötte a 16. életévét és házasságot kötött, ha ez Magyarországon is anyakönyvezve van), nem rendelkezik magyarországi lakcímmel és a bíróság nem zárta ki a választójogból. Az állampolgárságot igazolni kell.

Mivel tudom igazolni a magyar állampolgárságom a regisztráció során?

A legegyszerűbb a személyi azonosító szám feltüntetése a névjegyzékbe vételi kérelmen. Ez a szám a lakcímkártyán található, amit mindenki kapott a honosítási eljárás során. Ha mégis ilyen, akkor magyar útlevéllel, honosítási okirattal vagy állampolgársági bizonyítvánnyal. A regisztrációs kérelemben az okirat számát fel kell tüntetni.

Milyen adatokat kell feltüntetni a regisztrációs kérelmen?

Néhány alapvető adatról van szó, úgy mint: név, születési név, születési hely, anyja születési neve. Ezen kívül az állampolgársá-

got igazoló okmány száma VAGY a személyazonosító szám szükséges. Nagyon fontos, hogy a lakcímkártyán szereplő adatokat kell megadni, még hozzá pontosan. Egyetlen betű elírás a kérelem elutasítását jelenti, ebben az NVI nem ismeri a tréfát (másban sem).

Kapok értesítést a regisztráció megtörténtéről vagy elutasításáról?

Igen, mégpedig a kérelemben feltüntetett értesítési címre. Ez lehet e-mail, fax, külföldi és magyarországi postacím.

Meddig érvényes a regisztráció?

Tíz évig. Ennek számítása azonban előről kezdődik, ha a választópolgár kéri a megújítását, illetve automatikusan akkor is, ha módosítja az adatait (az erre szolgáló nyomtatvány útján), vagy szavaz.

Kérhetem a regisztráció törlését?

Természetesen igen, a választópolgár bármikor kérheti a névjegyzékből való törlését a NVI honlapján elérhető nyomtatványon.

Hogyan működik majd a szavazás a gyakorlatban?

Levéiben történik. Minden határon túli magyar választó, aki sikeresen regisztrált, meg fogja kapni a NVI-től a szavazólapot. Ezt arra a címre kapja meg, amelyet a regisztráció során megadott – lehet külföldi vagy magyarországi cím, de lehetőség van arra is, hogy a választópolgár külképviselőten vagy magyarországi településen adja le szavazatát.

Szlovákiában hol lehet személyesen leadni a szavazatokat?

A külképviselőteken, azaz Pozsonyban és Kassán.

Kell attól tartanom, hogy a regisztráció során a szlovák hatóságok tudomást szerezhetnek magyar állampolgárságomról?

Nem, hacsak kifejezetten nem ez az Ön kívánsága. Ugyanis a magyar hatóságok – éppen a sajátos szlovák szabályokra tekintettel – semmilyen levelet, még tájékoztatót sem küldenek a felvidéki kettős állampolgároknak. Regisztrációs lapot sem. És szavazólapot sem (a regisztráció során megadhatja, miként kívánja átvenni a szavazólapot és hogyan kívánja leadni szavazatát – lásd fent).

Mi a helyzet a választási csalá-

sokkal? Mennyire biztonságos ez a rendszer?

Az első dolog, amit mindenki könnyen beláthat: nincs száz százalékosan biztos rendszer. Emberek vagyunk, az emberi találgatás pedig mint tudjuk, határtalan. Még mindig a fák tetején ug-rabugrálnánk, ha ez nem így lenne. Ugyanakkor a magyar választójogi szabályok tartalmazzák a nyugati demokráciában megszokott standardokat, garanciákat. A levélben szavazás is éppen ilyen bevett gyakorlat, különösebb probléma nélkül működik a világ számos országában. A magyar szabályok szerint ez a következő-

képpen zajlik majd: a választó a szavazólapot egy borítékba helyezi, melyet le KELL zárnia. Ha nincs lezárva, máris az érvénytelen szavazatok számát szaporítja. Ezen a lezárt borítékon nincs név, cím stb. Ez megy bele egy nagyobb borítékba, mellé pedig egy lap, amelyre azokat az adatokat kell pontosan felvinni, amelyeket már a regisztráció során megadtunk. Ezt a „csomagot” kell aztán eljuttatni a NVI-nak. A kis adatlapot a választási irodában aztán összevetik a regisztrációs lappal. Ha eltérés van, máris érvénytelen a szavazat.

Szűcs Dániel

Vámbéry emlékévé – tisztelgés az orientalista tudós előtt

Kerek száz esztendővel ezelőtt, 1913. szeptember 15-én hunyt el a világhírű orientalista, tudós, a magyar turkológia megalapozója, Vámbéry Ármin. Az 1832-ben született Vámbéry a kiegyezés és az első világháború közötti időszakban az ország egyik legismertebb és legnépszerűbb emberének számított. Hírnevét elsősorban az 1861-1864 között Közép-Ázsiában tett utazásainak köszönhette. Ennek eredeti célja a magyarság keleti kapcsolatainak feltárása és a Kőrösi Csoma Sándor által megkezdett munka folytatása volt, a fiatal kutató érdeklődése azonban Közép-Ázsia múltja és jelene felé fordult. Ehhez kapcsolódó szerteágazó tudományos és közéleti tevékenysége folytán hamarosan világszerte ismertté vált. Vámbéry Ármin 1913. szeptember 13-án hunyt el budapesti otthonában

A legtöbb lexikonban Dunaszerdahely szerepel szülőhelyként, nyilván arra is hivatkozva, hogy maga Vámbéry is ezt a várost említi születése helyeként *Küzdelmeim* c. emlékiratában, noha ugyanebben a könyvben arról is olvashatunk, hogy Wamberger Hermannként a Pozsony melletti Szentgyörgyön látta meg a napvilágot. Az 1990-es évek második felében lelkes dunaszerdahelyi lokálpatrióták elhatározták, hogy méltó emléket állítanak ennek a kiváló férfiúnak, aki gyermekkorát ebben a városban töltötte és később is annyira ragaszkodott hozzá, hogy megtette szülővárosának. A lelkesedés nyomán fokozatosan kibontakozó Vámbéry-kultusznak kézzel fogható eredményeit is szemügyre vehetjük a Csallóköz fővárosában: két iskola viseli a nevét, a róla elnevezett téren helyezték el a mellszobrát, amelyet gyakran

megkoszorúznak a helyiek és az ide érkező látogatók, vendégek is. A dunaszerdahelyi Vámbéry-kultusz egyik fő célkitűzése Vámbéry tudományos életművének újbóli közzététele és ebben mindenképp fontos szerepet játszott Hodossy Gyula, a Lilium Aurum kiadó igazgatója, aki nemcsak megszervezte ezeket a konferenciákat, hanem előteremtette a különböző kötetek megjelenite-

téséhez szükséges pénzt, továbbá elindította a Vámbéry emléket ápoló Katedra földrajzi versenyt is. Idővel megalakult a nagy tudós és utazó emlékét ápolni hivatott Vámbéry Polgári Társulás is, amelynek legnagyobb horderejű tette volt a Nemzetközi Vámbéry Konferencia-sorozat elindítása. 2002 óta minden esztendőben megrendezik ezt a szakmai tanácskozást, ahol elsősorban magyarországi és felvidéki keletkutatók: turkológusok, iranisták, az arabisztika művelői, iszlámtörténészek, közel-kelet szakértők tartanak előadásokat és folytatnak szakmai vitát. Ezek az összejövetelek – mint azt többen is megfogalmazták az évek során – a magyarországi orientalisztika talán legjelentősebb, sőt némi túlzással azt is mondhatnánk, hogy egyetlen rendszeres fóruma, mivel Ma-

gyarországon nem akad kutatóműhely, amely hajlandó lenne felvállalni a szervezés sok vesződéssel járó feladatát, de némi malíciával azt is mondhatnánk: a különböző, egymással gyakran vitatkozó–rivalizáló orientalista iskolák képviselőinek összerelését. Dunaszerdahelyen az ilyesmivel nemigen törődnek, bár tény, hogy az utóbbi időben egyre nagyobb problémát okoz a szükséges anyagiak előteremtése. Hiszen nemcsak a szervezésről, a messziről érkezett előadók elszállásolásáról van szó, hanem annak a konferenciakötetnek a megjelentetéséről is, amely az előző évi tanácskozás szerkesztett előadásait tartalmazza. Sajnos éppen a Vámbéry-centenárium esztendejében nem sikerült a konferencia kezdetére megjelentetni ezt a kiadványt, amit a résztvevők egy kissé csalódottan vettek tudomásul. Történt ez annak ellenére, hogy a város és a pozsonyi magyar nagykövetség is közreműködött a szervezés sikeres lebonyolításában. Az idej, 2013. október 3–5. között Dunaszerdahelyen megtartott XI. Nemzetközi Vámbéry Konferencia szervezői ezúttal is egy Vámbéry idézetet választottak mottóul: Európából Ázsiába, és vissza ismét. Ezek a kiragadott szavak akkor kapnak igazán értelmet, ha visszahelyezzük őket az eredeti mondatba: „Mint méh virágról virágra szállva, – úgy szállnak gondolataim Európából Ázsiába, és vissza ismét, egyik országból a másikba”. A kiemelkedő tudós életének rövid summázata is lehetne ez a megállapítás, hiszen 1857-től kezdve egészen 1913. szeptember 15-én bekövetkezett haláláig hol személyesen, hol pedig képezetben, tanulmányainak, könyveinek írása közben számtalan al-

Vámbéry mellszobra Dunaszerdahelyen

kalommal bejárta ezt a hatalmas térséget, amely Londontól egészen Szamarkandig húzódik és különböző kultúrák és nyelvek te-repe. A korábbi konferenciáktól eltérően az idén – tekintettel a tudós halálának 100. évfordulójára – jóval több előadás foglalkozott Vámbéry személyével is, és mint kiderült, van még jó néhány olyan fehér folt az életrajzában, amelyet az újabban előkerült dokumentumok alapján lehetne végleg eltüntetni. Mára már az is egyértelművé vált, hogy a nagy magyar Ázsia-utazók, mint Kőrösi Csoma Sándor, Stein Aurél vagy éppen Vámbéry Ármint bizonyos értelemben az angol érdekeket képviselték munkásságukkal, sőt Vámbéryről remek inkognitója ellenére sokan tudták Közép-Ázsiában is, hogy valójában európai. Ezzel kapcsolatosan csupán két előadásra utalnék. Papp Sándor turkológus Vámbéry eddig ismeretlen leveleire bukkant Isztam-

bulban és ezek alapján pontosabban behatárolható egyebek mellett az az időszak, amikor a nevét Wambergerről végérvényesen Vámbéryra változtatta. Sárközy Miklós iranista viszont azokról a dokumentumokról: levelekről, feljegyzésekről számolt be, amelyekre Vámbéry kisebbik unokájának, az USA-ban 1998-ban, 91 éves korában elhunyt Vámbéry Róbertnek a hagyatékában bukkantak. Vámbéry Róbert az 1920-as évektől kezdve a modern német színházi élet egyik ismert alakja volt, Kurt Weil és Bertold Brecht művésztársa, aki 1933-ban kényszerült származása miatt elhagyni Németországot. Az 1920-as évek berlini színházi világával foglalkozó John Fuegi színháztörténész 1993 táján ismerkedett meg Vámbéry Róberttel, aki végül egy seregnyi dokumentumot hagyott rá, és ezek közül kerültek elő az addig ismeretlen levelek és egyéb iratok, fényképek, ame-

lyekből kiderül, hogy Vámbéry Ármint milyen személyes kapcsolatok fűzték a brit uralkodói család tagjaihoz. Ezeket az érdekes, eddig ismeretlen dokumentumokat Sárközy Miklós is áttanulmányozta és minderről egy hosszabb tanulmányt is készül írni. A mostani konferencián elhangzott 20 előadást természetesen nem ismertethetjük, de néhányról talán érdemes legalább egy-két mondatban említést tenni. Dr. Kiss László orvostörténész egy XVII. században élt pozsonyi polgár, Auer János Ferdinánd (1640–1698 k.) naplóját mutatta be. Az akkor 23 esztendőes fiatalember 1663-ban, Érsekúj-

vár közelében esett török fogságba és csak 1674-ben szabadulhattott váltságdíj ellenében. A naplóban leírja viszontagságos utazását Budáról egészen Isztambulig, ahol évekig a hírhedt Héttoronyban is raboskodott. Ezt a kéziratot 1874-ben a pozsonyi evangélikus líceum könyvtárában találta meg az intézmény egyik professzora, Harmath Károly, majd Lukinich Imre szerkesztésében könyv formájában is napvilágot látott 1923-ban. Sajnos azóta nem sokan foglalkoztak sem a művel, sem annak írójával, sőt maga Hazai György turkológus professzor, akadémikus, a Vámbéry Polgári Társulás most leköszönt elnöke is először hallott erről a könyvről, amelynek magyar fordítása már régóta időszerű volna, hiszen autentikus és szinte egyedülálló leírással szolgál az 1663-ban Budán, Nándorfehérvárt vagy Isztambulban uralkodó állapotokról. Keller László turko-

Nemzetközi Vámbéry-konferencia Dunaszerdahelyen

lógus a mai törökországi helyzetről tartott nagyon érdekes és elgondolkasztató előadást. A napi sajtó és az elektronikus médiumok kissé egysíkúan és nem is mindig a lényegre fókuszálva számolnak be a közel-keleti eseményekről, másrészt mind az újságírók, mind a politikusok hajlamosak bizonyos sztereotípiák szerint megítélni a helyzetet. Törökország jelenlegi miniszterelnökéről, az immár 10 éve hatalmon lévő Reccep Erdoganról megtudhattuk, hogy bár tehetséges politikus, egyre inkább autokratikus rendszert szeretne megteremteni országában, ahol egyre nagyobb az ellenszenv iránta. A térséget jól ismerő előadóval beszélgetve azt is megtudhattam, hogy a szíriai polgárháború hátterében is valójában a török miniszterelnök nem mindig követhető ambíciói állnak. Üde színfoltja volt a konferenciának Bujna Zoltán gépészmérnök programon kívüli előadása arról a 107 napos, egyszemélyes kerékpáros expedícióról, amely lényegében Vámbéry Ármin harmadik keleti utazásának nyomvonalát követte egészen Szamarkandig, sőt azt még meg is toldotta a Pamír-hegységbe történt kiruccanással. Bujna Zoltánt először még

mint egyetemistát ismerhettük meg, amikor 2005-ben 80 nap alatt kerékpáron végig ment Vámbéry első keleti utazásának nyomvonalán, majd erről egy könyvben is beszámolt. Ez a mostani vállalkozása még izgalmasabb volt és természetesen az utazás során sok váratlan helyzettel kellett szembesülnie és számos nehézséget kellett legyőznie. Ezekről már az interneten is olvashattak az érdeklődők, de várhatóan egy fényképekkel bőségesen illusztrált könyv is megjelenik karácsonyra erről a mostani egyszemélyes expedícióról. A XI. Nemzetközi Vámbéry Konferencia résztvevői is lerótták kegyeletüket a nagy tudós emléke előtt. A dunaszerdahelyi Vámbéry téren található Vámbéry mellszoborhoz számos szervezet és intézmény helyezte el koszorúját. Hájos Zoltán Dunaszerdahely polgármestere ebből az alkalomból méltatta a nagy tudós érdemeit és egyúttal sajnálattal állapította meg, hogy Vámbéry eredeti szülőhelyén, Szentgyörgyön nem talált megértésre azzal a kezdeményezésével, hogy közösen helyezzenek el egy Vámbéry-emléktáblát a városban. A tanácskozást megtisztelte jelenlétével Balogh Csaba Magyaror-

szág szlovákiai nagykövete is, aki Fülekről hazafelé tartva állt meg Dunaszerdahelyen csütörtök délután. Mint minden Vámbéry konferencia alkalmával, az idén is átadták a Vámbéry-díjat, Lipcsey György dunaszerdahelyi szobrászművész alkotását. A Vámbéry Tudományos Kollégium tagjai által adományozott kitüntetést ezúttal Apor Éva iranista, az MTA Keleti Könyvtárának nyugalmazott főigazgatója vehette át. Az idén első ízben Vámbéry-emlékérmeket és okleveleket is kiosztottak. A díjazottak között a Vámbéry hagyományok ápolását segítő pedagógusok és közéleti személyiségek voltak, mint pl. Fibi Sándor, a dunaszerdahelyi Vámbéry Alapiskola nyugalmazott igazgatója, Pázmány Péter korábbi és Hájos Zoltán jelenlegi dunaszerdahelyi polgármester, valamint Bujna Zoltán, aki most már két Vámbéry-expedíció hőseként vehette át az emléklapketet és az oklevelet. A konferencia résztvevői a jól elvégzett munka tudatában vettek búcsút Dunaszerdahelytől. Krónikásként azonban kissé szomorúan kell megállapítanom, hogy bár nem zártkörű rendezvényről volt szó, a helybeli értelmiségiek nagyon csekély érdeklődést mutattak az előadások iránt. Ez nem új keletű jelenség. Évek óta tapasztalom, hogy például a dunaszerdahelyi pedagógusokat ez az esemény teljesen közömbösen hagyja, pedig sok olyan információ hangzik el a tanácskozásokon, amelyeket jól hasznosíthatnának oktatói munkájukban is. Bízunk benne, hogy a következő konferencián majd velük is találkozhatunk.

Lacza Tihamér

DURAY MIKLÓS:

Felvidéki kis magyar politikatörténet

(A magyar politikai együttműködés viszontagságai Szlovákiában 1990–1998 között)

A szlovákiai magyar politikatörténet legújabb – második – párt-egyesülésének tizedik évfordulójára emlékeztünk 2008 júniusában. Akkor sokan úgy gondolták, sikeres volt az egyesülést követő tíz év, hiszen ebből nyolc évet a kormányban töltöttünk. A tizenötödik évfordulóra, 2013-ban – sajnos – a felvidéki magyar politika újabb, talán a mindenkori korábbiaktól veszélyesebb megosztottságának állapotában található. Ebből a nézőpontból idézzük fel ezt a közelmúltat.

Az első, immár történelmi párt-egyesülés 1936-ban történt meg az Országos Keresztény Szocialista Párt és a Magyar Nemzeti Párt összeolvadásával, ami Esterházy János nevéhez kötődik. Ebből ma már csak példát lehet meríteni és Esterházy János, reméljük, halhatatlan személyisége kisugárzásának közéleti „hasznosítását”, még ha az akkor egyesülő pártok egyesítése mai szempontból megítélve nem is volt oly nagy tett, hiszen nem egymással szemben képviseltek érdekeket és értékeket. Ráadásul akkor ezeket a pártokat olyan emberek egyesítették, akiknek a fejében nem a másik kijátszásának a szándéka motoszkált állandón.

Most azokat a pártegyesítést előkészítő eseményeket és előzményeinek eseményeit idézem föl, amelyek 1998-ban elvezettek a Magyar Koalíció Pártja megalakulásához. Az odavezető út görögösebb volt egy mezei földútnál. A buktatók feltárása fellebbenti a fátylat a Kárpát-medencei magyarság rendszerváltozás utáni megosztottságának a gyökereiről.

A legmélyebbre nyúló gyökerek azonban még a történelmi Magyarország idejébe vezetnek, a dualizmus 1890(1913 közötti váltságához, amely korszaknak egyik legsúlyosabb, a politikai felelőtlenséggel határos időszakát az ellenzék folyamatos obstrukciói jelentették. A magyar politikai közéletnek az a törmelékké zúzott korszaka, ami 1918 őszétől a Tanácsköztársaság bukásáig tartott, azonban még inkább rányomta bélyegét az egész magyar politikai utókorra, mindmáig. Nyomai leginkább a Trianon utáni maradék Magyarországon és a felvidéki magyarok körében lelhetők fel. Emiatt is okolhatjuk Trianont, de leginkább önmagunkat, mint ahogy a Trianonhoz vezető félvszázados utat is főleg saját kútfontkból merítve építettük meg.

Megítélésem szerint a szlovákiai magyaroknak az 1990 tavaszán kialakult politikai megosztottsága nem csupán ezeknek a rossz üzenetű hagyományoknak az okán, és csak részben a kommunista hatalmi rendszerben elsajátított behódolási gyakorlat hatására jött létre. Fellelhető benne az ezektől függetlenül, tudatosan tervezett és szervezett új stratégia is: új hatal-

mi rend szerveződik, ebben ne alakuljon ki egységes és önálló magyar politikai erő!

Mi történt a felvidéki magyar közéletben a csehszlovákiai rendszerváltozás hajnalán?

Tekintsük át az előjátékát.

Ennek legfontosabb felvonása a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságának 1978-tól 1989 decemberéig kifejtett tevékenysége volt. Ezen belül az 1983(1984-ben napirenden lévő rendőrségi üldöztetések miatt házgapótlóként működött a Szlovákiai Magyar Iskolák Védelmi Csoportja. Viszont 1988 tavaszától a jogvédő bizottság kezdeményezésére szerveződött a Csehszlovákiai Magyarok Memoranduma, aminek aláírása 1988. október 20-án lett lezárva s december végén látott napvilágot. Ezt 266 felvidéki magyar írta alá. Nem sokkal ezután, 1989 tavaszán jelent meg a „harminchármas” nyilatkozata (ezt a ’68-as magyaroknak az a csoportja hozta nyilvánosságra, akiket a „normalizáció” során kizártak a kommunista pártból – Dobos László, Szabó Rezső...), ami szintén egyértelmű kritikája volt az akkori kommunista hatalomnak. Az előzmények tehát ellenállói, szembenállói indíttatásból fogantak.

A Független Magyar Kezdeményezés (FMK) megalakulásának a szándéka és ténye 1989. november 18-án az akkori helyzet törvényszerűségéből adódott. Akik megalakították, nem voltak a bukóban lévő rendszer ellenállói, sem szövetségesei, hanem csupán a cselezői a cselekvési terük bővítése érdekében. Ez így jött össze.

Akik azon a napon összegyűltek Vágsellyén egy születésnapi ünnepségen, a kemény ellenállók nem szívesen fogadták volna maguk közé, mint ahogy korábban sem hívták őket soraikba – félték tőlük, féltették a saját játékterüket. Félték azoktól, akik nyilvánosan szembeszegültek a hivatalos hatalommal. Ez a tény azonban semmit sem von le akkori cselekedetük hiteléből. Csupán azt kell tudatosítani, hogy az ellenállási magatartás hiánya akkor már több évtizedes múltra tekintett vissza, és jellembéli gondokat is okozott a felvidéki magyar társadalomban, legalább 1945-től. Ne feledjük: 1946-ban az akkori szlovákiai magyarok mintegy kétharmada (egzisztenciális és fizikai félelmében) kérvényezte a hivatalos hatóságtól a szlovákká nyilvánítását – szaknyelven: reszlovakizált.

Ennek a vágsellyei csoportosulásnak, pontosabban egyes tagjainak (egy-két kivételtől eltekintve) nem volt, vagy csak véletlenszerű

volt a kapcsolata pl. a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságával vagy a földalatti (katolikus) egyház magyar képviselőivel. Az utóbbi azonban nem a hivatalos rendszerrel állt szemben (ez alól kivételt jelent az 1988 nagypéntekén rendezett pozsonyi gyertyás tüntetés), hanem a hitélet szabadságáért szállt síkra, míg a jogvédő bizottság egyértelműen a fennálló hatalmi rendszerrel került szembe. Ez a különbözőség egy nehezen követhető következetességet is vont maga után: a szokás hatalmát. Az ellenállóval ugyanis nem lehet spekulatíván összekacsintani és az ellenállót nem lehet kézben tartani. Mindenki más idomítható.

Azon a napon (1989. november 18-án) egy meggyőződés fogalmazódott meg a véletlenül erre az időpontra összehívott születésnapi ünnepen: együtt kell menetelni a szlovák és cseh (csehszlovák) rendszerváltoztatókkal. Ez a szán-

dék nem elítélendő, sőt rokon-szenves, azonban semmiben sem különbözött az 1948 utáni Csehszlovákia magyar kommunistáinak és az 1950-es évek elején oda besorakozó ifjú kommunistáknak a karrier útjait kereső törekvésétől. Az irányadó jelszó akkor is és ekkor is azonos volt: együtt kell működni az új hatalommal. A rendszerváltozáskor ezt újbolsevizmusnak is lehetett volna nevezni. Szemérmesen csak jakobinizmusnak mondtuk.

A korábbi „földalatti” katolikus egyház magyar aktivistái (a szlovákokhoz hasonlóan) alig egy hónappal a november 17-ei események után saját keresztény klubokat hoztak létre, amik az alakulóban lévő szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom alapját alkották. Ebből a szerkezetből azonban rövidesen kiszorultak a magyarok, mert őket nem akarták szóhoz engedni az alakuló politikai szervezetben. Emiatt már 1989 decemberének végén megjelent egy ma-

Szlovák tüntetés a magyar nyelv ellen 1990 és SZK önállóságaért 1990-1992

gyar kereszténydemokrata párt alakításának szándéka, aminek azonban nem lett folytatása – a szándéknyilatkozatot Popély Gyula jegyezte. A keresztény klubok magyar csoportosulásainak egy része alkotta az 1990 tavaszán megalakult Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom alapját.

Az 1989. december 8-ai első rendszerváltoztató Csehszlovák Szövetségi Kormány alakításának óráiban, a tanácskozásnak helyt adó prágai kormánypalota üléstermének előszobájában született meg az a meggyőződés, hogy a felvidéki magyarok csak egy önálló politikai párt keretei között és jegyében vehetnek részt – némi sikerrel – az új politikai közéletben/küzdelemben.

A három elképzelés (a rendszert változtató szlovákokkal egy keretben működő Független Magyar Kezdeményezés, a keresztény klubok alapján szerveződő felvidéki magyarok és az önálló magyar politikai párt) nem volt összeegyeztethetetlen, noha különböző létélményekből és meggyőződésből fakadt. Az első kettő közelebb állt egymáshoz, mert egyik sem a szuverenitás alapján állt, hanem egyfajta hódoltsági háttérélmenyből született. A harmadik, amiből az Együttélés Politikai Mozgalom keletkezett, arra a függetlenségi hagyományra épült, ami 1965-ben kezdett kibontakozni a hivatalos hatalmi és politikai szerkezettől elkülönülő magyar ifjúsági klubokban, majd 1968-ban érett be a Magyar Ifjúsági Szövetség megszervezésének köszönhetően. Értelemszerűen az Együttélést nagyrészt az 1968-as eseményeknek időközben húsz évet korosodott résztvevői és a velük hasonlóan gondolkodó fiatalabb felvidéki magyarok hozták létre.

Sajátos, de helyzetszerű. Az önálló és a többi politikai csoportosulástól független párt alapításának kezdeményezői azért tettek le a magyar párt alapításáról, mert attól tartottak, hogy nacionalista szélsőségesekké fogják őket minősíteni. Emiatt vették fel az Esterházy keresztényszocialista szellemiségének stafétabotját és hozták létre a térség első (de lehet, hogy utolsó) Kárpát-medencei szellemiségű pártját, az Együttélést.

A felvidéki magyar politikai életnek ez az újszerű hármas tagozódása önmagában nem jelentett volna gondot, akár előnyös is lehetett volna, mert három irányból szólíthatta volna meg a felvidéki magyar közösséget s az egyéb nemzeti és etnikai kisebbségi csoportokat, a szlovákokat és a cseheket is. De nem ez történt, hanem a fordítottja. A Független Magyar Kezdeményezés és az alakuló Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom íratlan elvi szövetséget kötött még 1990 februárjában, hogy közös ellenségnek tekintik a szerveződő Együttélést (annak a klasszikus politikai képletnek mintájára, hogy ők lesznek a középpárti mérsékeltek, a szlovák politika partnerei, az Együttélést pedig a szélsőség szerepébe kényszerítik. Ez azt jelentette, hogy ők ketten nem a szlovákok viszonylatában fogalmazták meg politikai céljaikat, hanem a harmadik magyarral szemben. A magyar kereszténydemokraták – mint később kiderült – csupán azért léptek 1990 tavaszán koalícióba az Együttéléssel, hogy ezt a szándékot oly módon érvényesítsék, hogy szövetségben gyengítsék az Együttélés pozícióját. Ezt többek között a római katolikus egyház azon papjai vagy külsősei is támogatták, akik a bukott kommunista rendszer titkosszolgálatának az ügynökei voltak – és még

2013-ban is ezt a hagyományt követik, ezúttal a 2009-ben alakult MOST/HÍD párt szolgálatában illetve annak segédcapatában a 2012 késő őszén szárnyát bontó Magyar Kereszténydemokrata Szövetségben.

Ez a megosztottság és belső küzdelem nyomta rá bélyegét a rendszerváltozás első három évében a felvidéki magyarok politikai közéletére. Csehszlovákia állampolgári válságának kibontakozásával 1992-ben azonban csak néhányan jutottunk arra a meggyőződésre, hogy ha megosztottságunk sokáig fennmarad, az közösségünk vesztét okozhatja. Viszont az 1998-as pártegyesítést megelőző néhány hónapban a felvidéki magyar politikai közélet elitjének egyre több szereplője érezte, hogy nem lehet elkerülni ezt a lépést, még ha nagy részük ezt kényszerként, vagy inkább a személyes érdekek függvényeként értelmezte, ezért spekulatívan viszonyult hozzá. Csak kevesen jutottak el odáig, hogy a pártok egyesülését közösségi érdekek tekintsék.

* * *

Alig két hónappal Csehszlovákia második megszűnése előtt, 1992. november 5-én Česky Tešínbe (a „lengyel Komáromba”) utaztunk az Együttélés Országos Tanácsának ülésére. Azért oda, mert így akartunk elbúcsúzni a wspólnotás (együttéléses) lengyel testvéreinktől, akik január elsejétől már egy más állam polgárai lesznek. Autóbuszunk lassan döcögött a Csacától a Jablunkai-hágó felé vezető keskeny, kanyargós, évszázadok óta ezen a nyomvonalon haladó úton. Latolgattuk, milyen sorsra jutnak Csehszlovákia megszűnése után a Csehországban maradó magyarok. Megtartják-e velük a csehországi (első-sziléziai) lengyelek eddigi szövetségünket? (megtartották!

–mondhatjuk másfél évtized távlatából). Többé-kevésbé világos volt számunkra, hogy az Együttélés eszméjének Szlovákiában a csehszlovák állam megszűnésével befellegzett. Létének feltételei Csehszlovákiában sem voltak kedvezőek, de volt egy olyan szellemi, értelmiségi közeg, ami erre fogékony volt – a magyarok mellett elsősorban a lengyelek, de néhány felvilágosult cseh értelmiségi, parlamenti képviselő kollégánk is mellettünk állt, sőt a parlamentben is támogatott bennünket. Tudtuk, hogy ennek a közegnek a széthullásával Szlovákiában is fogatkozni fog azoknak a táborra, akik bíznak az azonos sorsúak összefogásában, ugyanis előre látható volt a szlovák nemzeti nyomás fokozódása, hogy egyre többen inkább a saját szerencsájük megalapozását helyezik majd előtérbe az összefogással szemben. Emiatt az Együttélés Szlovákiában ezután csak magyar pártként létezhet, esetleg a magyar–szlovák együttélés újszerű – pl. a társnemzeti kapcsolatokban megvalósuló – eszméjét hirdetheti, csekély sikerrel (az Együttélés a társnemzeti gondolattal már 1993 januárjában a nyilvánosság elé lépett). A soknemzetiségű („multietnikus”) összefogásnak már nem lesz létalapja, mert szervezetileg nem igénylik sem a ruszinok, akikre a Szlovák Nemzeti Párt vetette ki hálóját, sem az ukránok, akiket elsősorban a posztkommunista baloldallal tartott sakkban, főleg a rendszerváltozás előtti kapcsolatok révén. A németeknek pedig Németországból tiltják a szervezett politikai kapcsolatok kialakítását. A Pozsony környéki horvátok és az Árva és Sáros megyei lengyel szórványok csak nyomokban maradtak meg, tehát súlytalanok, a csehek pedig nem tekinthetők Szlovákiában szervezett közösségnek. A cigányok egy része

ugyan a szövetség híve volt, de velük nem jött létre hosszú távú megegyezés, mert alkalmatlan vezetőik voltak. Ezek a szomorú tények. A legszomorúbb valóság viszont az, hogy az 1990 márciusában létrejött másik két magyar párt, az FMK/MPP és a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom kezdettől zsigerileg elutasította az együttélés eszméjét (később a társnemzeti gondolatot is) – helyette inkább az alkudozást vagy a gazdasági haszonszerzést részesítette előnyben.

Ennek a zötyögős, novemberi, államalkonyi utazásnak során törvényszerűen került szóba saját magyar sorsunk is. Mi lesz velünk 1993. január elseje után? Csehszlovákia megszűnését nem mi, magyarok kezdeményeztük, noha számtalan okunk lett volna rá. Szlovákia állami önállósulásának, következményszerűen Csehszlovákia megszűnésének a szlovákok voltak az éllovasai, noha nemzet- és államtudatuk kibontakozásának lehetőségéért a legtöbbet Csehszlovákiának, illetve a cseheknek köszönhetek: sem többet, sem kevesebbet, mint a magyarországi történelmi-állami létből való kiszakadást 1918-ban. Az önálló Szlovákia hirdetői azonban a szlovákiai közhangulatot nemzetileg gyűlölködővé tették, a csehellenesség mellett főleg magyarellenességet kelte. Nemcsak azért, mert ez már František Palacký óta így szokás, hanem amiatt is, hogy a felvidéki magyarok nem voltak hívei a szlovákok Csehszlovákiától való elszakadásának és Magyarország is inkább csehszlovák-párti volt. A magyarok zöme – az egyre szaporodó szlovák szélsőségesektől féltve – úgy vélte, hogy Csehszlovákia velük szemben nagyobb védelmet nyújthat. Ezt a hangulatot szította a magát liberálisnak valló Magyar Polgári Párt és

a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom néhány vezetője is. Ezt az újmagyar álláspontot Esterházy János politikájához képest akár paradigmaváltásnak is lehet tekinteni, mert Esterházy Szlovákia autonómiáját, azaz a szlovák kérdést és a felvidéki magyarok ügyét szervesen kapcsolta össze. De 1992/1993 fordulóján már többről volt szó, mint „Szlovenszkó” autonómiájáról. És másról, pontosabban arról, hogy nincs közös ügy csak személyes érdek.

Egy új állam keletkezésének küszöbén álltunk 1992 decemberének végén. Ehhez keresték az indokokat a szlovák politikusok is. És ha az indokok között kevés az ésszerű, akkor az ésszerűtlenhez kell nyúlni – ez az ellenséggép! A csehellenességet értelemszerűen nem lehetett éltetni sokáig, hiszen a szlovákok zömének nem volt Csehszlovákiával kapcsolatos mélygyökerű ellenséggépe, ami volt, az inkább politikai csehellenességben merült ki. Ezért csak a magyarellenesség bizonyulhatott/bizonyult hatékonynak, hiszen ez már-már zsigeri gyűlöletté fajult – főleg azoknak a szlovák rétegeknek körében, melyeknek semmi tapasztalatuk sem volt a magyarokkal való együttélésben.

A felvidéki magyar politika rosszul muzsikált ebben az ügyben. Nem is törekedett arra, hogy az önálló Szlovákia hívei között szövetségeseket keressen (közönséges politikai ellenfeleknek tekintette őket). Nem keresett szövetségest azok között, akik az elkerülhetetlen jövő kereteit ácsolták. Szlovákia önállósulása ettől ugyan bonyolultabb kérdés, az elutasítása magyar részről azonban primitív butaság volt. Az igazi politikai kérdés számunkra ebben a helyzetben, a csehszlovák állam szétesésének végső szakaszában az volt: elviselhető-e ilyen körül-

Antall József fogadja a határon túli magyarok képviselőit 1992

mények között a felvidéki magyarság politikai megosztottsága? Ebben az időben két párt, az Együttélés és a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom egy keservesen létrehozott, ingatag koalíciót alkotott, a harmadik párt, a Független Magyar Kezdeményezés – ami később Magyar Polgári Pártra változtatta a nevét – ezen kívül állt.

A Szilézia felé dőcögő zajos autóbuszban, az ülések karfájába kapaszkodva, fültől fülig hajolva beszélgettünk, hogy halljuk és értjük is egymás szavát. Az Együttélés ügyvezetője, Dolník Erzsébet mellett ültem. A „Hogyan tovább” kételyeivel kapcsolatban a beszélgetés egyik pillanatában az ő fülének közelségében mondtam ki a régen bennem vajúdó gondolatot:

– Szlovákia önállósulása után egyesíteni kell a három magyar pártot.

– Ezt hogy képzeled? – kérdezte ő.

– Például a három párt uniójával vagy összeolvadásával. Egyben azonban biztos vagyok, hogy ennek nem lehetek az elnöke. Sőt: a pártegyesítés csak akkor lehetséges, ha egyértelművé teszem, hogy az egyesült pártnak nem is akarok az elnöke lenni.

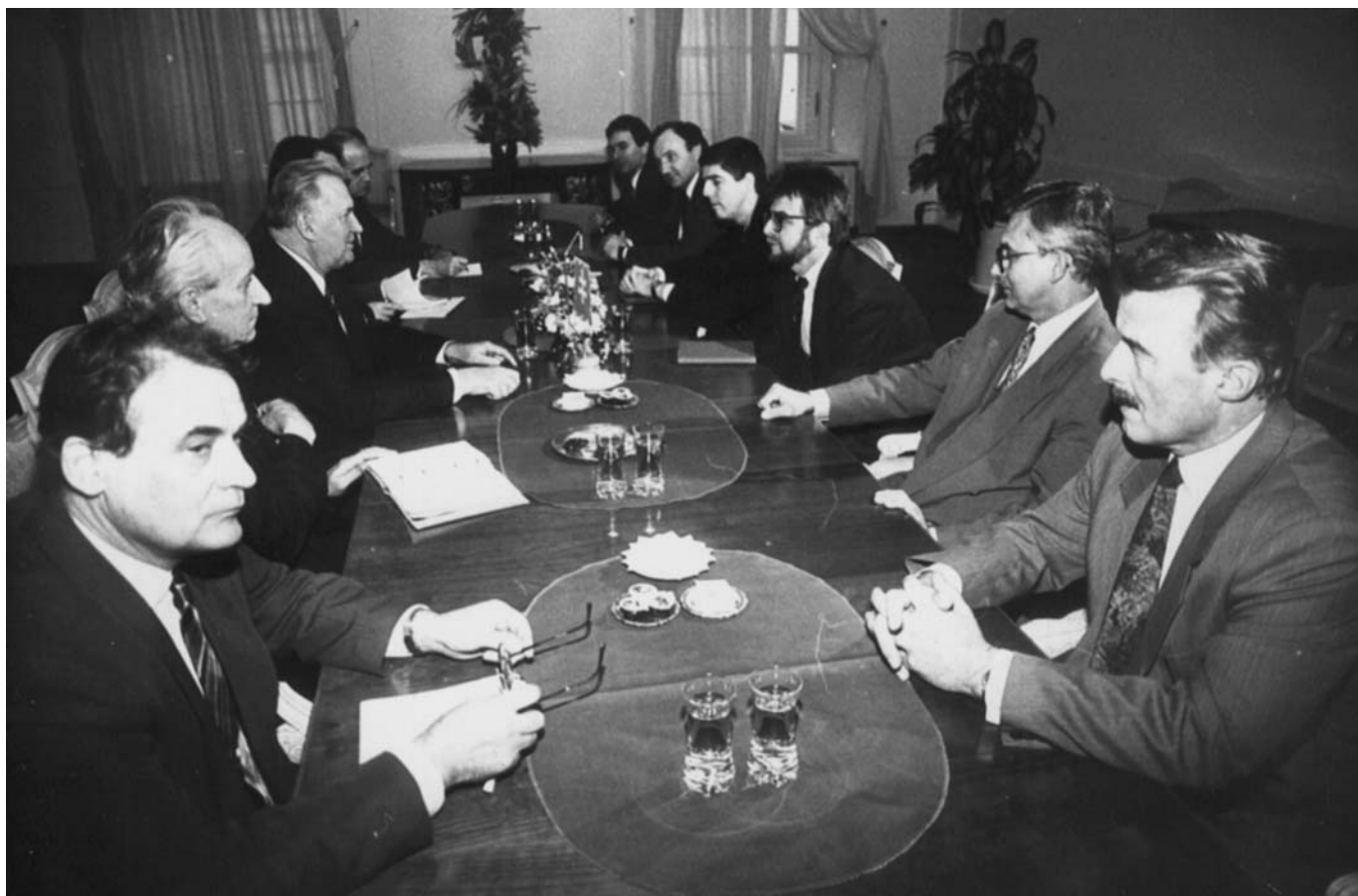
– Ezt komolyan gondolod?

– Meggyőződésem, hogy nem lehetek az elnöke az egyesült pártnak. A másik kettő legfeljebb az Együttélés ellen képes össze fogni. Ha a pártegyesítést komolyan gondolom, nekem félre kell állnom.

Egy nappal később az Együttélés Országos Tanácsának ülésén ezzel kapcsolatban ezt mondtam: „...fel kell számolnunk minden eddigi széthúzást a három magyar párt között, egyébként hiteltelenek leszünk. Sőt, ezen túlmenően, elkerülhetetlen lesz a magyar pártok egyesítése, fúziója egy párttá...” (Szabaduljunk meg a káros beidegződésektől. In: Duray

Miklós: Önrendelkezési kísérleteink, Méry Ratio, Somorja, 1999)

Egyszer, ha a körülmények megengedik, azt is érdemes lenne részletesen megvizsgálni, hogy a Felvidéken a magyar rendszerváltoztatás miatt zajlott más szervezeti keretek között, mint Erdélyben vagy a Délvidéken (az egykori Jugoszláviában) és Kárpátalján. Mindenütt egy magyar párt alakult, csak az akkori Csehszlovákiában alakítottak a magyarok három pártot – noha a polgár itt is egyet akart, legalábbis egységet. Az akkori közhangulat nem igazolta, és a mindmáig érvényes közakarat sem igazolja a magyar többpártiságot. Tehát nem azért lett több pártja a felvidéki magyaroknak, mert ezt kívánta a nép, mert ennyire – akár önpusztító módon – elkötelezettje lett volna a saját körön belüli plurális demokráciának. Érdemes lesz egyszer megvizsgálni, hogy az akkori megosztottságban, majd az együttműködés akadályozásában,

Michal Kováč köztársasági elnökénél a magyar politikai erők képviselői

illetve az egyesülés hátráltatásában milyen szerepet játszottak a szerteágazó politikai vagy egyéb érdekek.

A politikai szakma szempontjából elsősorban azt kell tudatosítanunk, hogy egy számbeli kisebbségben élő közösség belső szervezettségének és külső megnyilvánulásainak, szerepléseinek ugyanazon szabályok szerint kell igazodnia, mint a nagy országos rendszereknek vagy az állampolitikának. Belsőleg lehet többszínű, politikailag, szemléletileg rétegzett, de kifelé egységesnek kell lennie. Ez azt jelenti, hogy ha a kisebbségi közösség szervezettsége közigazgatásilag egységes, tehát autonómiája egy adott területhez vagy törvények által meghatározott intézményekhez kötődik, akkor ezen belül teljességgel érvényesítheti a többpártiságot, de innen kilépve az ottani polgárookra vonatkozóan csak egységes né-

zetet képviselhet. Ha azonban nem rendelkezik ilyen autonómiával, le kell mondania a politikai többpártiságról – ellenkező esetben elveszítheti összetartásának kötelékeit. Amennyiben ezt nem ismeri fel, vagy valamilyen okból erre nem alkalmas, politikailag megsemmisül.

Ezt tudatosítva szorgalmaztuk már 1990 februárjának elején, hogy az Együttélés és az akkor kormánypárti FMK, még ha külön-külön úton is fog haladni, lépjen együttműködésre, és egyeztessen a kormányon kívüli magyar közösségi szempontokat a kormányzati lehetőségekkel. Ennek a kezdeményezésnek a sikere a hatalomba került rendszerváltoztatók jakobinista indulatai miatt teljesen reménytelenné vált.

Az 1990. évi tavaszvégi választások előtt a három magyar párt koalícióját kezdeményeztük, de csak kettős, és csupán választási

koalíciót sikerült létrehozni. Ennek a koalíciónak a sérülékenysége utal, hogy Prágában (noha egy parlamenti frakciót működtettünk (ennek nem mindegyik, a koalíciós listáról mandátumot szerzett magyar képviselő lett a tagja, Pozsonyban pedig két frakcióba tömörültek a magyar koalíció képviselői. Mindkét esetben a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom volt a kerékkötő, a széthúzás kezdeményezője. A két parlamenti frakciónak ugyan volt a parlamenti matematika logikája szerint ésszerű magyarázata: ha két képviselői csoportot alakítunk, látszólag erősebbek vagyunk, mert egymást támogatva terjeszthetünk be javaslatokat. Az ütőképessé politikai erő szempontjából azonban gyengültünk, mert megoszthatóvá váltunk. És amit meg lehet osztani, azt megosztják!

A rendszerváltozás kezdetétől csaknem két év telt el, amikor elő-

ször tettünk kísérletet a prágai és a pozsonyi magyar (magyar származású) parlamenti képviselők egységes platformjának a megszervezésére, több mint harminc, alkotmányos legitimitással rendelkező személy találkozájára. Ez 1991 őszén történt. A magyar politikai szervezetek és a magyar parlamenti képviselők – köztük a baloldali és a szlovák kereszténydemokraták listáján mandátumot nyert személyek – kerekasztal-értekezlete azonban már a találkozó délutánján kudarcba fulladt. Nem csupán amiatt, hogy nem sikerült kialakítani semmilyen közös álláspontot. A tanácskozás résztvevőinek nagy része ugyan átértékelte, hogy erről a kudarcról nem kellene tájékoztatni a felvidéki magyar közvéleményt, remélvén, hogy folytathatjuk az eszmecserét. Az egyezséget, mint sokszor, ekkor is az FMK rúgta föl. Gyurovszky László az FMK akkori szóvivője mindent kitálalt a sajtónak és a kezdeményezést a bukott szocialista centralizmus újjáélesztésére tett kísérletnek nevezte. Elérte célját vagy megbízóinak szándékát: több ilyen pártok fölötti magyar találkozóra nem került sor.

Az 1992. évi tavasz végi parlamenti választások előtt történt egy újabb kísérlet. Az addigi kettős koalíciónak hármas koalícióvá való átalakítására. Új tag az FMK/Magyar Polgári Párt lett volna. De az ezt megelőző több mint két évben felgyülemlett elvi és tettekben is megnyilvánuló ellentét nem tette lehetővé ennek a koalíciónak a kialakítását – az Együttélés a koalíciós együttműködés érdekében elvárta az FMK/MPP részéről az 1990 és 1992 közötti kormánypártiságának politikai önkritikáját. Ugyanis az Együttélés parlamenti képviselői mind Pozsonyban mind Prágában kívülről támogatták a kormányt,

amit a cseh képviselők elismeréssel könyveltek el, az FMK mégis úgy viszonyult az Együttéléshez, mint a szélsőséges, fasisztoid Szlovák Nemzeti Párthoz – sőt az Együttélést ehhez a párthoz kezdték hasonlítani. Ha az Együttélés képviselője felszólalt a parlamentben vele szemben elsőként a Független Magyar Kezdeményezés képviselője kért szót.

Az önkritika az FMK részéről nem történt meg. Ekkor a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalomból, máig nem tudni mennyire önálló vállalkozásként Csáky Pál tett kísérletet a hármas koalíció létrehozására, azzal érvelve, borítsunk fátylat a múltra, ne kössük elvi feltételekhez az együttműködést és minden feltétel nélkül vegyük be az FMK/MPP-t a koalícióban. Hasonlóan kísérletezett a FIDESZ is. A hármas koalíció megkötése érdekében utazott Pozsonyba Orbán Viktor vezetésével a FIDESZ elnöksége, akik liberális rokonpárti alapon támogatták az FMK befogadását a magyar koalícióban. Az Együttélés hajthatatlan maradt az önkritika elvárásában, az FMK pedig ennek az elutasításában. Ezért a hármas koalíció nem jött létre. A parlamenti választások eredményeként az FMK/MPP kiesett a parlamentből. Ez a helyzet akkor megfelelt a szlovákiai magyar közösség elvárásának.

Nem értelmezhető a véletlen játékaként, hogy az eddigi sikertelen együttműködési kísérletek és főleg az FMK/MPP-nek a választási kudarc után, Csehszlovákia megszűnésének előestéjén, 1992 decemberében Léván a szunnyadó együttműködési igény felcsillanásaként megalakult az akkorra már négyre szaporodott (új elemként a Magyar Néppárt jelent meg a porondon) magyar pártok egyeztető (koordinációs) tanácsa. Ez a Csáky Pál kezdeményezésére

megrendezett, főleg az autonómia kérdéskörével foglalkozó, szakmai előkészület nélküli értelmiségi találkozáson történt meg, ami mögött burkoltan felsorakozott a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom politikai vezetése. Ne legyenek kétségeink: ha sikerül a kísérlet az MKDM sikere lesz, ha elbukik, Csáky bukása. A tanács megalakítása érdekében kötött egyezség vezérszónoka sem volt véletlenszerű választás. Akkor még az FMK Csákyban látta azt a trójai falovat, amely révén ismét befolyásos szerephez juthat a felvidéki magyar politikában. Az egyezség nem a valós egyeztetés és együttműködés szándékával jött létre, hanem a kormányból és a parlamentből kiesett FMK/MPP politikai helyzetének a javítására.

Mindenki érezte, hogy 1992. december végén egy ismeretlen helyzettel kerültünk szembe, de ez sem volt elegendő a közösségi érdek valós felismerésére. A paritás elve szerint működő koordinációs testület néhány hónapos kínos egyeztetés után megszűnt. Ennek oka elsősorban az volt, hogy egymással szembeni csoportosulások alakultak ki, ami nemcsak a kísérlet értelmét tette kétségessé, hanem a nehézkesen működő kétpárti koalíciót is veszélybe sodorta.

Az első nagy kísérletet egy, a felvidéki magyarság politikai összetételét tükröző közképviseleti testület létrehozására 1992 augusztusában kezdtük tervezni (a Kárpát-Alpok Alapítvány szervezésében megrendezett konferencián a budapesti Szikla Kápolnában). Az akkori helyzetben úgy láttuk, hogy szükségünk lesz egy olyan, pártok fölötti képviseletnek/testületnek a kialakítására, amely a csehszlovákiai magyaroknak a közösségi önkormányzat, illetve a területi autonómia

elérése előtti, a polgármesterekre és a parlament magyar képviselőire alapozott egyeztető tanácsa lenne. Egy szándéknyilatkozatnak is tekinthető előadás szövegében (a Szikla Kápolnában) szó szerint ez hangzott el: *„Egy nagygyűlést szeretnénk összehívni, amelyre meghívnánk az összes magyar önkormányzati képviselőt, polgármestereket, alpolgármestereket és parlamenti képviselőinket pártatlanságra való tekintet nélkül, tehát a függetleneket, a baloldaliakat, a Magyar Polgári Párthoz és a koalíciókhoz tartozókat; majdnem ötezer személyt. Ezen a nagygyűlésen meg kellene választanunk egy testületet, amelynek első fokú legitimitását az adná meg, hogy az oda beválasztott személyek mind törvényes választások útján szereztek közlegitimitást. Másodfokú legitimitását pedig az adná, hogy ezek a legitim képviselők választanák meg saját soraikból a testület tagjait.”* (Az önrendelkezés fázisai. In: Önrendelkezési kísérleteink.)

Csaknem másfél éves vajúdas után került sor a terv részleges megvalósítására az akkori, az Együttélés és Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom kétpárti koalíciójának és a Csallóközi Városok és Falvak Társulásának szervezésében. (Az akkor már inkább SZDSZ közeli FMK/Magyar Polgári Párt elhatárolódott a nagygyűléstől. Az FMK-sok ekkor a FIDESZ-t már nem tekintették fontos politikai partnernek, hiszen ebben az időben bekövetkezett a fiatal demokratáknál a konzervatív fordulat.)

A nagygyűlés előkészítésének volt egy sajátos mozzanata. Az MKDM egyik akkori vezető tisztségviselője, aki 1995-ben megakadályozta, hogy az Együttélés a keresztény-konzervatív pártok európai együttműködésének tagjává válhasson (ennek van tanúsítója

is) és még ma is (2013-ban) aktív politikusa az MKP-nak az egyik egyeztető tárgyalás végén négy szemközt azt vágta a szemembe, hogy nemzetáruló vagyok. Minősítésének oka a nagygyűlés volt, mivel azt én szorgalmaztam (névét borítékolom, felbontani csak a halálom után lehet).

Ezt az önkormányzati nagygyűlést 2004. január 8-ára sikerült összehívni, de a megosztottság miatt nem tudtuk létrehozni a társadalmi közképviselői testületet. Az egység szorosabbra fűzése helyett egy fordított folyamat indult be: elkezdődött az egységet óhajtók kirekesztése. Ennek egyik végrehajtója Bugár Béla lett, aki egy hamis bombariadó elrendelésének (sikertelen) kikényszerítésével meg akarta hiúsítani a nagygyűlést is. Sőt létezett egy másik terv is. Kilátásba helyezte, hogy ha bármi történik a nagygyűlésen, ami ellentétes az előzetes meg egyezéssel (pl. ha kísérlet történik egy autonómia-kezdemenyezés elfogadására, vagy ha olyan térképet osztogatnának a gyűlésen, ami erre utalhat) parancsot ad a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom polgármestereinek, hogy hagyják el a gyűlést. Ez jel lett volna arra, hogy a készenlétben álló rohamrendőrök lerohanják az ottmaradtakat.

Az addigi kudarcok ellenére 1994 válságos éve mégis hozott két eredményt a kétpárti magyar koalíció számára: a szlovák kormány márciusi bukása után az átmeneti kormány stabilitását biztosító politikai tömb szerepének vállalását, azaz a kormányon kívüli kormánypártiságot. Ennek eredményeként született meg a magyar nevek anyakönyvi bejegyzését lehetővé tevő törvénymódosítás és a települések két nyelven való megjelöléséről szóló törvény. Ez utóbbi azonban nem a

kétnyelvűségről szólt, csupán egy feliratról, információs tábláról a település belterületének a határán. Ez a kissé groteszk szerepe a felvidéki magyar politikai pártoknak azonban magával hozta a szükségszerű együttműködésüknek a felismerését is.

Ennek a felismerésnek a vetületeként tett javaslatot az Együttélés Országos Tanácsa 1994. május 23-án a magyar pártok uniójának létrehozására. Az elképzelés a négy magyar párt együttműködését célozta meg oly módon, hogy megmaradna az uniót létrehozó pártok jogalanyiséga, de a jogalanyok súlyuknak megfelelő személyi részvétellel alakítanák ki az unió közös szerveit és testületeit, hasonlóképpen, mint ahogy az most az Európai Unióban létezik. A javaslatot a címzettek elutasították. (Hozzuk létre a magyar uniót! In: Önrendelkezési kísérleteink.)

A magyar pártok összefogása érdekében 1994-ben tehát csak annyi előrelépés történt, hogy az őszi előrehozott parlamenti választásokra megalakult a hárompárti magyar koalíció. Ez kevesebb volt, mint az unió, de több volt a kétpárti koalíciónál. A Magyar Néppárt két okból is a koalíción kívül maradt. Egyik oka az volt, hogy a néppárttal szemben az MKDM-nek személyi, az MPP-nek ideológiai kifogásai voltak. A kívülmaradásuk másik oka az volt, hogy a négypárti koalíciónak el kellett volna érnie a parlamenti választáson a 10%-os szavazati küszöböt, ami kockázatos volt. A parlamenti képviselőválasztáson ugyan a hármaskoalíció hajszálnyival túllépte a 10%-ot, de ebben korábban senki sem bízott.

Ugyanakkor azt is tudatosítani kell, hogy a hármaskoalíciót létrehozó szerződésnek éppen a válsághoz vezető körülmények miatt kellett megkötödni. (Színpadon a Kormorán)

Önkormányzati nagygyűlés, Komárom, 1994

lasztások utáni együttműködésre vonatkozó része tartalmazta a legtöbb buktatót. Visszaköszönt benne az összes korábbi, az együttműködéssel szembeni vonakodás. A szerződésnek ez a része lehetővé tett bármilyen különutas politikát. (Vö.: Történelmi lépések. In: Duray Miklós: Változások küszöbén, Pro Minoritate könyvek, Osiris, Budapest)

A hármas koalíció kialakításának idején az Együttélés egyik alelnöke (Gyimesi György királyhelmeci orvos, akinek az 1991 januárjának végén a prágai parlamentben elfogadott ügynöktörvény után néhány hónapra nyoma veszett) kísérletet tett a hármas koalíció létrehozásának megakadályozására. Nem a koalíciós szerződéssel szemben emelhető kifogások miatt, hanem azzal érvelt, hogy az FMK/MPP olyan magatartást képvisel, ami nem illik a nemzeti és keresztény irányultságú

pártok együttműködésébe. Érvelésével ugyan sokan egyetértettek, de akkorra már általánosan elfogadott elvvé vált a magyar pártok közötti együttműködés elmélyítése, ezért kezdeményezése megbukott. Csak később vált nyilvánvalóvá, hogy milyen szándék húzódott meg a háttérben. Jó egy évvel később ugyanis új – „hosszú nevű” – pártot alapított, melyhez kormánykörökből kapott támogatást. A megosztási szándék azonban a visszajára fordult, mert a sorok szorosabbra zárulását váltotta ki.

A Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom 1996. március 30-án tartott VIII. Országos Közgyűlésén, Galántán mind Bugár Béla, mind Csáky Pál – éppen ennek az új pártalapításnak az élményétől befolyásolva – hangsúlyozta, hogy az a magyar politikus vagy az a magyar politikai erő, amely szembefordul a magyar koalícióval, politikai hullává válik. Noha

korábban éppen az MKDM gyakorolta ezt a taktikát, ezúttal ezt a véleményt a megvilágosodás reménysugarának lehetett tekinteni. Vagy annak, hogy végre benn van a koalícióban a harmadik társ, az FMK/MPP, amelyiket az Együttéléssel szemben szövetségesnek lehet tekinteni.

Eközben a harmadik Mečiar-kormány (1994(1998) ellenzékének köreiből, ahová mi is tartoztunk, egyre inkább jelentkezett – az 1994-ben szerzett, átmenetinek tekinthető öthónapos Moravčík-kormány tapasztalatainak okulva – a szorosabb ellenzéki együttműködési hajlandóság, amibe kénytelen-kelletlen a magyar pártokat (a magyar koalíciót) is be kellett vonni, mert a magyarok nélkül ez a tömb gyenge lett volna. De míg 1994-ben elfogadtuk, hogy az akkori átmeneti kormányt kívülről támogatjuk, két évvel később már kevésnek tartot-

A Magyar Koalíció megkötése 1994-ben

tunk egy olyan ellenzéki együttműködést, amely hasonló eredményre vezetett volna. Azzal tehát, hogy úgy buktassuk meg Vladimir Mečiar kormányát, hogy a helyébe lépőből kimaradjunk, a magyar koalícióban 1994 őszétől senki sem értett egyet. Előre látva azonban annak a veszélyét, hogy egy lehetséges kormányzati részvétel csábítása akár meg is oszthatja a magyar koalíciót, az MKDM VIII. közgyűlésén ezért javasoltam, hogy törekedjünk a három magyar párt egyesülésére. Kifejtettem, hogy a közeljövő feladatai és kihívásai miatt ugyanis nem elégséges a magyar pártok jelenlegi koalíciós együttműködése, sem ezeknek a pártoknak a nemrég felvetett uniója. (Fúzió vagy unió? In: Önrendelkezési kísérleteink.) A szlovákiai magyar közvélemény egyre inkább várta a magyar pártok egyesülését. A nehezen, megalkuvások árán létrehozott hármass magyar koalíció esetleges szétesésének a veszélye nem volt alaptalan rémkép. A szlovák pártok folyamatosan külön tárgyalásokat kezdeményez-

tek a magyar koalíciót alakító pártokkal, sőt személyekkel, és az 1996/1997-től alakulóban lévő Mečiar-ellenes Kék Koalíció sem igen rejtette véka alá, hogy a magyarok közül kiket lát szívesebben a sorai között – pontosabban: az Együttélést nem látta szívesen. Ezek az üzenetek a különutas politika lehetőségének nagy csábítását jelentették a magyar együttműködésben is, mert mindenki tudta, hogy azok lesznek a szerencsések, akik a remélt kormányváltáskor a legközelebb férkőznek a hatalmi posztok és pénzforrások elosztóihoz.

Az 1997-ig érvényes szlovákiai választójogi törvény nem gördített akadályt az elé, hogy a hármass magyar koalíció a soron következő parlamenti képviselő választáson sikeres legyen. A három párt koalíciójának parlamentbe jutási küszöbértéke 7% volt, és azt tudtuk, hogy ezt a küszöböt bármikor játszva átlépjük – tehát a választási sikerünk ezzel a magyar koalícióval biztosított volt. A koalíciós szerződés szerint azonban a par-

lamentbe való bejutás után a képviselők bármilyen képviselői frakciót alakíthattak, nem kellett követni a választási blokkhoz való tartozást. Ez azt is jelentette, hogy egy koalíció a parlamentben akár úgy is kettészakadhatott volna, hogy az egyik része kormánypártivá válik, míg a másik részét tudatosan ellenzéki helyzetbe szorítják. A pártok egyesülésével azonban ez a veszély csak akkor következhetett volna be, ha a megválasztott képviselő átáll más pártba.

Történt azonban egy váratlan változás. A kormánykoalíció 1997 őszén a választójogi törvény megváltoztatását kezdte tervezni. A tervezet szerint a hármass koalíciónak a parlamentbe jutáshoz meg kellett volna szereznie az országban leadott érvényes szavazatoknak legkevesebb 15%-át, ezt a magyar koalíció nem tudta volna teljesíteni. Ehhez tudni kell, hogy a szlovákiai politika akkori színpadán ez az esetlegesség csak a magyar koalíciót sújtotta volna. (A választójogi törvény módosítá-

sának ezt az indítványát a parlament 1998 tavaszán elfogadta.)

Nagy előrelátás volt abban, hogy az Együttélés – miután a pártkoalíciókban nem sikerült elfogadtatni a magyar pártok unióját – szorgalmazni kezdte az alulról építkező pártunió létrehozását. Ez az elképzelés azt célozta, „hogyan helyi szinten – ahol kedvezőek a feltételek – jönnének létre uniós szerveződések, amelyek elszaporodva kialakítanák az unióra lépett alapszervezetek hálózatát. Ezen alapult volna a járási, illetve az országos pártunió kialakulása.” (*Nem halogathatjuk a szlovákiai magyar pártok egyesülését. In: Önrendelkezési kísérleteink.*) Ez a kezdeményezés ugyan önmagában nem vezetett volna a szövetségi párt létrehozásához, de számos helyen megtörtént a három koalíciós párt helyi szervezeteinek szinte kampányszerű összekapcsolódása, ami úgy könnyítette meg a későbbi pártegyesítést, hogy a pártokon belül nyomást gyakorolt az egyesülés ellenzőire – az Együttélés két koalíciós társa nagyon nem örült ennek a kezdeményezésnek.

A választási törvény megváltoztatásának a veszélye megzavarta a magyar koalíciónak a pártok egyesítését mindaddig elutasító politikusait. Világossá vált, hogy ha nem mozdulunk el a holtponttól, jelentéktelen politikai erővé zsugorodunk/zsugorodhatunk. Ennek a veszélynek a felismerése hirtelen elmozdította a holtponttól a pártegyesítési folyamatot. Ez az elmozdulás azonban azt is leplezte, hogy az addigi huzavona csupán pozícióharc volt. Ha megtarthatom a tisztségemet, támogatom a pártok egyesülését – mondták többen. Nekem Farkas Pál, az MKDM egyik alelnöke mondta ezt, „ha alelnök maradhatok, támogatom a pártok egyesü-

lését”.

A három magyar párt egyesülését elutasítók azonban nem adták fel könnyen a harcot. Figyelemre méltó, hogy ekkor – 1997 őszén – éppen az MKDM vezetői részéről mutatkozott nagyobb ellenállás a pártegyesítéssel szemben, noha a tagsága inkább az egyesülést támogatta. Ezért egy külön találkozóra került sor az Együttélés és az FMK/MPP között Világi Oszkár pozsonyi, Széplak-utcai irodájában. Ennek eredménye egy szóbeli megállapodás lett, amelynek záradéka az volt, hogy közösen fogjuk előremozdítani a pártok egyesülésének ügyét. A Magyar Polgári Pártban ugyanis néhányan ekkorra már valóban felismerték (elsősorban Világi Oszkár), hogy az erő összpontosításával a majdani hatalomból, következésképpen a lehetőségekből is nagyobb szeletet vághatunk. Csak hát a maradvány szándékok még túlsúlyosak voltak. Továbbra is az szerepelt napirenden, hogyan lehet kijátszani az Együttélést. A Széplak-utcai találkozó csak kísérleti légkömbnek bizonyult. Ezt követően került sor az MKDM és az MPP külön találkozására, ahol – 1997 novemberében – kiötlötték, hogy olyan megoldást kell választani, amely a pártok eredeti arculatának a megőrzése szempontjából a legkedvezőbb. Ezen a találkozón született meg az MPP elnökének, A. Nagy Lászlónak a kezdeményezésére, de valószínűsíthető, hogy Gyurovsky László ötletén alapulva, egy választási párt létrehozására tett közös javaslatuk (Gyurovsky azért valószínűsíthető, mert ő lett a választási párt létrehozására megalakult tárgyaló-csoport egyeztetője).

A választási párt olyan, mint egy ernyőpárt – közös választási listán indul több párt jelöltje, de egyik sem kell, hogy tagja legyen

a választási pártnak. Hasonló alakulat volt a rendszerváltozás utáni első csehszlovákiai parlamenti választáson a Nyilvánosság az Erőszak Ellen választási listája. Ilyenre az 1990-es évek elején Franciaországban is volt példa. Mind a kettő kísérlet azonban nem, vagy alig élte túl a választást. Szétesett, miután megszűnt a parlamentbe való bejutáshoz fűződő közös érdek. Ez a módszer tehát főként egyszeri használatra alkalmazható, mint az eldobható pelenka. A választások után mindenki visszatérhet saját pártjába, és egyéni karrierje érdekében akár zavartalanul taposhatja is a másikat, de dönthetnek úgy is, hogy megmaradnak egy csoportban. Ennek, az FMK/MPP műhelyében született és az MKDM által nagyon támogatott ötletnek a következtében a magyar pártok egyesítése és az előttünk álló feladatokra való felkészülés helyett hónapokig azzal töltöttük az időnk, hogy megegyezzünk egy eleve halálra ítélt választási párt alapszabályában. Az Együttélés részéről csak megfigyelők vettek részt ebben az időtlen, időt pazarló munkában.

1998 kora tavaszán azonban dönteni kellett. A Kék Koalícióból létrejött Szlovák Demokratikus Koalícióval (ennek lett az utódja az SDKÚ – Slovenská kresťanská a demokratická únia, majd a Demokrata Párttal való egyesülése után az SDKÚ-DS) az együttműködési szerződést mind a három magyar párt még 1997 őszén aláírta, ugyan megalázó körülmények között, hiszen magunkra vonatkozóan elfogadtunk olyan politikai jellegű korlátozásokat, amelyek a másodrendű szerződő fél helyzetébe sodortak bennünket. (*A kommunizmus és a demokrácia szlovákiai bukása közötti nyolc év rövid áttekintése. In: Változások küszöbén.*)

A szerződés aláírásával köteleztük magunkat egy olyan széles körű politikai együttműködésre, amelynek a következménye a parlamenti választások után akár a közös kormányzás is lehetett – noha ez nem lett kimondva a közös nyilatkozatban. Ugyanakkor nyilvánvaló volt, hogy az MKDM-et szlovák részről a Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH) és a Demokratikus Unió (SDK), az MPP-t pedig a Demokrata Párt biztatta arra, hogy álljanak ellent a magyar pártok egyesítésének.

Az időt azonban nem húzhatuk tovább a választási pártról szóló látszattervekenységgel. Az időhúzás nagy művésze Mészáros Lajos, dunaszerdahelyi ügyvéd volt, Világi csapatából. Később jutalmul alkotmánybíróvá kreáltunk belőle.

Fel kellett tehát gyorsítani a tárgyalásokat a pártegyesítésről. Bugár Bélával 1998 kora tavaszán a Magas-Tátrába utaztunk, ahol Václav Havel cseh köztársasági elnökkel kellett találkozunk, aki – korábbi nyugati mintára – fogadta a vendéglátó ország politikai ellenzékét. Ekkor – négy szemközt beszélgetve – ajánlottam fel Bugárnak: a pártok egyesítésének érdekében az is elfogadható lenne, ha az Együttélés az MKDM-be beolvadna, illetve összeolvadnánk oly módon, hogy ezzel egy új párt jönne létre, ebbe – ha akar – beolvadhat az MPP.

Csak margóra: A Havellal való találkozáson nekem nem adtak megszólalási lehetőséget. Ezt Jan Čarnogurský szervezte, akivel éveken át egy hajóban eveztünk, állítólag.

Végre 1998 márciusának végén felgyorsultak az események. A pártegyesülés ellenzői elfogadták, hogy az Együttélés részéről elutasított választási párttal való bajlódás mellett tárgyalásokat kezdünk az egyesült párt alapszabá-

lyáról is. A tárgyalások megkezdésének alapfeltétele volt, hogy a három párt az egyesülés után külön-külön platformot hozzon létre az egyesült pártban. A húsvét utáni héten, Dunaszerdahelyen meg egyeztünk az egyesült párt megalkotásának alapelveiben. A tárgyalásoknak ebben a szakaszában a legnagyobb szócsatát az egyesült párt majdani neve váltotta ki. Végül csak annyira tellett, hogy a párt neve Magyar Koalíció Pártja legyen. A hozzáértőknek nem kell megmagyarázni, hogy ez miért egy szemantikai és politológia képzavar. De az érthetőség kedvéért annyit talán mégis el kell mondani: egy koalíciónak nem lehet pártja, de ha párttá válik, akkor már nem koalíció. Az MKP elnevezése és maga a párt is gátlásos és ideges körülmények között született. Ennek ellenére létrehozásától 2009-ig ez volt a szlovákiai magyar egységpolitika jelképe.

1998. április 18-án, a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom a galántai művelődési otthonban tartott, hirtelen és saját alapszabályával ellentétesen (egyrészt célzatosan, másrészt véletlenszerűen összeválogatott emberekből) összehívott közgyűlésen, váratlanul, politikai partnereit nem értesítve Magyar Koalíció Pártjára változtatta a nevét. Bugár Béla a sajtó nyilvánossága előtt beismerte: senkivel nem egyeztettek erről. A mindenki számára váratlan lépést időhiánnyal indokolta. Ezután, az addig elért eredmények megóvása végett nem maradt más megoldás, minthogy április 22-én a másik két partner is elfogadta a kész helyzetet és megállapodtunk abban, hogy a pártegyesülés befogadó pártja a Magyar Koalíció Pártjává átalakult MKDM lesz. Az egyesült párt elnökének székébe az Együttélés által javasolt személy kerül (Duka Zólyomi Ár-

pád), az MPP jelöltje pedig a párt Képviselői Tanácsának elnöki posztját fogja betölteni.

A pártegyesülés végső formájáról a döntő – de nem hivatalos – egyeztetés 1998 pünkösdjének szombatján kezdődött Martoson, Bugár Béla és közöttem. A sérűskerteket elválasztó keskeny ösvényeken több kilométert gyalogolva a jövő párt lehetséges működéséről, illetve működőképességéről beszélgettünk. A legfontosabb téma azonban az egyesült párt szerkezete volt. Amennyiben az egyesült pártba belépő három párt külön-külön alakítana platformot, a párt rövidesen működésképtelenné válna vagy szét hullana. Ezt nem csak annak alapján lehet feltételezni, hogy ahol hárman vannak, gyakran megtörténhet, hogy ketten a harmadik ellen fognak össze, hanem az eddigi tapasztalatok szerint is ezt lehetett előre látni. Az 1992 decemberében alakított koordinációs tanácsban ugyanis ez történt – emiatt szűnt meg. Ha a pártegyesítést hosszú távra tervezzük, nem szabad három politikai- vagy ideológiai-szervezeti egységet létrehozunk. Üzenetem ezért így hangzott: ha megegyezünk két platformban, akkor az Együttélés átengedi az elnökjelölés jogát az MKDM-nek. A tárgyalások június első hetében, Pozsonyban folytak Farkas Pál, az MKDM akkori alelnöke és közöttem. Meg egyeztünk, hogy csak két platformja lesz az egyesült pártnak. Az elnökjelölt pedig Bugár Béla lesz.

Az Együttélés VI. – egyben utolsó – kongresszusára 1998. június 13-án, szombaton került sor Galántán. A kongresszus megszavazta a Magyar Néppárt beolvasztását az Együttélésbe. Ellenvetés nélkül elfogadta az MKDM-mel kötött külön megállapodást az

Magyar képviselők a szlovák parlamentben

egyesült párt politikai-szervezeti felépítéséről, miszerint az MKDM és az Együttélés fogja alkotni az új párt „keresztény—konzervatív—népi” platformját. A kongresszus egyetértett azzal is, hogy az Együttélés ennek fejében lemond arról a korábbi megegyezés szerinti jogáról, hogy az új párt elnökének tisztségébe az általa jelölt személy kerüljön.

A Magyar Polgári Párt közvetlenül az egyesülési kongresszus előtt tartotta utolsó, talán legviharosabb közgyűlését. Nem hozott egyértelmű döntést arról, hogy a párt belép-e az egyesült pártba. Érthető volt a kétirányúság: az egyik a hatalmi politika felé húzott, a másik a gazdasági érdekek felé. Az egyik képviselője A. Nagy László volt, a másik oldalon Világi Oszkár állt. De volt egy harmadik szárny is, ami sem az egyikkel, sem a másikkal nem jutott egyezségre, ami szintén két irányba szakadt. Az egyik irányát az együttműködést elutasítók, a másikat a feltétel nélküli együttműködők alkották.

A Magyar Koalíció Pártját kiteljesítő egyesülési kongresszus 1998. június 21-én Dunaszerdahelyen ült össze, ahol a három párt küldöttei alkották a pártokat egyesítő kongresszust. Ez volt a szlovákiai magyarságnak a rendszerváltozás utáni második legfontosabb politikai eseménye – az első a komáromi nagygyűlés volt 1994. január 8.-án. Ezzel lehetővé vált, hogy a nevét közben Magyar Koalíció Pártjára változtató Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom, valamint az Együttélés és a Magyar Polgári Párt egyesülésével létrejőjön a Magyar Koalíció Pártja. A pártokat egyesítő gyűlés az MKP elnökévé Bugár Bélát választotta, általános alelnökké Duka Zólyomi Árpádot, tiszteletbeli elnökké Duray Miklóst. A keresztény-konzervatív-népi platform elnöke Csáky Pál, a polgári liberális platform elnöke A. Nagy László lett, egyben mindketten az MKP elnökhelyettesei is lettek. Az MKP Országos Tanácsának elnökévé Farkas Pált választotta a kongresszus, Bárdos

Gyulát megbízta a párt parlamenti frakciójának vezetésével, Kvarda Józsefet pedig az önkormányzati alelnöki tisztséggel.

Ezzel ért véget egy nyolc éves küzdelmes korszak, hogy megnyissa a további küzdelem terét, de immár rendezettebb és átláthatóbb keretek között.

Az 1998-ban végbevitt párt-egyesülés és a Magyar Koalíció Pártja megalakulásának, majd utódjának a Magyar Község Pártjának a létezése számos (elméleti) tanulsággal jár. Az egyik egy fizikai törvényszerűség: ha az erő nem oszlik szerte, hanem egy pontba irányul, megsokszorozódik a hatékonysága. A másik: akik a józanész diktálta közakaratot képviselik, felülkerekednek a többiekkel szemben. A harmadik tanulság: csak alázattal és türelemmel lehet közszolgálatot teljesíteni. Az első két tanulság csupán elméleti síkon értelmezhető a szlovákiai magyar politikatörténet 1998 és 2007 közötti időszakban,

1998 - Megalakult a Magyar Koalíció Pártja

a harmadiknak pedig nem tudott eleget tenni az egyesült párt.

A három (négy) párt egyesítésének tízéves évfordulóját (2008) követően az MKP-ban fellángoltak a pártszakadás veszélyét előrevetítő indulatok, aminek közvetlen kiváltó oka a 2007-ben végrehajtott tisztújítás volt, amikor az MKP Kongresszusa leváltotta az addigi elnököt, Bugár Bélát és helyette Csáky Pált választotta országos elnökké.

A pártszakadást 2009-ben nem sikerült elkerülni. Az oka részben benne foglaltatott az 1990-es évek említett ellentéteiben. Csak-hogy ez akkor elsősorban az eszme és a politikai stratégia síkján jelent meg – legalábbis látszólag, 2009-ben azonban mindez az egyéni ambíciók és anyagi érdekek pucér szereplőjeként lépett színpadra. Az MKP-ból kivált személyeknek három közismert meg-

jelenítője volt: Bugár Béla, az MKP volt elnöke, aki az egyik elődpártnak, a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalomnak volt az elnöke, A. Nagy László, aki ugyancsak az egyik elődpártnak, a Magyar Polgári Pártnak volt az elnöke és Világi Oszkár, aki az MKP gazdaságpolitikáját tartotta kézben és egyúttal a MOL-Slovnaft vezérigazgatója volt. Ugyanazok az emberek álltak tehát a 2009-ben megalakított Most/Híd ellenpárt mögé, akik akadályozták az 1990-es években a magyar pártok együttműködését és egyesülését illetve az egyesülés után az MKP-t a kitérítették a közösség szolgálatának irányából. Ez az egybeesés a kortársaknak talán nem is okoz meglepetést. A később születettek pedig okulhatnak belőle. De ne felejtjük meg: jelentek ebben más gazdasági, Bugárhoz kötődő energetikai és földalapi érdekeltségek is. A

Most/Híd megalakulásakor az alapítók sem gondolták, hogy Bugár és Világi útja rövidesen szétválnak, amit az új pártban a szlovák politikai érdekek által bevetett gazdasági csoportok térfoglalása okozott. Ez az új helyzet azonban nem hozott enyhülést, inkább a szlovákiai magyar politika tovább-bonyolódását jelenti. Ugyanis szaporodott a politikai és gazdasági érdekcsoportok száma. Ez az állapot a szlovákiai magyar politika további átalakulását, aprózódását eredményezheti, ami az MKP-t sodorhatja veszélybe vagy akár további magyarnak nevezett párt alakulásához is vezethet.

Jaj neked, felvidéki magyar!

(Az „Együtt egymásért - 10 éves a Magyar Koalíció Pártja” c. kiadványban megjelent rövid visszaemlékezésnek 2013-ban, a párt-egyesítés 15. évfordulója alkalmából bővített változata.)

Felvidéki Magyarok - elektronikus folyóirat - Kiadta a SZÖVETSÉG A KÖZÖS CÉLOKÉRT (SZAKC)

Felelős kiadó: POGÁNY ERZSÉBET, a SZAKC igazgatója / Kapcsolat: 815 57 Pozsony, Május 1. tér 10-12.

815 57 Bratislava, nám. 1. mája 10-12., e-mail: szovetseg@szakc.sk

Szerkesztette: SZÚCS DÁNIEL * Műszaki szerkesztő: Oriskó Norbert

2013-3.

A FOLYÓIRAT MEGJENÉST A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP TÁMOGATTA.

nka